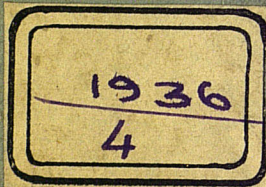

ՔԵՏԵՅԱ ՅԻՄԱՆԵ ԿՅՐՄԱՆՉԻ

Bona darsxana IV-a

ՀԱՅՆՐ ԿԵՐ Թ. ԵՂՎԸԸԸ

ՆՈՏՐԱ ՄՅԿՅՄՈՒՏԱ ՏՁՄՐԱ ԵՐՄՈՆԻՏԱՆԵ
ՐՈՒԱՆ

1936

1936

4

491.57-8

ҚЫՏԵՅԱ ՇՅՄԱՆԵ ԿՄՐՄԱՆՉԻ

Bona dərsexana cara

ՀԱՅՆ ԿՅՐ Թ. ԹՎԸԱԼ

Təmürə Xəlil Müradov

2 - օյ Pereulok Fıçıka

dom 7, kv. 8

ÉRÉVAN - 375078 - USSR

Tel. 35.10.20 (mal) - 52.97.41 (kar)

263-72

Nasra Nkymate Rewan 1936

Redaktortı kbrın
H. MKRTCJAN, ÇASME ÇÖLİL
A. MOVSESJAN, HƏÇİJE ÇBNDI
Redakt. texniki: G. ZENJAN
Təmbz kbr R. DRAMBJAN

Təmbə 735 Nəşr. 3756
Glavlit 2142 Tiraz 2000
Nəşrxana Hükyməta Ermənistanə

Təmürə Xəlfi Mürədov

2 - oy Pereulok Fıçka
dom 7, kv. 8

ERÉVAN - 375078 - USSR

Tel. 35.10.20 (mal) - 52.97.41 (kar)

GƏRƏK MƏRİV HİN BİBƏ.

(Зь хəбər дана хəв. Stalin)

Bona mərv səkə, gərək zənəbə, ylm dəst binə, le bona zanəbune lazımə mərv hın bibə. Gərək əm bəğiti hın bın, rınd rej hınbune hərrın. Gərək əm cəm gşka zi hın bın—hım cəm dızıma, hım zi cəm dosta, le başqə gotı, cəm dızıma.

Gərək əm hın bın, dırane xəv bəsrıgıknın, le nətırsın, nəbezın, — dızın we bə mə, nəzania mə u bə paşdamajına mə bıkənə.

Peşla mə kəla səknıjə, kəla əw ylmə bə gələk sığle xəvəba. Lazımə əm we kəle hılın bın dəste xəvə, bona paşda nəmın, əwe kəle gərək çahı bıkın bın bandırta xəvə, əgər əwana dıxazın əmre təzə səkn, əgər əwana dıxazın dəwsa gıvardja mə kəvı bıgırın.

Ylm dəst bının. Nazır kın kadra, sınızane təzəjə bolşevik, bona sığle yлма gşki. Hın bın, bə əğiti hın bın.

Рьrs nəha wa hatıjə danın.

Həvalno, çahıle inglabkır dərbazi dəstanına, hınbuna ylm bın, əva jəka nəha lazımi məjə.

LENIN

(Pærcæk)

Hun zaңn, wæki zь zьke dьne,

Cьqas! mæfьve bьljan,

Cьqas cьqas kromvel

Jane zi gandije hьndi—

Be hæsav bunə,

Əwana həla hənə,

U we ben—

Le llic—jəkə,

llicəki dьne—cətьn həbə,

llicəki dьne—tynnə.

Snьfe

Qyrrne pəji qyrrnara

llic həzьkьkьbьjə,

Snьfe

Qyrrne pəji qyrrnara

Qьvjat hьldajə.

Həta avьbьre Tibetəzi.

Tak

Danə aqьle llic.

Tel-tel

Nerv pəji nervera,

Əger zь nerve tə

Jane zь je mьn—

Snьfe hьlanljə

U dajə Lenin.

Tel-tel

Qyrrne pəji qyrrnara,

Snьfe hunandijə

Kanva

Сәтһн.
Илс
Le naha—
Wəfat biljə?...
Mьrijə? jan,
Jan tynnə?
Na xer,
Proletar,
Илс—nav tədanə,
Nav mьdanə,
Nav widanə,
Илс həjə.
Həjə snьf.
Snьfe—
Lenin fərhь kьrijə sawa deviz.
Snьfe Lenine xwə
Rabəri kəvnije kьrijə
Leninizm we kəvnije hьldə.
Hejl,
Hun,
Rokfeller,
Stinnes,
Jan zi Morgan,
Gyhdəri dьkьn?—
Əme həla ben:
Ordija mə həla we be dьnjə wəra dərbəzbə
Həla Илс we be,
Boна бькəvə Sovnarkoma dьnjəe gьski.

ÇƏM ИЛС

Qyrylta tvaqa çahьla qrar dani, sərkar u dərsdare mə həv.
Lenin, kьvş kə, wəklle qyrylta mə lajlq.

Mə bə əşq u dı wəkilə xwə şandı, wəki səlamə-
bıdın wı.

Əw dərəçə rınd gıhışt sədırtia qurylta mə.

Fərñ bira mən te, əm yzve sədırtije təv həv bubun,
əm topi sər həvdy bun u mə got, əm əvl şıxyle məzın
cawa bının səri, jəki got,—əme cawa neziki wı bın? pe-
ra xəbərdın.

Зь nave qurylte ke pera xəbərdə,—əm bə həvra?
jane jək?

Кə bərə xəbərdə, we cə bəzə.

Əva rıse hama, əm gələki deşandı.

Aqrije spart həv. Sergejl, bona dərheqa qurylta da-
qsə bıkə. Əwi got,—əz ve şəve peda ranəzam.

Rozá dıne əm cun. Le éjan bu, wəki iro əm nıka-
rın hərın ba Lenin. Mə pe telefone zь Mərkəzcoma fr-
qe Kremle bıhist, wəki gərək səbe səhəta 12-a. əm hə-
rınd çəm llıc.

Disa nərəhəti kətə nav mə. Pəji çvata qurylte sbe-
ra, əm bərbь Kremle dсын.

Əm hənəka dькын u dькəпын, le cawa dьbezьn, co-
ke mə dьгьсьпн. Əm cun we dərə, çije zь wedərə dсын
çəm Lenin, we dərə mərə gotьn,—pəj gli-gotьne həvalə-
kırta, Lenin we gazi wə bıkə.

Əm hıvljenə...

Lazar Sergejlra dьbezə,—tışt navə,—əze rəx təvьm.
Həma tə kь gli—gotьne təwəkəli gotьn, əze lənge tə bь-
gьveşьm, hılbət disa təra rəkə, we kəməke bьdə tə..

Əm dькəпын...

Қytasi, əm pəji həvra dсын oтaxa Lenin.

Həvale Lenin bь cıjına mərə şa dьbə, dькəne u sə-
lame dьdə mə, əm rıdьnen.

llıc hale mə fəmm dькьr. Sergejl ançax cənd xəbər
gotьn, Lenin nav bьrri daje.

Dəqək dərbəz nəbu—dərbəzə talaşa mə nibu, peşkare proletariate dəniyə, ysa pak, bə gyhdari neziki mə bu.

Sergeji kəw-kəw əlam dəkə, wəki qyryltə qrar daniyə, naye kommunistiye lə tvaqe bəkə.

Ilc dəbezə,—səri əw ninə.

Nəşkeva zə dəve Efemov glijə wa dər te, əme borçe xwə bəkən, bona zə bən wi navi dərən.

Həv. Lenin dəkənə.

Dərhəqa rəqəma tvaqe dəryrsə, rəşe dərhəqa sərkaria qyryltə u məryve wə.

Lenin bərbə jəki mə dəzyvyrə u dəryrsə,—cənd qiz qyryltəda hənə?

Yəra məryv dəbə, jəki zyman kər dəve mən, mən got,—nəh.

Gəşk kəlian.

Həvale Lenin disa gələk ryrse dəne dan.

—Le hale rərə wə cənə?

—Bə program təvteşi ditynə, le həla tərək dəste mēda tynə ve gəve.

Həvale Lenin kəqəz hyltinə, u nəzam sə dənyvisə.

Dəve—hune əvi bədən Sverdlov u dəryn dərvə, əm gələki zə razi bun.

Əw je əwyl bu, wəki aliye həbune u navda komək da mə. Əwi kərən y xwəstəne çahyla fəm dəkər.

Yəra hər çahylək u palə van glijə həvale Lenin bir binə—,səri nav ninə“.

LENIN U LI-CAN

I

Pekineda zə hər çija məri hənə,
Pekineda soqəq ryrən,

✓1-Can ɪ soqaqa gələki gərɪja,
Kuli ¹ be xəbat gərɪja.

U paşə-ɪ cole... qərəwle be isaf
Hərroz Li-Can dıkyta,
We rozeda, wəxta Li Can bu palə
Dəha nəhəştəyən rəştə wi rast bə.

ɪ cole, çije ky le caa bə bin te,
Nəşkeva bina bae gərm hat
U rewiki pərcəki gazət
ɪ dəşte ynda kər.

Pələ kytajɪ u wəstɪjajɪ əw pərcə hylanı,
U əw gəlɪje tərɪxi bə dışəwəyti xwənd
Naha xwəje wəlatəki u sərkar
Nə kə ty be zənd mandarinə—kullinə.

U ɪ sər wi kaqəze pərəyti wedərə,
Wəki danıbu sər cəke xwə ky dıyşəyfi,
Şykle sərkarə wi wəlati le bu
Wedərəda hatəybu nəvisəndəyən nəve Lenin.

U kulijed kəsib ɪ dəşte cae,
Zə we roze, hıski şəv, jəne roze
Gələk-gələk hıkjata dışrınəyən,
Wəki Lenin we wana bir bınə.

Wəki məndərin we bıqəwə,
Zə bəste caje u bıyənç
Lenin-we bərə xwə bıdə Pekinə şərddar,
We gazi kulija gışka bıkə.

II

Bəri Li-Can dan.
Pekin disa kət;

¹ Kuli—palə

Əwl kyla xwə xwəji dьkьr,
Soqaq gələkьn. Сьтаəт рьгə
Dьle Li-Can зь бьrcja dььrгə.

U ньškeva...

Li-Can dənge gazetfros

Bьhist.

Dənge wi məlul dьhat, dьgot,

„Bolşevike təwri məzьn mьr;

Urьseteda,

Lenin

Wəfat kьr...

Lenin wəfat kьr, əw je ky зь pərrəki dьne

Nişana xəbat hьştьne dabu,

Li-Can зь kьtəne qət nəđrrijabu,

Le naha

Bu kurə-kura Li-Can..

III

Məh, ləd hatьn dərbaz bun,

U Li-Can bu rikşi¹

Li-Can mina həjwanəki bь toz u xybar,

Ty kə bezi? wəki Li-Can nazot.

Gələk kullja

Dьbinə...

Soqaqerra ten bərra dьсьn

Dьbinə.

Şured bьrьqi u ньza—

Stənd

Crrinə

¹ Rikşi—wan palara dьbeзьn, je ky dəwsa ga nire
əgəba le dьkьn.

Kuli tǝzina.
Bǝjraǝe mǝrǝve sina sor
Dǝbina.

Lenin sǝr wanra,
Bǝraja soǝaǝerra
Te;
Lenin,

Ysa,
Cawa ǝǝkle wi sǝr kaǝǝz,
Cǝve xwǝ dǝǝǝrǝina
Lenin

Gazi Li-Can dǝkǝ
— Wǝrǝ...
— Wǝrǝ...

U dǝste xwǝ bǝǝnd kǝrǝjǝ,
Zǝre niǝan dǝdǝ,
Taǝǝ zǝrǝnǝ bǝǝnd.

Cǝke Li-Can dǝtǝwǝn,
Zǝ kǝrba cǝna wi dǝrǝǝǝǝfǝ
— Tu kǝsi, tǝǝtǝki mǝhevǝinǝn.
Nǝr tǝǝti rǝ lejǝje hǝlinǝn.

U Leǝjǝ Li-Can hǝlani,
Rǝǝke Li-Can wǝrǝmin.
Bǝ hǝrs tǝin-tsen,
Li-Can

Tǝvǝngǝkǝ bǝrǝqi hǝlani,
ǝwi bǝ meǝǝka fǝǝk ani,
Naha Li-Cane mǝ mǝrǝhǝbeǝ,
Rǝkineda lǝ ǝrǝrǝ qǝbreǝjǝ.

РЪРС

1. Li-Can kije? əw sawa d̄xəb̄ti, l̄ çije sawa d̄xəb̄ti?
b̄ xəb̄ere şair çave b̄d̄b̄n.
2. Kuli dərheqa s̄ d̄f̄k̄k̄rin?
3. Веэьн, wəxta Li-Can dərheqa „мыг̄на болшеви́ке маэьн“
b̄hist, s̄ k̄r, sawa d̄f̄k̄k̄ri?.

INTERNASIONAL

1

Rab̄n əmre ke b̄ p̄f̄rije,
K̄i qulə, b̄ndəst y t̄zije,
D̄ha d̄yle mə d̄şəwtə,
D̄ha d̄s̄n əm b̄r b̄ şərr,
Əve d̄n̄ja kəvn əme b̄k̄ol̄n,
H̄əta b̄ni u paşə,
Əme d̄n̄ja xwə t̄zə sək̄n
Çije le t̄ynə nə qul, nə əc̄şz,
Əvə mərhəba paş̄n,
U şərrə məz̄n,
Internasional
We d̄ne xlaz kə.
Ty kəs nadə mə fr̄qətije,
Nə əḡl̄te din, nə padşa;
Gərək əm fr̄qətia xwə,
Əm b̄ xwə dəst bin̄n,
Bo əm n̄re stylje xwə zu hur k̄n,
U əm xwəll̄a xwə v̄ḡərrin̄n—
Sakusa le x̄n, qəwəta xwə b̄d̄b̄n,
H̄əla həş̄ni gərmə.
Əvə mərhəba paş̄n
U şərrə məz̄n,

Internasional

We d̄ne xlaz k̄.

H̄r ̄m pal̄ y b̄nd̄st,

̄mr̄ki m̄ n̄d̄std̄ji h̄j̄,

Bez̄n, xw̄li, ja m̄j̄, m̄

D̄w̄l̄ti, myf̄t̄xyr ynda b̄n.

U k̄nge bob̄l̄ska m̄z̄n rab̄,

Kucke t̄r ynda b̄b̄n

Disa ̄rd u ̄zman,

Je m̄n̄n, we m̄ra b̄m̄n̄n.

̄v̄ m̄rh̄ba rāz̄n,

U ř̄rre m̄z̄n,

Internasional

We d̄ne xlaz k̄.

M̄ME U ̄J̄ŒE

M̄mej̄ ha M̄mej̄,

Isal h̄ft sale M̄mej̄ ̄sk̄rt̄j̄j̄.

M̄ne kaq̄z̄k ř̄and̄j̄ du M̄mej̄,

B̄ra M̄me n̄s̄k̄n̄

Be malej̄.

S̄h̄t nive ř̄vej̄,

M̄me kaq̄z̄ da

D̄ste zar̄te romej̄,

Zar̄te rome d̄ d̄stura

M̄mej̄.

M̄me h̄spe Bozi xal-xali

Kř̄sand z̄ t̄w̄lej̄

Zine d̄w̄l̄te dani

S̄r ř̄ř̄tej̄:

Got — iṣav z̄b perá əze
Въвѣмъ mevane pirə deǰə.

Əjṣa bəḁəw dərəkət
Dərə maleǰə.

Dina xwə da sjariki
Wajə teǰə.

Got—sjaro kərəm kə
Bazo wərə həwṣeǰə.

Əze Bozi xal-xall
Вькъшнѣмъ təwleǰə
Əz u ty əme вькəвнѣ.
Hənəka həjani s̄veǰə.

Got — Qize Əjse,
Dajka мьнъ razajə,
Ranəkə xəwa s̄veǰə
Əz u ty əme вькəвнѣ
Hənəka həjani s̄veǰə.

Pirə dajk, rəbən
Te alje odeǰə,
Dina xwə d̄bde xortəkt
Dəlal rəx keləka
Teli Əjseǰə.

Got,—Qada be əsle z̄bneǰə,
Isal h̄əft salə Məme мьнə
Əskəriǰeǰə,
Qada be əsle z̄bneǰə.

Əze bərd̄me gyleǰə
Дьт̄р̄с̄ьмъ хьрав бə naw
Dənge Əjseǰə.

Əze bərdəm şure Məmejə.
Sər kela şur drezə
Tırsım bghizə çane
Tetə Əjşejə.

Sorani bər sərə Məme dəkşinə
Sərə sorani dədə kəveka
Dyle Məmejə.

Bu nəllina Məmejə,
Bu kalina Əjşejə.

— Daje cəvanje qyra bijə
Məmejə ha Məmejə.

İşəv hatjə mevane
Pirə deyə.

Şəv zə pera tə kərjə
Mevane qəbrejə.

Nave təzja Məme mən
Askejə,

Də gazike bəla bejə.

Xazyla mənə zənbija
Kane, rəşə Məme mən.

D Ə V Ə

(Rəwə zə xəbatciyə İrəkəra)

Dyh,
Wəlate mə məzən xalida
Dəva mən,
Dəlal,
Styje təji bənd
Tə dəxast şəms rəcki...

Dyh,
Bərdəle mən,
Nəvələ mən,
Nəjizləsəda zī əlsami
Şəva əz u ty
Mə kətəba əzmin
Pəruzatarr dəxwənd
Bira tə te,
Yssanə:
Wəxta mən ty radmusaji,
Cəve tə,
Nəvələ mənī dəlal.
Nəvələ mənī xəbətə
U rja
Bira tə te,
Yssanə?
Wəxta mən u tə xyjidan drret
Əz u ty
Mənrra Tərra
U bona gəşka...
Iro.
Styije xəwə hərvəz nagri,
Cma?
Iro
Gəve tə hedi
Cujna tə ynda dəkyr
Cma?
Iro,
Tə həwas nīnə sər şəms
Cma;?
Dələlə mən.
Iro cma?

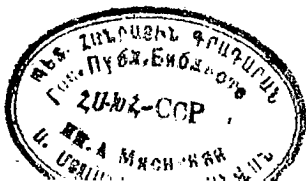
Cma;
 Ke ty
 Zь mьn qətandi ..
 Styije təj xar
 Hədəjəta tə ɬari u xafyl.
 Həwzada
 Reca pe ke dgərri...
 Cma?,
 Dəlale mьn,
 Hədəjəta təda kovan həjə
 U hers
 Ve şəva be stəjr...
 Cь,
 Reca mərve xəriv həjə
 Sər həwza...
 Əwe kəvnə nəpak xərīb.
 Wəki pe dani sər həze cur...
 Nqtke xuna pzmame tə hənə
 Sər həwza...
 Wəlate mə xalida,
 Çije le təv mərja dşəwtinə
 Zь rəşaja dur, çije zə
 Dəng te
 Nəmjə bəra həjə
 Iro.
 Wəlate mə xalida,
 Xərīb hənə,
 Je ky bь re dur hatnə...
 Zь rəşaja dərbazi rəşaja bunə,
 Sər bərarə dərbaz bunə u zь bəra
 Hatnə,
 Çije le səje bəri sovaje dkn

U għišinə
Walate mə xall
Dħazьn qlafete tə bprəytinьn
Dəlale mьn.

Əw kɪ bu,
Wəki bare gran dani sər
Pşta tə.

Сь
Dəlaie mьn,
Naha dəwsa ramusana mьn
Xərib tə dkytьn
Сь? kə əvina dьle tə şkenand
Xərib tə həjwan həsav dkьn...

Bezə
Dəlale mьn,
Je xyidana
Şəre u
Şəbuna mьn
Həvale mьni re
Kənge
Kənge aхьr
Te, bьn həwzada bki əl
Bare xəriba gran...
Kənge
Kənge aхьr
Te hədəjətə xwə tari
Bь brusк dərbaz kɪ
Kənge,
Kənge aхьr,
Bmьlmle hədəjətə tə
Peşda
Təve walate tə xall...

Kənge,
Kənge ахыг
Әзе бvиным
Walate tə xalidā,
Styije tə bər roe danl,
Pa pьrca təxə, sər həvdy,
Kənge,
Kənge
Kənge
Dəlala mьn.

LENЬHERANDЫҢА PEŞЫN

Baje gərm bərfa cole həland u bər bь quntare elaje Məjmexe dьcu. Ёrd зь бьн qultija bərfa pьrr дərkəтьбу, bin dькьşand u xwəll nərm bubu.

Әva lədkə, wəki hər penç brigada zi mina moze һьngьv dьcun cole dьhatьn gynd, gəmar dьrəşandьn nav zəviya, hər kəsi borçe xwə, xwəlia xwə nas dьkьr.

Danljelançs Sergo зь təzə təşkilkrna brigada gələki razi bu.

Gəe xwə zvьstane xwəji krьbu, nəgyhastьn, kotana xwəda һьştьn.

Evare, wəxta Sergo alyfe ga dьdae, Matsake brigadir hat got,—sve dьcьn ёrd rakrne, həma wəxta signale le dьхьn, gərəke gьşka tvdarək kri hazьr бьн, bona peşia kooperative торьн.

We evare Sergo ranəza.

Cu təwle, jək xyrom gьhije dьne zi avit bər ga, cu həjatā Matsake brigadir, kotana xwə bzart, təkərəke we nьheri ysa zi lь vintla, gisьn, sevic, u gazi Xoren kьr, pe-

ra kətan blənd kər, da sər frəqne u Xorenra got,—gəşk
təpə təwle bən, pəşe bərbə male vəgəria. Zəna Şergo tə-
zə şir dotəbu, dabu, sər dəkə.

Wəxta zara bave xwə ditən, zə bər agər pəşda və-
kəşijan. Qıza məzn, Heriknaze av ani, wəkl bave we
dəste xwə bəşo, nan bəxwə, raze, le gələki mətəl ma,
wəxta bave we sparte, kaxəke u xwe dərəxə, awa xwe
cekə.

Sergo dy se loq nan xar, pəşe era dəstəkida, awa
xwe zi dəste dəneda, cu hyndyre təwle.

Hotaq u Xoren hiviə wi bun.

Sergo myle xwə hildan u çahıl dan sər xəbate; dəst
pə krən, həta evara dərəng myle ga pe awa xwe məzdan.

* * *

Əwe şəve kəsi nəzanəbu Sergo kənge kyta kər, kən-
ge rabu. Evare katəbe yzəka komünista Emin u Hmajake
sədre kolxoze bə mərvəra, je ky zə bazar hatəbun, runəştə-
bun hətta dərəng. Signal dərəngi dəkət, əw ky ga tər xəb-
bun, səbər dəkəryn. Wəxta Barsame kulak rəx malə Ser-
gora dərbaz dəvu, səlama kur dajə u pera xəbərda, ky
—əw sə təvdarəkə, dvinən, Sergo, hune əsre hərəyn can-
dəne, əre?

Sergo got,—əre, əm nəha bə brigada kolxozəva də-
sən ərd rakərynə.

—Də kolxozə, hune candna we nivroz dəst pə krən,
candna bəhare zi hətta paize ançax kyta bəkən. Barsame
kulak hat sər we nete u tər kəniə got,—dəst bəkəşinə,
də, zə kolxoze. Brigad kizənə, qom cije? ty cqasi kolxo-
zəda bmini, aqasi xrav.

Sergo ançax xy zəvt kər u xəbəra wi bri.

* Signal-bori, dəng, gazi.

— Əre, şyxyle mə ysənə, hərə şirətə xwə çəm xwə-xwəjl kə, əm pak zanən, sьka aqrilje ke puebə.

Barsam bь dьləki kyl nьheri u paşda vəgəria. Sergo həla fьkra xwəda həsav dьkьr, sьka bona rakьrue-cь lazьm bu u əwi cь bir krьbu, gəlo hər tьşt dəwsa xwədane.

Paşə Sergo cu hyndyre təwle, kome zi da pəj; dəh ga dərхьstьn dərva, Burcik şabuna dьlitz, qərəgoz bь cə-ve rəş Sergo dьnьheri, nire wana dan sər sty u bь sre-zncireva gredan. Hmajake horikci amolije siar bu, bəre xwə gyhast, bəre ga da bər bь orta gynd. Paşə Sergo birani, wəki mərka kotane bir krije, jəke zi təvşo.

Hətta gazikrna Heriknaze, dəstanina mərьke u təvşo, Sergo zь kotane dərəngi kət, bona zəf dərəngi nə-kəvə zь mac grilje zərbdar, rəvi, ançax gьhişt wana.

* * *

Bəre əwlьn koma Hakop Antonjan dərketьbu.

Emin, Hmajak, brigada zь baçar hatьbu u kolhoz-nik məjdane səkьni bun.

Sergo vəgəria bərbь Xoren u got,—sba tə xer; Xoren kotan pe ərəbe dani,—bazo bra be, bazo, təvhəv nəkə.

Hmajak zi krə gazi—sba tə xer xale Sergo.

Emin pьrsiar kьr—ty hezəjl rəwael Sergo çan, ty əva-30 dəqəje dərketi, hər tьşt hazьrə, ga tərьn, timarkrine?

—Tьvdarək krije, tьvdarək krije, əz qyrba, həm gələki mə nədьn əgləxьrne, şyxyl qajim bьgrьn, ryhe Barsam bьkьşinьn.

Vahan wi alida kətə orte, bь kən got, wəki Sergo cawa təvşo qələka xwəra krije—tə cьma təvşo hlanije, xuty naci şer.

Sergo wa çavda,—nə, əze sərə tə pe zekьm, dəqə-zlanə, tьştəke bьqəwmə, əme pe səkьn.

Hətta jək u dydy, nava cənd dəqada məjdən tzi mərgv, qotan u ərəbə bun.

Hərdu qotane brigada pença, pəj gışkara haşın məjdane, əwe dərəngi kətəbun, lawuka həvəki qərf pe kryn, kənlən.

Bərə, qərɣ dərəhəqa horikcikida bu, jəki got,—Levon, ga şaşın, jane horikci? qoma Bejrut reva şaşbijə, ləma dərəngi kət.

Jək bə qərf kənlə, mərgv dgot tıştəki nəditi qəwmi-jə, got.

—Bejrut, Bejrut, təkərəkə ərəbə tə dəzyvərə.

—Oro, nəle ge kətən...

Bejrute bələngaz sərə xəw ynda kər, əw xəw zi lə xəw hers bu, wəki cəma dərəngi kətijə.

* * *

Hətta torkərbna gışka, Hmajak lə məjdane, soqaqada brigade kome qotana saz kər.

40 dəqə pəj signalerra, gışk lə məjdane hazır bun.

Hmajak kər qlrin,—qotana hazır bəkən.

—Qotane dajinə—Sergo dəng da Xoren, wəki sər ərəbə runışti bu.

Qotan anin xəre u təkərək avitne.

Ruje xamija Xorenda, hənək mavu qotan paşdakəta, cəmkı zıncır kən bu, nədəgışte.

Sergo kərə ərın, ja xəw kər, bə zor zıncır avite u got,—qotane bər bə sər bəzyvərinə.

Sədre kolxoze, Hmajak ysa kərə qlrin, cawa wəxta Ordija sorda bu.

—Brigad bə brigad, bə qomava, bər bə cola xabate, marş...

Çerga qotana pəj həvra bər bə cole cun, çmašte zi da pəj wana.

Həmzəcimane, əmre xəwəda şıxıle ysa nədıtıbu, Ser-go zı şabuñ hesır eóva dıhatın.

Bona çervandıne, qrar kın bəre ówın xwəlla mək-təbe rakın.

Qome 5 brigade peşın, bəre şıpe rəş rakın, 15 ko-tana nava ləzəkida col rəşkın, da xam buvun, cətin nır dıkbın. Qotarı rast u cəp dıkbıandın, da ysa har bu-bun, hınəka nır dışkenandın u dırrəvian. Təkərəkə ko-tana Derdzjan dərkətin, kotane pəj wı zı səkın.

Kolxoza Həmzəcimane, leñhəranda xəwə bəre ów-ın kır, çervandına rakne peşın rak dərbaz bu, əmr hat dajın, wəki şıxıle rakne bđın səknandıne.

Sergo kotarı bərbı mıle raste wəlgərənd, xwəllı zı-gısın da dawşandıne, dəve gısın təmız kır u kotarı wəlg-ərənd sər allje cəpe.

Nava gındda mıtıng wəbu, bona qotangəra kın-urra. Wəxtə nave Sergo zı navnışa rəwadarada xwəndın, Sergo rabu sər ərəbe u got.—Həvalno, həma naha nınə, wəki əm rəwaje bđstın.

Kənge əm baveşın, bəşın, bəkyın, kare gələki bđstın, wı saxı rəwəe (peşkeşe) bđın mın.

1. Beşın dərhəqa xəbata kolxoze.

2. Sıma xəbata—kollektiv brigadi, əşqe nava xəbatciada peşda tınə.

RO

—Hun gıhdarı dıkbın?... həvəki səbır bıkbın, əze-səridə zı wərra beşın...

Hun dəşın?... zəf rınd, əze zı kılilka u gıhıjerra beşın..

— Gəll kyllilka!, gənd gyhdari lə səhatija roe bəkkən...

Qıza mən nəxwəş bu.

Hun zanən, əw zi kyilkəkə mina wə bu, syfətə we gyl-gyli bu, porre we kyrişki bu...

Qıza mən nəxwəş bu...

Həkim hət mala mə. Əw məlul bu, səma... Wa hatə bira mən, əwe zə taqə zərin həz nədəkkər.

Əw pəjəli zere bu, lə qıza mən u diware male nə-herri.

.Got,—nəmə, gərək hun çije xəw bəgyhezən, gərək hun otaxəkə ysa dəstən, bona tigrənça roe bəvə hündyr. Pərsi,—cənd zarre wə hələ?

—Se həb bun; dydy mənən... əvə tənə ma.

Qıza mən xlas bəkə, əw gyla malejə... əwi dərma-nək nəvisi u məlul dərkət.

Qıza mən pərsi,—bəyo. daktor sə nəvisi?

—Nəve roe nəvisi dəlala mən, nəve roe, bona sər tərri bədbərgə, ty pək bəbi.

Həma we roze əz cum roe gərriam, əz cum çiki dur, mən avajiki ysa dit, wəki roe davit hündyr.

—Kyilked dəlal, əwləded roe, səma nədəbu?, wə qıza mənə porr zerrin bania çəm xəw.

Wə, we əw bəxəmlanda, çurre sor, şin lekəra...

Le əz zanəm, wə nan nədəda qıza mən, qəniate wə qrrava səbejə...

Gyhdari bəkkən, mən həla kyta nəkərije... roza dəne, mənə qıza xəw bəbra mala roe, le wəxta bu ronajl, əwe gazi mən kər, dəste mən gərt səve xəw zi perra.

Rəşə məğv hatən, əw bənən...

Wəxta qıza mənə porr zerrin zə mə dur kət, gyla mala mə zi perra cu.

Әм зь кәрба рәртін, ақа грян, у әз бум пәхвә-
ше рое.

Әз дьсум, сәм мәзәле суськ гудьнъштм у һивја
ро дәркәтне дьмам.

Le wəxta mьn dərһәqа roe dja xwə u зьна xwərrа
дьgot, wana ina nәдькьr, wana тьre әз дін bumə, дьдь-
rian u дьшәwtin.

Rozəke зi mьn бәre xwə roeda кьr u zera got,—
Roe ty qəwəti, шыkјateki mьn ь ba тә һәjә, тә сьма бо-
на qiza mьn тiгьнча xwə тәхsir кьr?

Тә сьма Lusike qiza mьn кушт u бьr?

Әw хәjidi, ruje we bu тарl, got—һәrrә, дьnerrа be-
zә, qate зорьд, nәһьшт тәv бькәvә таqe зегьн, ь qate
зегьд кьrә si u әw кәса porr zerrin кушт.

РБRS

1. Һәkim сьма зь таqe зегьн һьз нә дькьr?
2. Таqed зорьнда ki дьман?

ҢECIRA ҺЬRCE

1

Sälәke mьn u Avag çije хьnzir хwөjкьrьне хьnzir
xwөji дькьr: Һьһа сәvәкә paize мә хьnzir аңi, da ru-
нъstandьne. U бәр дәre holke адрәк кьrijә, ky alave һь-
ge xwәde зi дьшәwtand. Шәvәкә һivә. Мьн blur ledьхьst,
әvа Avag зi бәjлatik дьстьra, ky әшq çajia gallja зi пера
дьһат. Јәк зi Avag got: »Oro, әw kijә,? wa mәrik зор-
да te“.

Мьн ньһәri, dit ky rast mәrik we зорда te, le mьн-
зi бьһистijә, wәki сәхе ky һьre te дьзитijә; боңа харан-

dьне hьrdy lьngе рeшьн datinэ sэр singe xwэ, minani mьrija dy lьngani u te, cэwa ky mьri бэ.

Mьn got; — Avag эва mьri ninэ, hьrcэ. Jane na, na styryjэ.

Mьn got, oro: hьrcэ.

Mьn got: Эре, эwi: got na, mьn: got эре, эwi: got na; le эw hedi-hedi dьziva nezik dьbu. dэste mэda zi тьvэng тьnэ. Jэke zi mэ wa dit, hьrdy lьngе рeшьн dani эrde, bu car lьngе we u бьде ky dьdi: orta хьnzira bu qirэqir, эwana hэв кэтьн, тэв hэв bun, topi sэр Hьrcэ bun.

— Alabaш, бьдьrэ ha бьдьrэ, va, ha va! hэр jэki зь mэ шьvdareкэ рэш hьlda, эм бэzjan.

Dekэ qalnok hэbu: mэ gyh da sэр wэki qirэ—qira we зь кura зeрьн dьhat. Эм бэzian бэр бь кurajie. Mэ шьvdare рэш кьшandijэ, ньha эм эве beisafe дьхьн, эм le-дьхьн, эм сь дькьн, пакьн, dajike бэrnadэ: ль рeшбэри mэ hэmez кьри кэтэ gəll.

Kytasi mэ gələki zəhmət da we, ньha hьшт u rəvi.

Сьbe mьn got: Avag, ty сэм зьnzira бьminэ, эze hэгьm mal тьvьngэke binьm.

Эwi got бьrəvэ.

2

Avag ma сэм хьnzira, эз cum. тьvэngэкэ mэ kəvn malda hэbu, mьn hьlda hatьm. Duz cum бэр бь сije weэ зeрьн, кэдэре ky mьn занбу сije hьrcээ. Gərijam: mьn ky nэдit, сiki moшoti баш rasti mьn hat, сэкьnim, mьn got, — hьnək moш byxym. Nьшкеva wəxte moш xwəгьne, hэma зь бьн moшe jэke кьrэ fьrtin u тьvьngа mьn гьрт. Ty nэbezэ, ky эз cumэ duz sэр hьrcэ bexyajira сэкьnimэ. Caxe ky lula тьvэngа mьн гьрт, mьn zi qontaxa we qəjim гьрт. Nьha эве ba дьda, дьxast бьшкеnanda, mьn

ba dьda, wәki, hәma dәve tьvьnge bьkәvә sәr, bьgy-
vešьm, du tekьm zьke we, le mirat pe hьsjabu, bәr nә-
dьdә.

Мьн кьшанд, әwe кьшанд: мьн dit ky тьшт ze dәр
nae, мьн dәste xwә avite ky ньшкева ze бьстлһьм. Мьн
dәste xwә cәwa ky avite, qajlša we ani styje мьва гьре-
да, ky qajlš styjje мьва кьr, тьvьng bәrda. Мьн ауqas
бьr ani, ky lula тьvьnge dakyta qәfәsa we, мьн сәхтәх
dәst ani. Әw bu, hәр тьшт кьта dьбу, льnge зорьн мьн
кьшанд: мьн сьртin ze ani, cәwa ky мьн сьртin ze ani
adьr nәbu. Мьн ньheri, мьн dit ky кәvьr кәtijә, yndabi-
jә. Vьra рьшта мьн шкәst. Мьн тьvьng bәrda, мьн got зь
hәmeze хьlazbьm, әw zi nәbu. Mә hәv гьrt.

3

Әvi ali mә кьшанд, wi ali mә кьшанд, мьн dit be
xwәi әvә, we мьн byxyә, мьн, dәng da.

„Alabaš ha... Alabaš ha...“

Jәke zi мьн dit, ky kuck we dьkә әwtin, te, hat, гь-
hišt, мьн got „Alabaš komәke бьdә, мьн дьхwә...“ һь,
әz qyrba kuck ky gһište ль рьstedә, cәwa mina гьrәki, le
cәwa kucke ky рьште da, әsevani зьnarәki хьst. Cәwa ky
dy palәwan, qәjm hәv бьдьrьн, hәv гьртьbun u сәvexwә
dakytabun hәv. Jәk zi мьн әw dit, tuқа xwә top кьr
dәve xwәda u mina mәrvәki qәim tue ruije мьн кьr—
ty. Caxe ky tuk kәt sәr сәve мьн, мьн sәre xwә sәr
singe xwәda хar кьr, рьштva кьlmәkә qәim da stukyra
мьн u мьн xwә ynda кьr, sәrogezo bum.

Мьн dit: wәki idt ty һynyr tьnә, ky әz хьlas бьm, мьн
got, әwә bәre әwльн әzedәvәry бькәvьm, wәki ruije мьн
хьrab dәkә, мьн sәre xwә кьrә bәr xwә, кәтьм бьni. Ca-
xe ky, кәтьм бьni, kuck dьha har bu. Ньre кәтә sәr мьн

kucke şparra xwə d̄xar, z̄b kədərə d̄yḡrt ty t̄şt z̄edər-
nədk̄ət, ty nəbezə kuck hostajə, zanə h̄r̄c z̄b kədərə
bələngaz d̄bbə.

Rabu sər p̄şt̄e, z̄b gyha ḡrt, caxə ky z̄b gyha ḡrt,
h̄r̄cə əz bərdam. Bə xwəjje p̄rtand, p̄şt̄a kucke ḡrt
h̄zand, avit u ḡrt, cəwa ky ḡvəşt̄, ləp lex̄st, d̄b̄ha əz
n̄z̄an̄m c̄b̄ k̄r, caxə ky bərda kuck̄ b̄b̄ əwtand̄n̄eva
k̄ətə ḡl̄i, rəvi cu ynda bu.

4

Kuck zi cu, əz u əw man, n̄b̄ha b̄nda m̄n̄ rujje
xwə ḡrtijə, m̄n̄ f̄k̄r d̄k̄r, m̄n̄ b̄h̄istijə, wəki h̄r̄c
guh d̄d̄ə, wəki p̄e b̄h̄sə bin həjə jan n̄a, hərke ky b̄-
binə ky bine d̄k̄şinə, d̄h̄n̄c̄r̄inə, h̄ətani ky bin be b̄-
rine, n̄b̄ha kytk̄ m̄t̄k̄a t̄zi sər d̄k̄ə bona ḡn̄i bə, ky
paşə be d̄ərkə b̄wxə. Wəxte ky m̄n̄ əw f̄k̄r d̄k̄r, jək
zi m̄n̄ əw dit; wəki sərə xwə ani dan̄i sər sərə m̄n̄,
bina xwə k̄şand̄ guh d̄d̄a. M̄n̄ zi bin̄a xwə k̄şand̄ z̄-
ke xwə, m̄n̄ani m̄r̄ja, sərə xwə h̄l̄b̄r̄i, h̄n̄əki sək̄n̄i:
çarəke zi gydarik̄r, disa m̄n̄ bina xwə ḡrt, əwe zi t̄r̄e
əz m̄r̄imə, əwe əz h̄şt̄m̄ k̄rə m̄r̄tə-m̄rt, u cu, m̄n̄
cəve xwə tuz k̄r, m̄n̄ got, b̄n̄her̄m, c̄ka we kyda
h̄ərə. M̄n̄ d̄got we b̄və, wəki h̄n̄əki z̄b m̄n̄ dur kə-
və, rəv̄m̄ b̄r̄əv̄m̄.

Cu, wandəra çr̄ş m̄r̄ş həbun, dar həbu, top k̄r
ani, t̄zi sər m̄n̄ k̄r. Dani sər p̄şt̄a m̄n̄, dani sər styj-
je m̄n̄, disa paşda cu. Cu darəki s̄vk̄ həbu, əw zi dani
sər l̄nḡe m̄n̄, disa peşda cu.

M̄n̄ dit, ky t̄şt̄əki məz̄n̄ həjə, d̄k̄r ky rak̄ra, ky
binə əwi zi d̄j̄n̄ə sər m̄n̄. M̄n̄ f̄k̄r k̄r: wəki əw
kytk̄ zi binə d̄j̄n̄ə sər m̄n̄, bina m̄n̄ we be b̄rine.
M̄n̄ got, h̄ət̄a f̄k̄ra we sər kytk̄ə, əz rəv̄m̄ b̄r̄əv̄m̄.

Въ зыккѣшѣ азъ зѣ бѣнъ дара дѣркѣтѣмъ, рѣвимъ кѣтѣмъ бѣнъ
дѣргѣ—мѣрѣша, мѣнъ хвѣ вѣѣшарт.

Нѣха ѣје кы мѣнъ хвѣ ле вѣѣшартѣбу, зѣ we дѣре мѣнъ
ле дѣнхери, бѣ зорѣке, кытѣкъ ракы, сѣва кы мѣри хѣмез-
кѣ, хѣмезкы, ани кы дѣјинѣ сѣр мѣнъ. Нат дит кы бѣнъ
дарада мѣри тѣнѣ. Кытѣкъ хѣмезкыри ѣаѣ ма, лѣ бѣнъ дара
нѣхери, сар али нѣхери, нѣѣкева кытѣкъ авѣтѣ ѣрде у тѣ хѣји
тѣ, тѣ хѣји тѣ, минани мѣрија тѣ дѣкы, мѣнъ got дѣвѣ кы
хѣјифа хвѣ мѣнъ тѣнѣ.

Дѣкыгѣ тѣ хѣји тѣ, сѣррѣ—сѣррѣ у сѣ гѣлије зѣрѣнъ.
Ѧзъ зи раbum бѣзѣјамъ бѣр бѣ Авагъ. Дѣхатѣмъ, сѣва дѣха-
тѣмъ, сѣва кы тѣзѣ бѣрдѣји биама. Мѣнъ раѣда дѣнхерри,
мѣнъ дѣgot бѣбѣнѣмъ, сѣка хѣрѣ ху наѣ, гѣхѣштѣмъ ѣје
хѣнзѣре мѣ. Ѧва Авагъ got, oro тѣ кы буји, ѣw сѣ хѣбѣ-
гѣ, ѣw кы сѣ буји? мѣнъ got, дѣха хѣбѣр кѣзанѣ? mala тѣ
хѣrab бѣ, wa дѣwѣми сѣре мѣнъ. Ѧwi got—ле тѣвѣнга тѣ ка-
не, мѣнъ тѣзѣ дит, wѣки: тѣвѣнга мѣнъ зѣ бѣра мѣнъ сѣјѣ,
мѣнъ хѣштѣбу ѣида.

5

Ѧмъ hatѣнъ сѣнд мѣри тѣр бун, ѣмъ сун, тѣвѣнга мѣнъ
мѣ ани. Мѣнъ кѣвѣре тѣвѣнга хвѣ сѣкы, мѣнъ qajm кы,
got:—Авагъ ѣзе дѣса хѣрѣгѣмъ. Ѧwi got, oro дѣстъ ze бѣкѣѣ-
нѣ, we бѣдѣгѣ бѣрѣтинѣ, мѣнъ got нѣха hin bum, ysa на-
кы, wѣки бѣдѣгѣ.

Ѧwi got, дѣ тѣ zani.

Мѣнъ тѣвѣнга хвѣ hыда, мѣнъ кѣвѣре we qajm кы u
ѣзъ cum. Нѣма wѣхте гѣхѣштѣна хѣрмиа зи бу, cum hѣта
nivro гѣриамъ, гѣлѣки wѣѣѣламъ, мѣнъ ѣw нѣdit. Мѣнъ фѣкы
кы, бѣра ѣва we кѣдѣре сѣјѣбѣ, ахѣр ѣва гѣрѣкъ зѣ dor
алије хѣнзѣр дур нѣкѣвѣ. Rabum, мѣнъ got бѣрзѣр бѣмъ,
бѣр бѣ мѣѣ хѣрѣмъ.

Ньәки сүм, јәкә зи мьн дит, әре реса һьре реҗја.
тһнә.

Кәтһм сәр ре, сүм. Сүм мьн дит we wa сәр ре да-
рәк һәрһандијә у һьҗтијә. Әз сәри кәтһм wәки әвидә һьн-
дыв һәбјиә. Мьн зор пьһери, wәки меҗ дьхәбьтһн. Мьн
got, пьһа we бьбиньм, јан па, јәкә, әва һөмин неслрә у
неспрә. Ньәки зи сүм, мьн дит wәки һьре we һелуна
моҗа һьлһнә ле хwәли һәла җыл бу. Мьн дит wәки дьһа не-
зик бумә, вьра тьрсәкә бе хуал кәтә дьле мьн. Мьн кәв-
ре тьвөнге пьһери у реҗда сүм. Нөма мьн һьнге хwә
гьһаст, дөнгәк һат. Сәкьнһм.. дарәки һьрмеји
җиһн һөбу. Мьн дит әвә we бьнда һьрме дьхуә.
Әви алл һьрмәк дарда бубу, әви алл дьбөзја, дькьр мьртә-
мьрт һьрм дьҗут у дьхар у гьһ дьда, һь wi алл һьрмек
дарда бубу, wi алл дьбөзла. Јәк зи кь сәкьни, кь һьрме-
бьнерә, әз кәтһм бьн дар, мьн тьвөнга хуә бәрбь we
раст кьр. Мьн дит, wәки сәре тьвөнге дьһөзә. На, мьн
дьле хуә қажим кьр, јәк зи мьн ниҗан гьрт, мьн дьвәшт..
Сахе кь тьвөнг тәқја, әв қирја дор хwә зьвьри, у бьдә-
кь дьди, кәтә гәлле зегьн. Мьн тьвөнга хwә җарәкә зи ть-
зи кьр, бьһнди сәр банije незик бум, мьн дит, wәки әва
бәрбь аве дьбөзә, мьн got, әре җухуле әве хәрәбә, әва
кь бьриндар бәр бь аве сү, аве бьхуә кьта бу, дьһа әв
пази.

Јәк зи мьн got, әз реј һәрһм, јәкә зи мьн got пь-
һьр һь җәјтана нөс. Ньреа бьриндар we мьн бьдгә, хь-
рабкә. Әвә, ськь әв wi алл сү, әз зи паҗда һатһм дьһа
әз пьзаньм сь бу.

Тәне we розе сәр гәлира тәјир зәф дьгәријан.

ŞƏBƏQE

Disa əz hatım bo dityna
Sure qarxane,
Çəm wan avaje məzın,
Wana roke
Qınjat danə kylamed mьa.
Awa, əz avajara dərbaz bum,
Dənge fiqe səlam da mьa;
Maşınə şa dьbun
U din buji
Dənge həsni dərхьstьn.
Dolav hatın, cun,
Ysa zi haçete dьn,
Çakuce həsni kьrə gьmin,
Bu qırrin, got,
— Əz həla nəwəstiamə, nəwəstiamə.
U nay we kylama bьhəvra,
Pьrisk zь kura ađьr pəkjan,
Əw pьrisk, ja sьve bu
Ysa nədsəkьni,
Əwe kylama əmre təzə dьgot.

PьRS

- 1) Əw сь bu qınjat da kylama şair?
- 2) Şair pe ve səvəqe сь dьxazə bezə!
- 3) Əw kylame bь həvra kizаньn.

NIKITIN

1

Dərə həjata zavode mьzın dadaji bu. Nəziki dəriqə-
rawl səкьni bu. Əwi lь çьmaəte u cujin—hatьda wana dь-
nьheri.

Əwana (çьmaəst) dьсun, dьhatьn, radьbun, rudьnьştьn.

Ro hьндьк-hьндьк бьнд дьбу. Nikitin hьла сьхьта ренча hatьбу u бьр дьре hьжата zavode ськьни бу, эw hivja we жьке бу, ська кьнге izna wi бьдьн, бона эw hьрэ hьндьрре kantore.

Wьxt дьрбаз дьбу сьнд мьрв hatьн cuь kantore. Wanrra gotьн, бона эwana hivja direktor бьминьн.

Direktor hat.

Dьh дьqa шнда мьрвькьл пьмьзи бь бьрсьвк зь hьндьрре kantore дьркьт u got,—Hun пьha дькагьн hьргьн maled xwэ. Pьлэ ve gave пьlazьмьн.

Nikitin ina пькьр. Эw cu neziki wi bu u zerra got,—maqule мьн, бьбахьинэ зарред мьн бьррсина дьмьгьн... пьхwэшьн.

—Hьргьн, hьргьн, hьргьн maled xwэ, пьha пьлэ пьlazьми мьнэ. Bьла бьн, jane na, пьha millisja we ben... пьж we gotьнerra cu kantore.

Millisja hatьн u кьгьн сьр wana, бона зь hьв бьла бьн.

II

Mьh u nivьke тьmam Nikitin ль хьbate дьгьрржа. Aqrije Nikitin кьтэ zavode. We дьре qalmьqal бу. Nьтэмьзaji hьбу, дьшк зь мьзете рьш bubun.

Xьbat gymьh дьhat кьгьне.

Xьшина бьррэка бу. Рьнгина дьнге cakuca бу. Pьлэ шьв u roz шьм кьуре bun.

Nikitin evare wьstiaji бу, сьр sap вьлэзжа, хьва wi hat u raza.

Бь wi шьррэжл Nikitin сьр hьв дьхьбьтл, рьхьт ньдьбу, ньдьсу эьда.

Эwi бьр сьва dit, wьхта millisja шьмаст дабу бьр xwэ u dazotьн. Pьлэ шьraf дькьгьн.. Le кьлэка zavode,

bær deri t̄zi mærvæ bexəbat bun, əwana hivije bun,
bona xəbate b̄d̄n waɲa.

Nikitin d̄b̄t̄rsja, wəki xəbat z̄ dəste wi dərķəvə, le-
ma zi qəwata xwə n̄d̄b̄ hev̄ʃand, sər həv d̄xəbət̄i.

III

Mærvæ Nikitin zerra got̄n, wəki z̄n u zarre wi m̄-
r̄nə.

Nikitin xwəst, wəki zavode b̄hələ u bær b̄ gynde
xwə hærre, b̄ḡhizə wəlate xwə, le əwi disa tərka zavo-
de nək̄r.

Zavodeda d̄ng u toz bu, d̄nge caķuca d̄got̄n,—
te çəm mə bi, çəm mə bi..“

Həjst sal hat̄n dərbaz bun, çarəke gazi Nikitin k̄-
r̄n, b̄r̄n kantore u zerra got̄n,—Nikitin Srigulev tyji?
— Əz̄m...

Mærvæ kantore zerra got,—hane, p̄re xwə b̄st̄n.

Nikitin mət̄lmajl got,— s̄mā?

— S̄mki ty s̄st buji, ty d̄ha mina b̄re n̄kari b̄-
xəb̄t̄i.

Nikitin pe h̄sja, wəki zavode qəwata wi ḡʃk ze
stənd, d̄ha əw ķeri zavode nədhat.

P̄RS

Сь зор да Nikitin, bona əw hærre bazar?

— Əwi xəbat zu dəst x̄st, jan dərəng?

KYRE M̄N

Kyre m̄n̄i bədəw, b̄hara m̄nə gyld̄ji

Ty m̄z̄n d̄b̄l b̄n t̄va ʃewr̄eə zəl̄al,

B̄z̄n d̄k̄ʃini b̄ ʃajl u be xəm,

Ty qocaxə s̄be, ʃərrdare m̄n̄i b̄ gyman.

Le zь wəláte mə dər, ɫ çije başqə,
He hənə gələk zərə mina tə bədəw,
U bona wan gələk palə u gundi
Şər dьkьn, wana aza kьn zь zylьmkara.
Əw həvale tə he bəlangaz u be tirenzьn,
U ɫ wedərə he bərfə, zьwьstane sətьnə,
Həla əwana sərmedanьn belьbas u bemьdas
Dьzін kəstbijeda ti, bьrci u təzi.

Təme çurə çurə, kьңçə şəwaq
U bьhare bь gyl bona wana niңn,
Əwana dьgərьn şaşbuji mətəl,
Minani etima be əyim, be xьəndьn.

Kyre mьni bədəw, bьhara mьnə gylđaj
Zutьre wьra zi we bьvə şər,
Zutьre wьra zi xune brьzə
Bona azaja pala u gundia we bьvə dəw.

Bona wan zi we bьlьnd bə
Oktjabra təzə, səwa ky ja mə,
We bьbrə dəste zylьmkare zyrbə
Bьvə azajl bona pala u gundija.

U wi saxi əwana minani tə
We kьlam bьstreң u bьkьn şajl,
We minani mə bьxəvьtьn zir
Sekьn sosializm bь əşq u şajl.

CALANK

Mərv dьkarə dərheqa kucka gələki xəbərde, le və
gəve əw gylje ky əze bezьm dərheqa səe məjə, wəki zu-
da tьnnə. Calanke mə səki rəş bu, pьrca wi pьrr bu,

singe wi u styije wi qerqas bun, wexta meryv durva le dnyheri, dygot—tyšte spi styije wiva gredane.

Hela wexta cuktiye gyh u rocka wi byrri bun, lama zi havina lezeta wi dy deste meşada tynnə bu. Əwi ird dykola u teda dyket, jan zi dycu nav baqa, byn sja darada dyket, her wi saxi zyçi radəbu, wexta denge meryve xerib dyhat, jan zi bina kucke xerib dahat sere wi. Əwi zy meryve kəsib hzy nedykr, meryv dygot dzymlye wanaje. Dycu wana, xwə davite, dychast wana bela belaji byke, zrare byghinə wana (beləngaza).

Le əw meryve rynd ly xwə dykryn, aqasi nədcu wana, aqasi meryv pe dnyhsand, wəki meryve xerib zy wəda ten...

Le wexta rispije gynd u dyzir dyhatn, qət nedycu wana, çarna dy çara dykr „həf“-ln u dycu çije xwəda dyket. Dytysja...

Myn bəre fətm nedykr, nəjnəsiya wə çijə?, le naha wa dydykryn, Calank ly mə dnyheri, mə sawa by meryvara dərbaz dykr, əwi zi ysa dykr.

Mə zy meryve fəqir, parsəkci hzy nedykr, əwi zi hzy nedykr. Əm zy rispije gynd u dyzir dytysjan, əw zi dytysja... Le mə gələki zy tarşə xwə hzy dykr.

Əwi zi mina mə zy pez dewer hzy dykr... əgər çar na byqəwmija, wəki gəed mə ly cole bymana be xwəji, Calank wə ly çəm wana byma, həla zy slye, həta evare ti—byrci wə myqati wana bija, wexta ga batana male, əw zi pera dyhatə mal...

Çarna zi dja myn qut dyda mryška, əwə bəri mryške xerib dyda, wəki dja myn çarna nasçəkra, Calank dyket nav mryška, əwi mryške mə nas dykr, mryške xerib zy nav mryške mə dərdyxt dyda peji jəke wana, bəri dydəc dyrrəyjan, dycun, wexta le dnyheri əw mry-

rişk d̄ha cu xlas bu, içar d̄hat b̄eri h̄n̄ek̄e majin d̄da...

Bave m̄n, w̄exta b̄h̄ar d̄hat, Calank peşja goma m̄e gred̄da. bona wi ḡhia dani, d̄da b̄ni boná b̄ne wi n̄erm b̄e u ḡerm b̄e.

Bave m̄n Calank b̄er d̄ere gome gred̄da, bona ş̄ev d̄yz n̄ek̄v̄n gome, s̄mki gom epeş̄e z̄e mála m̄e dur bu, w̄eki d̄za gom h̄lşandana, d̄eri b̄şkenandana em pe n̄ed̄h̄sjan.

Bave m̄n t̄me d̄got,—m̄er̄ve rázaji u m̄ri j̄ek̄e, dani bira m̄e, w̄eki d̄b̄e ew çijada h̄erre, bona em bir n̄ek̄n Calank b̄v̄n, b̄er d̄ere gome gred̄n. Le ḡer̄ek m̄er̄v bez̄e, z̄e t̄rsa Calank k̄es̄eki n̄kar̄bu t̄şt̄ek z̄e goma m̄e b̄d̄z̄ja.

H̄eta Calank t̄şt̄ek n̄edita, ewi n̄ed̄k̄r̄e ewtin...

Ş̄ev̄ek̄e z̄v̄stana zi, w̄exta em ḡş̄k razaji bun, n̄ş̄keva d̄eng hat, j̄eki xw̄e l̄ d̄ere m̄e d̄x̄st, p̄enç̄ke xw̄e d̄eri d̄dan, d̄eng d̄erd̄x̄st̄n.

Ez u d̄ja xw̄e b̄eri ḡş̄ka h̄ş̄jar bun. Bave m̄n s̄ēt̄n z̄e x̄ewe rad̄bu, h̄eta m̄er̄v çida n̄h̄ezanda, ran̄d̄bu.

D̄ja m̄n disa gyh da s̄er d̄eri u n̄eand̄e bave m̄n, bave m̄n z̄e x̄ewe rabu, d̄ja m̄n got,—rab̄e b̄d̄her, s̄ka ew k̄in̄e hat̄n̄e d̄eri p̄enç̄erruk d̄k̄n. Disa d̄eng hat, j̄eki xw̄e l̄ d̄eri x̄st.

Bave m̄n got,—ew kuck̄e?, paş̄e rabu s̄er xw̄e, arx̄al̄xe xw̄e avit s̄er m̄le xw̄e u b̄er b̄ d̄eri cu.

Le d̄ja m̄n n̄eh̄şt, w̄eki d̄er̄iv̄k̄ra,—eman d̄got,—kucke har buji j̄e, d̄eri ven̄ek̄e.

Bave m̄n p̄enç̄ererra n̄heri, ewi t̄şt̄ek n̄edit, paş̄e qat̄eki p̄enç̄ere v̄k̄r, s̄ere xw̄e d̄er̄x̄st d̄erva, ewa paş̄da v̄geria u got,—d̄e b̄ş̄eh̄m̄e, kucke m̄ej̄e çan̄m, kare xw̄e q̄etandij̄e...

Dja mьn got,—le сыра hatijə dəri pəncrрук dьkə, ху
bьrci ninə?

Bave mьn got,—na, wəxta mьn evare dərə gome
dada, nan daje, ki zane, dьvə bina gyra halanijə, зь тьr-
sa rəvijə hatijə...

U bave arxalьxe xwə weda avit, dьxast bьkəta cira-
za, kucke disa xwə lь deri xьst u kьrə kazə-kaz.

Bave mьn got,—na, əssə evi bina gyr hьlanijə, lə-
ma kazina wi jə, əw зь тьrsa ysa dьkə...

U disa le kьrə qirrin.

—Də hərrə be ker...

Calank dənge xwə bьri, le disa xwə lь deri dьxьst.

Bave mьn got,—həzar həbe mina tə ben, əz зь cи
rapavьm,—u kətə nav cи.

Mərv dьgot kucke зь dьlije bave mьn fəm dьkьr,
əw disa cu hat, xwə lь deri xьst u disa kьrə kazə-kaz...

Dьkьrə kazin, pəncke xwə dəri dьda, paše həvəki
dьsəкпni. Le dьпьheri, wəki dəj nakьn, disa dəst bь ka-
zina xwə dьkьr u dəri pəncrрук dьkьr.

Bave mьn wəxta le пьheri kucьk nasьtьrə, əwi lcar
qət tьstək lь xwə nəkьr, dərkət dərva. Dare pьst deri hь-
lani u da kucke.

Kucьke kьrə kazə-kaz u rəvi cu.

Bave mьn disa hat, kətə cije xwə, bona raze.

Le hələ əw nəkətьbu cи, disa kucьk hat bər dər
dəst bь ja хуə bəre kьr. Bave mьn disa hers dьbu, le
dja mьn got—rabə, bьпьner, сыка сь qəwmijə, əwi kuc-
ki hətə пьha ysa nəkьrijə, dьvə dьz kətьnə goma mə,

Bave mьn got,—əz dьvezьm əwi gyr ditijə, ləma dь-
tьrsə. Paše rabu be dьli xwə kьncə xwə lь xwə kьr.

—Axьr wəki dьz bija, we bь əwtja, kucьk tənə gy-
rə dьvицьn, nəkьn əwtin. Dja mьn şireta xwə kьr, got,

—dә wәki ysanә, tьvьngә xwә hьlпә u бь xwәra бьвә,
gyre бьrrcinә, дьбә zrare бьдьп тә...

Bave мьп ysa зi кьр, wәхта кьңсе xwә ь xwә кьр'
cu қоше male, wedәre tьvьngә darda кьри bu, tьvьng da-
гьрт.

Dja мьп got,—ty зi rabә, lawo, rabә сьre vexә, бь-
гьр дәсте xwә u бь bave xwәra һәrrә, гьр зь сьра дь-
тьрсьп.

Мьп зi дьxast гьр бьдита. Hәta bave мьп ьшәк кь-
тә tьvьngә, мьп кьңсе xwә ь xwә кьр. Мьп дәрһәқа
gyra гәләк гьл—gotьп бьһистьбу, le бь сәве xwә пәдить-
бу. Мьп сьра dit, vexьst u бь bave xwәra дәрқәтьм.

Wәхта мә дәрl vәкьр, Calank hat қәт nav дәst u pe
mә, әwi шьритә styлje xwә қәtандьбу, раше режда бәnzda,
кьрә—kazә-kaz.

Bave мьп сәкьпi, bona car һьлқә xwә бьпьһерә, мьп
зi пьһери: ська гьр пахуенә? sar bu, бәрfe ь ru әrde spi
дькьр, le гьр тьпнә буп.

Мьп ькьра xwәda got, „дьбә сәm gomenә“.

Kuck, wәki режда cubu, wәхта dit әm сәкьпiп, ра-
да vәgәria, кьрә каzin u disa режда cu, сарпа ь syfәte
bave мьп дьпьһери, мәрьv дьgot, дьxazә мә бьдә фәm-
кьрәne, bona әm рәj wi һәгьп.

Tьvьngә hazьr, дәсте bave мьнда bu, мә disa car-
һьлқә xwә пьһери, мә һedikа gave xwә davit u da рәjse.

Calank дьбәzia дьcu һәta бәр дәre gome, зь wedәre
зi дьгьрәvi дьhat сәm мә, дькьрә каzin u disa дьcu бәр
дәre gome.

Kuck сәnd сарә ysa cu u hat, bave мьп дьһа сәр
һьлқә xwә пә пьһери. әw бәрбь дәre gome cu.

Әwi gave xwә фьрә кьр u hedika got,—tьstәk ьвьра
һәjә.

Съра дэсте мьнда, мьн да рэј wi.

Calank бэр дэре гоме зу-зу дьсу дьhat, дьказiа.

Bave мьн дэре гоме вэкр, wэхта эм сун хундыре гоме u мэ съра вехьст, мэ dit селэка мэ мэзын we zajə, golka we кəтијə нав гəmare u дьxast rabija, le нькарьбу. Le maká гольке дьсу u дьhat, гольк һəвəки дурi we бу, роze селэке пəдьгьhiшт гольке.

Bave мьн дэст бь дэст, гольк һыланi, тəмьз кьр, хуе ре рəшанд u да бэр maka we... Wэхта bave мьн гольк хуе дькр, wi сaxi Calank ша дьбу дора мэ дьсу дьhat. Wэхта bave мьн гольк хуе кьр, да бэр селэке, Calank рəhəт сəре хwə да сəр лəре хwə u ль селэке дьньheri.

Гольке дьxast rabija сəр хwə, le нькарьбу, le wэхта Calank le дьньherri шадьбу u роэка хwe дьhəзанд.

Bave мьн сəре Calank гьрт u мьздьда, дьгот,—maladets Calank, мьн badьhəwa ty дькьтаji.

Бь wi сурəјi, Calank гомеда дəng бьhistьбу, hatьбу, bona мэ ре бьhьшiнə.

We роze шунда мэ дьhə рьrr зь Calank һьз кьр. Wэхта Calank дəрва дьəwtija, мэ заньбу, wəки тьшт гəwmijə, Calank badьhəwa пəəwtə, əw дəгəwa пакə, we роze шунда bave мьн дьгот,—кьськə бьлjanь;—гəрəк мəгьv mina бьре хwə зь кьcka һьз бькə.

СƏ U PЬШIK

I

Wэxtəke пьшik тəрzi бу,
Сəре сə zi кьm тьнəбу,
He ньзаньm, зь кəдəре,
Дəст хьстьбу postəki бəрхə,

U rozəkə zǝvǝstane,
Bǝr çəm rǝşike, poşte bərxe.

—Roza tǝ bǝ xer, hosta rǝşo,
Sǝre mǝn sǝrmakǝr, boi xwǝde bǝ,
Hane ǝvi postǝ u zǝ mǝra,
Kǝmǝki bǝdǝru sǝre mǝrra.
Bona rǝra ty arxajǝn bǝ,
Hǝma, hǝma zǝf dǝrǝng nǝxi.

—Sǝr ǝve mǝn, xale kǝcǝk,
kǝmǝkǝ, xy kyrkǝk nǝnǝ?
Bona xatǝre tǝji dǝlal,
Roza inije wǝrǝ bǝvǝ.
Bona rǝra sǝ lajiqǝ,
Xǝbǝrdǝn zi nav mǝda, şǝrmǝ,
Sǝ tǝştǝki mǝzǝnǝ, lo mal ava,
Hǝr tǝne hǝqǝ kǝmǝki.
Roza inije, xale kǝcǝk
Rǝşija hoste xwǝ dǝhǝzǝnǝ.
Sǝminǝ wiǝ dǝran u mǝzǝn,
Sǝr şemika hostǝ sǝkǝnǝjǝ:
—Kǝne hosta? kǝne rǝrǝxe mǝn...?
—Hǝnǝki bǝsǝkǝnǝ we nǝhǝ be“.

II

Hosta we hat kyrki lejǝ,
ǝwi sǝ dit, bǝn sǝmelava,
Hǝnǝki xwǝ bǝ xwǝ kǝrǝ mǝrtǝmǝrt,
U sǝr mǝştǝrǝl kǝrǝ qarǝqar:
—Sǝrma dǝkǝm... malǝ tǝ ava?,
Naheli ky bǝne bǝkşǝnǝm?
Tǝştǝki hesa xwǝ nǝnǝ, hǝla tǝzǝ
Mǝn şǝl kǝrijǝ, ky ǝz bǝdǝrum.

— Də mal ava, ysa bezə,
Əw xəjida tə d̄ha cijə?
Мьн рəгə dajə, ky zu b̄d̄rui,
Jane nā, bezə s̄be wəgə,
Ньм dbezi, ньм zi nadrui,
Ньм хəбər d̄di, sər мьн d̄qiri,
Ньм, ньм, ньм,
Вьга сьqasi həгьм u bem...?
Кукке бь хəjd awa got
Vəgərija səri бь qot.

III

Çarəke zi hat, disa tynəbu,
Ve çare l̄b həv kəтьп
D̄ha be hyrməti, ḡllje хьrab,
D̄ha kəvn u t̄zə, de u bav.
D̄hā r̄şika d̄z u kucke kəcəl
Ḡllje wan ḡhıştə diwanbaşī.
Куськ hətāni cu u hat,
R̄şika hosta d̄yl şkəsti bu,
Səre хwə h̄lda u şəvəke:
Həgə ky həri, əw yndabu...

IV

Z̄b we roze hətā lro zi.
Куське əv jək bir nək̄rijə,
Bira хwəda həla he хwəji d̄kə,
Qədərə ky r̄şike d̄bbinə,
Banzd̄də, u sərda d̄ygrə,
Poste хwə ze paşda d̄yxazə:
Le r̄şika rureş n̄şkeva
Paşda vəd̄yğərə u бь hers
D̄kə r̄ştin, janə мьн t̄zə
Av rəşandijə, ky b̄d̄rum.

ВЪЗДО

(Ja ǫmašte jə)

1

Wəxtəke merkə u zьnək həbun; nəve merьk Въздо bu.

Въздо гав u səhət hyndyrda дьхəбьтi, nəдьсу дərva, nəwerək bu. Idare wan zi бь wi təhəri nəдьбу. ləma zi зьne hərtьm бь mere xwəra ǫərr дькьr.

Rozəke zi зьде Въздо кьта u дəрхьстə дərva, go, lla,—bьla tye həri mərra idarəke dəstxi. Въздо кьr u nəкьr, зьна wi dəri sərda vənəkьr.

Aqrije llaç ь Въздо hatə bьrrine, gotə зьne:

—Ysa nlnə, də bьra ysa bə, ka dy heka hьdə mьn, həbanək ar бьdə mьn, wəki дьn, ty u isafa xwə.

2

Зьne гьрт həbanə ar daje, dy hek daje.

Въздо zi rabu tərкəсəлi дьnjaje bu, cu rasti həft dewa hat, gələki tьrsja, go, əz içatəke sərə dewa nəkьm, dewe mьn бьхун. Go; Gəli dewa, wərn əm içatəke бькьn, Go; Əz дькарьm sərə xwə ərde хьm, toz u хьbare бər sərə xwə rakьm, hun zi дькарьn?

Въздо tinə həbana xwə ərdeda cəl дькə, дьbe, wərn, cьkə cь ze dərte. Tinə sərə xwə ərde дьхə, дьbə kьşina həbane, ar dərte дьbə toz u хьbar.

Dew дьminə ǫaş, hərdy cəva həv дьnerrьn, əw zi tinьn, sərə xwə ərde дьхьn, də kəvьrə, ǫьrrə, toz бər sərə ty kəsi ranabə.

Въздо дьbezə: Wərn əm içatəke zi бькьn.

Дьbezьn: Cь içatə?

Дьbezə; Wərn, ka ke mə dəste xwəda kəvьra дькə hək.

Dew tinьn kəvьra дьгьvəşьn, хун бəz nəjnyke wanra dərte, tьştək ze dərnaje. Въздоje tə kəvьr дькə dəste

хwə, кəвьге хwə һьдьдə, һекəке дькə дəсте хwə. Неке дьдьеҗə; һек дьрəлсьгə, кəвьг зи дəсте widə.

Dew gava we əҗebe zi дьбинь, дьбезьн:

— Əm wi нькагьн. Dew һəврра дьбезьн:

— Дə, wəгə, ty бьбə дəстəбраке мə, ty bre мə мə-
зьн, əm je рьсук: Вьздо зи дьбе: Вəгə гəтьнə wəбə.

3

Rozəke дьбə dora wi u braje рьсук, wəki һəгьнə
ave биьн. Вьздо дьбезə:

— Braje мьн, ty һəгə ave, һəтə ринə дькьм сарьхə
хwə. Хwə əгьлə дькə, һəтə braje wi дьсə ave. Вьздоје
тə хелəке җунда радьбə du braje хwə дьсə. Дьсə nive re,
nivc re dina хwə дьде braje wi hat; xudane sərra avitjə.
Dew дьбе:

— Дə bra, wəгə, əz qyrbana тə мə, əz мьгьм. Вьз-
до дьбезə bre:

— Əv сь бəсə, сь һəwəлə, ньһə пəjarək мьн бьби-
нə, we мьн бькəнə, əwe ave vala кə, əze һəгьгьм тьзи-
кьм биьм.

Əw av һьндькə. Dew ава хwə җала дькə u Вьздо
дьсə сəг ave; Məҗka хwə рьдькə, һьнək av zi дькə
мəҗka хwə, мəҗk, дьдə рьҗта хwə te, te дьгһизə bre
хwə. Bre wi dina хwə дьде, һəлкə-һəлкə wijə, xudane sərra
avitjə. Вьздо дьбе: Bra, əz гəлəки кəсьримə, əze ve
ave бьхьт. Dew əҗeb дь minə, дьбе; Tye sawa awqa ave
бьхьт?

Вьздо дьбезə; Qə navə, радьбə мəҗka тəгьки, dati-
нə сəг surəke, дəve хwə дькə мəҗке дьбə кьҗə-кьҗə мəҗ-
ке, дьбə qyltə-qylta ave, te дəve wi, ave дьхwə, радьбə,
дьбе: Bra, мьн җer пəхwəг дə ньһə һəггə мəҗке тьзикə,
wəгə.

Dewe éçebmajı radbə, dıçə, tızi av dıkə tinə. Bre
wi te dıghızeda. Radbıyn həkəki dıçın. Bızdo dıbezə
bre xwə:

— Əze sər tə sjar bıbım, əz nıkarım bem.

Dew dıbe:— Bıra, əz qurbana tə, nə axır bare mın
dıranə, əz nıkarım re hərım.

Bızdo dıbe:— əz dıranja xwə nadıme sər tə.

Dew dıbe:— Də qa wərə, mın sjar bə. Bızdo radb-
bə le sjar dıbə.

Dew dıbezə; Bıra, ty qə qası çvıkəke nə dıranı.

Bızdo dıbeze:— Əz dıranja xwə tılike bıdım sər
tə, tye beşı.

Dew dıbe:— Bıdə sər.

Bızdo tinə şuzınəke stuje wirra dıkə. Dıbə qızə-
qıza dew. Dıbezə:— Bıra, tə əz kuştım.

Bızdo dıbe:— Bıner, [əz dıranja xwə qası tılike
dıdım sər tə, le wəki dıški bıdım sər tə.

Dew radbə, dıçə, dıbe bre xwə, dıbe:— hal u hə-
wale mın u əwi əvə.

Dew radbıyn, roke dıçın meşə dara bının. Dewe
tə dəste xwə dıdın qoqa dara, radbıyn. Bızdo nıkarə da-
ra ırde rakə, dıbe:— Əz ıçətəke sərə van nəkm, əwe
mın bıkuşın. Dıbe; əva sıjə? Dıbe: dızmınək mə bıbi-
nə, mınra rırr şərmə. Dıbe: qa tok u şritəke bının
bıdın mın, əze dora meşə bıdım, dıški rakım.

Dew dıben: Bıra, əm qurbana tə, ysa məkə, tye
qoqa meşə mə bıqəlını. Dıbezyne: Bıra, məsınə, məs-
nə, əme bıçının.

Dew radbıyn dıçın, rıştıje xwə dıkın dıçın.

Dew rodьkьп, дьривьп, дьбен:—Әве мә һәмуја дә-
рәлине, мә бьхвә. Дьбезьп; Әм іçатәке нәјпн сәре wi,
пәбә. Дьбен, әме іşәв, һәрјәки балтәки бьдьп дәсте хвә,
іşәв lexьп, pesira хвә ze хьlaskьп.

Бьздо зі хвә дьдә бәр гурра дері, дьбьһе, şәв қоң-
çәкі дькә пав çije хвә, бь хвә зі дьқәвә рьşderida.
Dew şәв дьрьstиньп гуһе һәв, дьбен; Рабьп, razajә,
әме lexьп, рьrti-рьrti бькьп. Radьбьп қоңç дьдьмә бәр
балтәдә, рьrtije қоңç radьбә, бен дьқәвә. Дьбен, бәсә,
мә рьrti-рьrti кьр.

Disa дьсьп radьzen. Бьздоје тә зі radьбә, рьrtije
қоңç davezә, әw зі дьқәвә nava çije хвә radьze, сьбе
radьбә, төvzia дьдә хвә. Дьбе bra хвәде mala wә ава-
кә, wә іşәв çije мьп sawa avitbu, kesa нәһьşt өз razem.

Бьра әм һәв çьһе дьбьп, dy қуз zere мә һәпә, ty
cawa bre мәзьп јәк төра, је дьп зі мәра. Бьздо зі дь-
дә ақьле хвә u ақрије дьllije wan қәbul дькә, һәмә пь-
кагә қузе zerra һьдә, we sawa бьбә. Дьбе: Хвәде ma-
la wә авакә, өз браје wәји мәзьпым, wәkl дьзтмьпәкі
мьп, нәјарәкі мьп, мьп бьбьпә, we мьп бьқәпә. Dew
дьбезьне:—Rast зі ysanә, готьна төјә, бьдәсьл әмьп.
Radьбьп, brakl хвә пера datиньп. Бьздо хатьре хвә зь
дәстәbraka дьхуезә u бь redьқәвә, қуре zera зі пера.
Дьсә, дәрмала хвә рәја дьбә. Dew calәpika дьсә mala
wi u bina хвә бәр дьдә. Бьздо зь бәр bina wi һьдькә-
вә бен дьқәвә.

Dew дьбе bra tye сь бькі?

Бьздо дьбе:—Isal һәft salә şur u көvәңе мьп бәр
benраньп, әзе бьпым сәве тә дәрхьм. Dew gava ky we
јәке дьбһе, radьбә дьрәвә, рәxdar—mәxdare Бьздо хвә-
ра дьбә, дьсә.

Бъздо, гæрдæре хуæ се дькæ. Дæу зи дьсæ дьбе брæ
хуæ. Нал у хæуале мьн у Бъздо æв бу...

Бъздоје те зи хеза бь зьна хуæра тæваји гудьнн сæг
наңе хуæ.

Зь готьна Зыбеда Қәймәс, 12 сали.

DƏRAWIN

Дьбæ, набæ патшак дьбæ. Әв патша вәлате хуәда дь-
безә.

„Қи дәрәуәкә бькә, ку әз безьм дәрәуә, әзе ни-
ве патшатла хуә бьдьм вана.“

Şьванәк те дьбезә.

— Патша әмьр бькә, şьвдәрәкә баве мьң һәбу, ку
зь вьра дьсу, ль әзманә стәирк тәв һәв дькьр.

— Дьқәштә,— патша çава ви дьдә.— Şьвдәрәкә кал-
ке мьңзи һәбу, сәрик датани дәве хуә, сәре дьне дьсу зь
тәве ведькәт.

Дәрәвин сәре хуә хуранд дәрдькәвә.

Тәрзик те, дьбезә.

— Вьбаşинә, патша, әзе зутьре бьһатәма, ле дәрәңг
кәтм. Дьһ гәләкә баран һат, бьруск тәқија, әзман қәшә
әз сибум вәкәл бьдьрум.

— Әре тә баş нә дьрутбу, ве сьбе гәләк һьндьк
баран һат.

Әва зи дьсә дәрва.

Те һуңдур гьндикә қәсіб, код дь бьн мьлда.

— Ту сь дьхәзи, мәри,— зе дьрьсә патша.

— Ту кодәк зер дәјине мьңи, һатмә бьбьм.

— Кодәк зер,— шаş дьминә патша.— Дәрәва дьки, әз
дәјндәре тә ниньм...

- Hərke ky dəraw dьkьm, nıve paşatıja xwə bьdə.
 —Na, Na rast dьbezi,—paşa gьlle xwə dьgyhezə.
 —Rast dьbezym, kodək zer bьdə.

ZƏMILFROŞ

(Kərik)

Zəmilfroş xortəki fəqir bu. Baçarda zь xwəra səlkь dьfrotьn, pe zare xwə xwəji dьkьr. Rozəke zi səlkьkəxwə hlani, soqaqəra dьcu, cu neziki qocəka mir bu. Zьna mir pəncəgera bəzər dьşheri. Əwe zəmilfroş dit, bь dьləki na, həvt dьla həband.

Bəni xatune zu-zu kьrə sər çarije xwə u got,—hərgьn gazi zəmilfroş bьkьn bьra be, bezьn, mire we „qьs-mətəki“ bьdə tə.

Dy çaria dan pəj həv, cun çəm zəmilfroş gotьn,—zəmilfroş lawuke dəlal.

Tə sьnəta səlke dьal,
 Hьnək hьsne Usьv lьbal.
 Zəmilfroş səlka tini,
 Soqaq-soqaq dьgərinini,
 Nan y avək pe dьstini,
 Kьlfəte xwə pe dьdəbrini.
 Zəmilfroş lawuke dindar,
 Ty kərəm kə əm hərgьnə mal,
 Mir tə dьgazə məxsus dindar.

Zəmilfroş got,—Hun çaringe mьnə dəlal,
 Mьn bьhistijə miri nə lьmal,
 Səlka kəra? bьkьm bazar.

Zəmilfroş lawuke fəqir,
 Tə sьnəta səlke həzir

Ty gotna nəkə zə bir.

Wanə le nəheri Zəmillfroş bərkə, sərwəxt krən, jəke got,
— Zəmillfroş ty lawəki bələngazi, wərə çəm mir, mireb-
haki gran bədə səlka.

Əwan çaria əw law dani,
Dəri dadan, dərgəvani,
Law lə bər bu, lep nəzani.

Zəmillfroş hatsbu dərda,
Sələmək xatune vəda,
Xatune got,—ty sər seri hərdy cəva.

— Həj xatuna mənə dalal
Əze səlka kəra bəkm bazar,
Zərə mən bərcinə, dəkm zərə-zar.

— Kuro, bəs bəke ve gotne,
Mən ty nani bonə səlka frotnə,
Mən ty ani bonə əşqa dəle,

Həj xatuna mənə gəz te,
Wərə əm xəbərən zə çmašte
Əv xəbər zə əsle mənra beqəjdə te.

Zəmillfroş lawuke fəqir,
Ty kərəm kə sər doşəka mir,
Bəkmşinə qəlnə wəzir.

Lawuk wərə məslyəte,
Ve şxyleda kara tə te,
Əsle təra gynə nə te.

— Xatuna mənə gərrdən hərir,
Hədə mən cijə əz be sər doşəka mir,
Bəkmşinəm qəlnə wəzir.

Xatuna mənə gərdən təmam,
Ty şərbətə kəs y dy çam,
Ty sərda pe lə mən həram.

Xatun kənia, xwə myftələ kər,
Syr ɫ çaria aşkərə kər,
Hysna şabune, ɫ çaria vəkər.

— Wərn, təməzia bədn bər kofia,
Bəkən govənd ɫ van çia,
Gədə hatijə hədajete.

Zəmilfroş avək dıxwəstə,
Sɫ çari bərda dadıwəstə,
Le xatune av ani da dəstə.

Gədə zɫ dəst ɡırt avə,
Kərbe dajə dıɫ u navə.

II

Zəmilfroş qəsreda ɡrı bu,
Gələki hers bu, məlul bu.

Got,— zɫ malə, həta məzələ,
Hər rek dıscə zɫ bırcə kələ.

Zəmilfroş hərvaz dıbnherri,
Zəf y zəf dıfıkrı,

Bərzer dıbnheri, dıkəwɡrı,
Kələk hate, runıst ɡrı.

Zəmilfroş cujə malə,
Ələ perra ɡənç u qalə,
Got,— kane rırsqə hərdy tıfalə.

MƏLƏTE TƏVAQA ŞEWRE

Çymhyrjete təvaqa Şewreda neziki səd u həjste mə-
ləti dızın: Urusn, Ukrayn, Fəlorusn, Tətərn, Uzbek-
kən, ɡurçn Erməninə, Kıymançn, Başıkn, Germann,
Kalmıkn u jed majın.

Hykumata padşe palə u gyndije Uryste zəlulljeda xwəjidьkьr, le wana dьha zedə xəbatci palə u gyndije mьləte majinə cuk dьkьrьn haləki nərak.

Hykumata patşe dьxəbьti tьme mьləte Urseteda cuk tarijeda u nəxwəndi bьhьšta.

Nədbьhьştьn əwana bь zəmanə xwə məktəbadə hln bьbьn, we şunda nədbьhьştьn əwana hərrьn məktəbe urьsada zi hln bьn.

Cinovnike tsar aqas xərc u borç dabun sər cьmaət, wəki cьmaət xravbubu.

Xwəlija rьnd, ja başkira, kirkiza u mьləted dьne je nə urьs, bь dəste zore zь wana dьstəndьn.

Mərvəve fabrikant u tyçara kəda cьmaəta xəbatci dьxarьn, gyndda kəsib dəste kulak u myftəxure dьneda cyrrymişdьbun.

Hykumata tsar mьlətək bəri mьləte dьne dьda, Urьs bəri Evreja dьda, Erməni bəri Tьrka u jed majin u bь wi çureji Evreji, Erməni çьrr dьbun.

Tsarizm gələki rəj wan dьcu jeky şərr dьkьrьn bona dərbazbuna zьmanə de, bona azabuna cьmaəta xwə.

Mərvəved Poljak, Belorus, Gyrç, Evre bь həzara hatьnə çьrrkьrьne kələd tsarda, lь çije sьgunge u hatnə darrdakьrьne.

Le peşda hat inglaba Oktjabre. Hykumata tsar, burzuazia, mьlkədar hatnə hьldane.

Mьləte Urьsete azajl dəst anln.

Mьləte Tьvaqa şəwre gьşk: Kalmik, Kirgiz, Tətər, Gyrç, Turkman u jed majin, nəhi u cymhyrrjəted xwəda xwə bь xwə şьxyle xwə peşda dьbьn bь sərkarja frqa kommunista.

Wəlated wanda hykumata wana həjə, wəkilə wana palə u gyndije xəbatcinə. Gazete wana hənə, məktəb u jed majin.

Нукымата ҫевре һәр ҫурра көмәке дьдә ҫымақта паҫдамалл ғыҫка бона реҫдасулна мөсулөте у һәбунә ренҫбәрија ван, нав ванда хәбата кulture, ронкае гөләкл реҫда дьбә.

Тьвақа ҫевредә карһылә завод, фабрика, электростан-си седьььн. Рее маҫина вәдьььн. Совхоз у колхоз ьри дьььн. Мәктәбе тәзә вәдьььн. ҫымақт аллје хвәндьььна реҫда дьььн.

Вь wi ҫуррәји, сәр һиме хәбатә братије тәвәји, хәбат-ције мьләта ғыҫка седьььн, реҫда дьььн, қәwin дьььн ҫьмһуьрҫјәта Тьвақа ҫевре.

ПЪРС

Везьн,—һәре хвәли, гьнд, ле фабрика, завод зи баҫарәдә дәсте кәдә буи?.

—Ке зор дьдә ҫымақте у хәрҫе гран давит сәр ван?.]

—Нукымата тсар сьма нәдьһьшт мьлөте еук вь зьмане хвә бьхуььн?.

—Neta ve мьҫәле кьн tetre хвәдә бьльвьсььн.

ZINE

Ту вь сәве рәҫ, бру вь қәјтан Zina мә,

Вь сәве қәмәр, вь аҫыр тьзи Zina мә,

Миңа марал ту дьгәри зәвјадә

Вь дәнге хвәҫ, вь қьләме тәзә, Zina мә.

Wәhte әм сун ль бостәне колхозе

Тә ҫьго кьр дәрде хвәјә дәрбаз буји,

Ку сәва вь зор дьхвәстььн тә бьдәна мер

U тә кьгьн нав ҫин-ҫьрије у сәфе.

GIKOR

I

Mala Hamboje gyndida şer bu.

Hambo dьxyest kyre xwəji 12 salı bьbə başar, sьxyləki zera bьblnə, bьdə ser sьnətəki, səba kyre wı peşəkəki hin bə, le dja Gikor qajil nədbu.

— Nkarьm, gədənge mьni zarə, həla nьkarə ty peşəji hin bə, mьn nə lazьmi wı peşəje; dja Gikor dьgot u dьbьland, le Hambo gyhdari nədkьr.

Rozəkə dəlal bu, le mərvə mala Hambo məlulbu.

Hambo Gikor dьbьr başer, gyndije wan həta kələka gynd pera hatьn, cunə ruje Gikor u re xьstьn.

Zanja xuşka wı dьgrja, „Gikol, Gikol, kyda dьci, hej Gikol“ əva gьlija zi Galoe bre Gikor dgot u dьkьrə gazi. Gikor zu-zu paşda dьneri, həla çinare wan nəcubun hьndyre maled xwə. Dja Gikor həla dьgrja, pe şəlka xwə cəve xwə təmvz dьkьr. Gikor davu peşja bave xwə, dьcu, mina çara dьda cьrtьka, dьcu dьhat, çarəke zi pьz xwə nьheri ky gynd kətijə pьz banı, naxyenə, zь weşunda, Gikor paşda dьma, pekol dьkьr.

— Ha wərə, Gikor çan, ha wərə, hьndьk ma, Hambo dьgot u dьcu, xurça wı zi sər mьle wibu, xurçka xwə dabu sər mьle xwə, xurçkeda dəstə tytun, hьnə pəner, cənd nan həbun, neziki evare bu, Gikor u Hambo sər gələk eja, banja u rja dərbaz buvun, Gikor çarəkezi bəre xwə gyndda kьr, nьheri gynd we nav mьz u duma-neda dьxyenə, gələki zь gynd dur kətьnə.

— Ha-һa bavo mala mə wajə, ha Gikor xwə dьrezi bərbьbь gynd kьr, əw ky gynd qət nəxyen bu, cun disa.

II

Roza əwyl, Hambo kyre xwə gyndьki qəsьdin, xьşə-xьşə samovara qieьk bu. Qizəkə dəlal fiçanə destda,

хъсә-хъса we bu, дьсұшт u dadгьрт, кәске кьнчнә сорә дәләл хвә кьрбун.

Gikor dble xwәda dgot.—Əz ky cum baçer хәбьтим, әзе Zanja хушка хвәра кьнче wa sor бьстиньм, бьбьм.

Roza дьне, rabun cun nav баçар. Туçарәки got,— kale тә әw кьрьк анијә бьки хьлам.

—Bәle, әz хьлам. Hambo кьрьк дәвда, сәва сәрҗа wi һьлда, cu çәм туçар.

—Binә çәм мьн, әзе бьгьртм. Nave wi туçари ба-
zaz Artem бу.

—Mәla myçdare penç sala әz ty һәqjәte nadьm ky-
re тә, смки әw qә тьштәки ньзанә, ja rast wәki әz безьм
гәрәке һәла ty сәрра бьди. wәki кьре тә һин бә, бьвә мәр-
гьв. Ty фәм дьки сь дьбезьм, Hambo.

Hambo got,—һьлбәт кьре мьн тьштәки ньзанә, wәki
zanbija, мьне сга банја.

Le, le, dәрde мьн zi әwә, бәге мьн, әz qьрбан,
wәki бьвә мәргьв, зьмана һин бә, мәрва naskә, wәki
mina мьн бәләгәз нәминә, фәqir-фьqарә. Әw хвә zi allf-
ba nas дькә, мәкәтәба гьнде мәда һин бијә, хвә zi ky-
rәki сәвн вәкьрјә, le рәча мьн тә һәјә, ko һун гьнд гьһ
бьднә wi, zarә, тфаләкә.

Sәр ve jәke Artem Hambo гьман кьр, дәркәт дәрва
u got кьлфәте хвәра, wәki mevanara нән u сәје биньн.

III

Hambo кьре хвәва mala Artem runьштьн.

—Dә naha ty zani, Cikor çan, сқа кьрәки сәва we
зь тә дәрә,—гәрәк бьки һа... әz сь заньм..., ja хвәде,
Hambo кьрә мьртин u қәһна сьгәре дәрхьст. Le Gikor,
сар алије хвә меzә дькьр.

—Hәјә, le, be wәxt nәci çija, рәгә дькәвьн дәсте
тә пус нәки, һәзар кemasje мә һәнә. Хвә zi çak хвәј-

kə, şəve ləhef sər tə nəsyn səmma nəki, həj-həj kaqəza mənra bəşinə.

Dəbə kyrtolə nañe kartı bədnə tə, xarəna bər wana dəminə gələ çara zi dəbə əw buxyn, nədyn tə, təşt nabə, qəjde bərdəstianə. Rozyn, we ben dərbaz bən.

Hambo disa kyre xwə, şirət dkyr, le Gikor pəştə xwə dabu bəve raza bu... kyr wan roza awqa təşt ditbu. dhā lar wəstjəbu u nəkarbu gūhdarja bəve xwə bəkyra.

IV

Gərəke we dərə hur-mur bədaña bəkyrcija, gərək cit bfrōta, dəkan paqş kyra, wəxta vala bija zi, gərək gazi bəkyrcija bəkyra.

Gikor dha nan dbyr dəkane. Çərəke zi fəra dəsta sər pərgera pəşda dcu, ləpəheri sər cəme Kyre lodkək, dy mərvy teda məsl dəgərtyn, jəki tər davitə əve, je dəne zi məqatli lodke bu.

Gikor dgot dəle xwəda: wəki ve çare we məsija bəgryn, le we çare tər vala dərkət, wəxta çara dyda tər avitəne, Gikor got:

— Əw zi bəxte mənra. Bəxte Gikorra tər disa vala dərkət.

Tərçi çara dəne avite, əw zi bəxte Zanijera, əw zi vala dərkət.

— Əw zi bəxte Galora.

— Galo zi bebəxt bu.

— Le izar zi..

Wi caxi jəki əçəm məjmunək dgerand u pera dəstra. Çmaət təzi sər bubu, je dəne zi dhatyn bəditana.

Gikor dəkyr xwə ortə çmaətera kyra, bəditə, ska məjmun cawa dblizə.

Həma wi caxi nəşkeva kintok tərək sərə wi xəst, got: bəçəhmə, həgə şəxyle xwə, sə kyla tə vra həjə-u həma we dəqe Gikor bir ani u rəvi bərbə dəkane.

V

Evare Gikor kılareda qıncılı bu sər həv, hələ eəve wi zə hesra zha nəbubu. Surəte wi hələ zə şəmaqe xazejn dşəwytin, hələ təzə dənge ханьме hat bu brine, Həma wi caxi zi nəşkeva şagırte Artem hatə hyndyre male. Əwi ky Gikor dit, pyrəlje xwə kьr u çije xwədə səkьni.

— Zə kьlube dərəngi kəti, cəzke hьree, jane şьxylki təji fərz həbu çəm koprnator.

Gikor sərə xwə bьlnd nəkьr.

— Bezə, hələ bzanbьm—he...

Gikor dəng nə kьr.

— Na bhizi, hej, kədərə buji, wəki iro tə əz zə bьrcibune bkьştama, paşe... Wə hedi-hedi xəbər dьda u peşda dcu, həvəkl səkьni, paşe tərək da sərə Gikor. Gikor hərdy dəste xwə da sər-sərə xwə u dha qıncılı bər diwer. Vasso dьkьr jəki dьn zi bghinə kyr, le dənge xəzejne Gikor hat. Dьhat.

Həla bsəkьnə, we tə sawa bьkə—Vasso dgot.

„Nьha we mьn bykьzə“, Gikor dьşьrmьş dbu u mərumi bь çarəkeva dьrçьfi.

Xazejn hat male. Əwi Gikor dkaneda kyta bu, tənə got: Nan nədьne, səva həşə wi be sərə wi.

Gikor xwə qıncьland, kətə bьn lьhefe. Şəve xəwa mьn tьnə, je mьn dьbine dьbe mala wi tьnə, ax mal tьnə... Vasso kylama xwə dgot, pera nan dxar. Gikor zi bьn qılce lьhefera le dьnheri, paşe sərə xwə dьkьr bьn lьhefe dьğьrja u dkəwgrj.

— Hь! Sawanə, hale tə cijə, ysanə, Vasso got u pьrti nan u pəner daje, də bьxwə hələ xazejn nə hatjə u nəditjə.

Gikor nan u pəner rəvand, sərə xwə kьrə bьn lь-

hefe kərə-kər dxar u dıyǝrmiş dbu. Fǝkǝrmiş dbu dərhe-
qa gynde xwə wəxta nan u pəner freqət, be tırs u şərm
zǝ şkəve hǝldǝda dcu cole dıstra. Dǝfǝkǝri dərheqa wi
caxi, wəxta mǝla wanda şərr bu, dərəqa anina wi başer.
Bave dgot:—Əze Gikore xwə bǝbǝm, de dgot:

— Na...

— Wax daje çan, tə cawa zanbu əva əçeba, Gikor
həj pəner dxar, həj zi gyhe xwə bəl dǝkǝr, bona hatǝna
xazejne.

Le sbə şəvəqe bər dərə dǝkane səkǝni bu u dǝgot,
—wəgǝn vǝra, wəgǝn vra.

VI

Zvǝstan hat. Tıpi u baran tǝv da, sərna kətə ərde.
Tə dgot əw tıpi u syr mərve kəsib, etim dgərja.

Aqrıje əwe Gikor zi dit u lekǝr.

Arxalyxyki zravi le bu u disa bər dərə dǝkane dǝ-
səkǝni dǝkǝrə gazi.

Çarəke zi pelək sar hat, Gikor, mina şurəki dy pa-
xǝr hat u kət nav dǝl u çəgərə Gikor. Gikor rǝçǝfi, xen
zi we, əw zi zəf maşja bu, əwqa zi bəsi wi bu, wəki bǝ-
kəta nav çija. U kət nav çl zi.

Gikor nəxyəşxaneda razabu. Dediye (plre) roje dy-se
çara dcu tǝsəlja Gikor dǝkǝr u pera zi bər xwəda xəbər
dǝda.

— Sǝ dǝxazi Gikor, lawo.

— Ave.....

— Dediye av dǝdaje. Gikor bdəste xwəgǝçfavi av dǝ-
gǝrt vəduxar u disa dǝxast.

— Əva dǝle mǝn rəhət nakə, dedi, əz ava kanja mə
sar dǝxazǝm, dedi, əze hərəm mǝla mə, dja xwə dǝxa-
zǝm.

Bázaz Artem dьfьkьri. Gərja, mərve alje wan dit, təmə kьr, səba Hambo be, hale kyre xwə bьrьrsə. Le Gikor zi bьr nəxwəşxanije.

We dərə gələk nəxyəş həbu, gь çergə sər çije xwə vələzja bun. Əntə əntə nəxyəşa bu.

Gikor zi çəm wan danə vəlyzandьne.

Həma we dərə zi bəve Gikor kyr dit.

— Ту сь буji, Gikor çan, бь quzinijeva xwə gihand kyre xwə Hambo. Gikor gərmeda dьqьzьli, haz bəve xwə tynəbu.

— Gikor çan, hatьmə də, əz bəve təmə, də lawo...

Gikor tьşt fəm nəkьr, bər xwəda xəbər dьda u dьkьr gazi „Mikic, Zani, Api, nani...”

— Vramə, Gikor çan, dja tə əz şandьm, səva əz tə bьbьm male... ty najejl, dja tə u Zani we sər xanl səkь-ninə, hivja tənə, najejl, сь dbezi...

— Kərəm kьn vra, kərəm kьn vra....

VII

Dy roza şunda Hambo dcu gynde xwə.

Dgot u dкənja bər pəsna.

Gikor kьrbu əl. Bьn mьlda kьnçə əwləde xwə dьbьr, səba de sər bьgrja. Çeva Gikorda cənd bьşkoşke nəxьş, pərə rəng-rəngi u cənd dərzi dityn. Qe əwi səba xuşka xwə top kьrbu, bania Zanijera...

Hambo dcu u dьfьkьri. Gələ wəxt dərbaz nəbubu, wəxta əw u Gikor zi gynd hatьn cun baçer.

Əw-əw kəvьr bu, wəxta Gikor sər runьşt, dgot, „Ba-vo lьnge mьn deşьn, əz wəstja mə. Əwə han, əw dərəx-tə (darə) çije Hambo—Gikor bər runьşt, rəhət bun, çije le av vəxarьn.

Gьşk-gьşk həbun, tənə Gikor tynəbu.

Roza dьne wəxta Hambo cja y banjarra dərbaz dbu, Hambo gynde xwə dit. Keleka gynd Zani, Mikic, dja

Gikor, Moso, Galonge eucək hivja Hambo u Gikor bun, cka we kenge bene male.

Galonge euk bər dyle dja xwə dьkьr gazi. Gikol, Gikol, wərə-wərə-wərə.

PƏRS

1. Hamboe gyndi cьma Gikore kyre xwə byrə baçar.
2. Tuçar bь cь qrarı Gikor hьlani ba xwə.
3. Gikor cь xəbat dьkьr, mərvе mala bazaz u dьkaneda sawa bь Gikorra dərbaz dьkьrьn.

MERKE

Merke gyndiki kəsib bu, əwləde wi tynəbun, bь zь-nyka xwəba əburr dьkьrьn. Merke mərvəki qorbu, zьke wi pьšteva qəmti bu, le mina tirəke qajim bu, ь sər xwə bu. Hər aliye tьstəkida bərvəcəv bu; əw tьme bь əşq bu u zir bu...

Gəlo cьma bь dьl u əşq cu peşia bolşevika, bona cəvronaje, bolşevika we cь bьda wi? əwi bь xwə zi nza-lybu.

Əwi qət nьzanьbu, wəki əw əmre bolşevik bь xwəra tьpьn, we sawa bija.

Əw mərvе zь baçar dьhatьn u gyndije ky raştı wi dьhatьn, gyh nədan Merke.

Də wəxta qərəbalyxe təvhəv bune bu, ke gyh dьda glije kale, çahьla əw mərvəki təwəkəli həsav dьkьrьn, le kala dgotьn;—dine.

U əw dəwsa tьstəki həsav nəkrьn, nəzi gyhdarla gli gotьne wi dьkьrьn. Əwə aqrıje cəv vəkri bubu, bərvə avaje ingləbkome dcu u dьkənia' cьka əwəna cь dьkьn, jan kənge ky dcu çvata y mitingə, gyhe xwə bəl dьkьr, gyh-

dária mærvá dьkьr, ська эwana sawa хэбэр дьдн, сь-
dbezьr.

Merke gələki cubu baçar, bona зь mьriške xwə cənd
həva bьfrošə, tьšt-mьšta зь xwəra bьstine, u pe šьxyle
male re бьvə. Həzar çari ba avaje baçara dərbaz bubu,
bьn avaje klubara, məkətəbara, teatrara, pənçəre wanara
gələki dərbaz biə, əw mərvə gazət destda, sər bul-
vara dcun, əw ditьbun, afiş ditьbun, həzar kəf ditьbun.
Əw tьšte sər vitere magazina danibun, lь wana pak nь-
heri bu.

Le əmrə xwəda aqə wəxt cubu, baçar qət nəkətьbu
aqьle wi, wəki зь wan tьšta gьški, зь teatre, зь ditьnəkə
kinoe, хэбэрəкə зь gazete, tьštəki pak зь klube, jane зь
məkətəbe hərfək бьdьhizə wi.

Disa nəzani bu.

Nə gynde wanada məkətəb həbljə, nə zi mərvə xwəndi
gyh dajə wana.

Əw gyndə tənə səba xwə bu, cəwa mərvə dajinə
coləkə xali, ysa zi xwəra yndabuji hivia bəxtə xwəmavu.

Mərvə we dərə зь dja xwə dbun, dzin dьmьrьn—зь
we şunda tьšt tьnəbu.

Merke fьkьr nədьkьr, gəlo зь we weda əmr dərbaz
kьrьnək dьne həjə, jane na, gəlo bona wi əmrəki təzə we-
be, jane na, we tьšte təzə бьbinə, jane na, jan we hə-
ma ysa бьmьrə, cəwa kal u bave wi mьrvə, sawa gьndi-
je dora wi bunə.

Wəxta əwi бьhist mərvə we зь baçar ben, ingləbko-
me təşkil бьkьr, зь mala xwə banzda, bərbь wana cu.

Əw mərvə ky hatьbun, зь wana jəki əw nədit, kale-
əw gьšk ditьn, pak gьhdari dьkьr, ська эwana we сь-
bьkьr.

Əw mərəvə təzə, çahıle gyndə kəsib peşda kşandın
u himə əmre təzə danin.

Merke zi pəj wan cu, pəj cu u nəşkeva hşiar bu.
Paşə bə diwana şewre gərt.

Wəxta çvatek dəbu, bərə əwıbn əw dcu çvate.

Wəxta dnu teatr, Merke səhətəke peşda dcu bər də-
re ode.

Bəngz xwəşbu, dəkənia.

— Merke, axır Sosol mır.

— E, əz sawa bəkm? əz saxbm, ty saxbi, xəloq
saxbə, mır əme bəkn cəl.

Le gələki həkəna wi həbu, wəxta gyndda tıştəki
təzə cedəkn, həkki roza daşkandəna dərəxta (Mara) bi-
ja. Mərra xwə hıdani, bə pionerara dcu ərđ dəkəla, dar
dəskand, dəstra, anekdot dgot. Pioner dəkənian. Hələ
dqəwmi, hənəkəzi qərf bə Merke dəkn. Nədxəjidi.

— E'h,— sawa bəkm? çahıbn, zrər tynə, sə zə mən
kem bu?

Əw pak dcu hoşk—xwəndəne, wəxta mərəva də-
xwənd, cəve xwə heşin, bərqı bənd dəkn, bə gyhdari lə
wana dnəheri, dərheqa şxylhştije Cın-macine, Hənd u
əməne, Avstraja dəkn, gyhdaria şere baçarvanije dəkn,
ysa pak zə wan glija hək dəkn, mərəv dgot, əw gəşk
gynde wida dəqəwəmə.

Can-tso-liq... sə dbezə, „wəj be ker“... paşə?... Paşə
glije dnə təzə dəhat, mina kinə, jəki dnə vədəkn,
şxyləki təzə, dərheqa şxylhştna pale kəmbəre İngləs.

Jəkə, əw gli zi xwəşə. Şaşmajı u Merke bə ləz
dprəsi,— we alt bəkn?,— ysa niçə?

Magəjan dyle wi rəhət dəkn dgot,— əre hylət.

Ruje Mərkeda lə hoşk—xwəndəne gələk tışt dəhat
xwəndəne. Ruje wida gyndija dərheqa maşina avitəne,

traktore u p̄rse xwə rençbərije d̄ne bir dk̄r̄n, dər̄hə-
qa gli u qəwmand̄ne d̄ne db̄h̄st̄n, s̄ka d̄neda s̄-
bu?, ve aqr̄je s̄ qəwmi u glije d̄ne.

Rozəke zi cu likxani, s̄ka wedəre sawa hin d̄b̄n.

Madojan b̄ hənək p̄rsi u got, — h̄'a, Merke d̄xz̄i
xwənd̄ne hin bi?

— Rəhətə, d̄kəvə aqlə məriə.

— Sət̄n ninə? D̄xz̄i rune gyhdar̄kə,—əw run̄st̄,
gyhdaria mər̄ve məz̄n̄ k̄r, s̄ka wana sawa hərəf̄a həv-
ra gred̄dan.

Pəşə p̄rsi,—sawa d̄x̄n̄n. Pə h̄sia, wəki hərə-
xwənd̄ne, we gələk hərəf̄ nas b̄kə.

Got,—rak, çurəki ysa k̄n̄ t̄nə, wəki əm b̄ dy-se-
hərəf̄a b̄x̄n̄n.

Na, t̄ştə ysa t̄nəbu. Pəşə bər xwə kət paşda və-
gəria.

Əmre Merke z̄b̄ Merkera nibu.

Mala wi, p̄ra wi, zəvia wi, wəki b̄ mər̄vəkl̄ xwəj̄-
nirra n̄vəkəri rad̄k̄r—aq̄a nəd̄hat̄ bira wi.

Əw mər̄ve dər̄va bu; mər̄ve nāv̄ gynd, çmašte.

Gələki d̄x̄wəst̄ ş̄x̄yl̄ b̄k̄ra, k̄mək̄ b̄da, le nə-
xwənd̄n̄ nə əm̄r̄...

Əwi zi k̄mək̄ d̄da xəlqə, bona pəşda hərən̄, ş̄xy-
le wi əw bu. Əw zi t̄ştəki cuk̄ nibu, əwi cənd̄ həv ş̄-
rət̄k̄r, ani likxani, ruje wida, əwana xwənd̄n̄, əw ş̄rət̄-
k̄r̄n, wəki ben çvata, gyhdari b̄k̄n, hin b̄n.

— Le wəxta instroktor̄ki, səjdaki, komçah̄ləki xəbər-
d̄da, k̄n̄ u zedə dgot̄n, le isbati nəd̄anin orte əm be-
z̄n̄ dər̄haqa zrər̄ke,—Merke dəst-dəst̄ mina çurəki tuz-
d̄b̄rri, d̄kət orte.

— B̄ra t̄ştəki hin b̄n, mina mə tarijedā nəm̄n̄n.

— Hətta érebə wəlnəgər̄rə, re rast̄ navə, jəne wəxta

ʒeki nɛpaxik bɛkra (xɛrabla), gɥndija dɛrhɛqa dadana we kɔperativɛ xɛbɛrda, Mɛrke dɛkɛt ortɛ u wa dgɔt,—bona kɥlav bɛrre naʒɛwtiɛn, mɛrɛvɛ ɕvate ʒa dbun, ɕvate qarar dɛrdɛxɛst.

ɕarɛke sɛr kɛvɛr runɛʒti bu, ɪ pionera dnɛheri, wana nava ɕajireda dliztɛn.

Cɛnd gɥndi hatɛn neziki wana runɛʒtɛn.

Merke nɛʒkeva krɛ mrrin.

—Tɛʒted rɛnd hɛnɛ, je rɛnd.

Gɥndija hɛvɛki wa bɛ qɛrf le nɛherrin, gɥndiki ɕa-ɲɪ zɛra gɔt,—malxɛrab tɛ dɛɲa ɕɛ sɛrɛ xwɛ ynda krijɛʒ ɛw tɛʒtɛ tɛzɛ naha ninɛn. ʒɛ sɛjda bɛrɛrsɛ, dbeze, mɛ-he Amerikada baɕarɛki cɛdɛkɛn u teda dzin, paʒɛ hɪldɛ-ʒinɛn, dbɛn ɕiki dnɛ..

ɔw tɛʒtɛ rɛnd zuda hɛbunɛ.

Merke mɛlul bu, sɛrɛ xwɛ hɛzand.

—ɕɛ dɛbezi?... hɛbunɛ.. ɪɕar. Le kɛ ʒɛ mɛ hocka xwɛndɛne ditɛbu, xwɛndɛn, nvisar, teatr. maʒina nan avitne, traktor... ɛva radioa hana u tɛʒtɛ dnɛ nɛditi.

Niʒani kɛ mɛ danɛ? kɛ ɛm dɛwsa mɛrɛva hɛsav krɛnɛ.

Wa dgɔt, dur dnɛherri u dɛkɛrɛ ɛɲtin.

—A'x, sɛd hɛjɛf... tɛʒtɛ rɛnd krɛn, tɛʒtɛ zɛf rɛnd krɛn, hɛr ali je tɛʒtɛkida ʒaʒ bun.

Komɕahɪla le nɛherrin,—ʒaʒ bun?...

—Le hɪlbɛt, tɛʒtɛkida ʒaʒ bun, wɛki dɛrɛng qɛdan-dɛn.

—ɕɛ dɛrɛngɛ?, ɕɛ dɛbezi?

—Le ɕɪjɛ,... dɛrɛng ninɛ?...

Je ky pɛra xɛbɛr dɛdɛn, dɛha gɥhdaria wana nakɛ, wɛki bɛbinɛ, ɕɪka ɕawa bɛ glije wɪ dɛkɛnɛn, mɛlulɛ, gɥhdari nakɛ. ɔw gli mina mɛxɛki aqɪlɛ wida runɛʒtijɛ.

Paše dur n̄herri u got,—zéf d̄erengi k̄at̄n, zéf,
zéf e.. ḡer̄ek zu d̄est pe krana.

Evar̄eka paiza Merke m̄r. Əw b̄ çur̄eki r̄h̄et m̄r,
le t̄št̄ek q̄awm̄i, plonera u kom̄çah̄yla Merke b̄ h̄esave
baçarvana kr̄n̄e eól.

B̄ele Merke nzan̄bu, w̄eki əm̄re t̄ez̄e hatij̄e cekr̄n̄e,
w̄eki bona wana q̄et zi d̄ereng ni bu.

DƏVE ZNĒRE RUŞANE

Z̄b w̄exte b̄ere, b̄era Catnana,
Nav gyn̄dda bij̄e d̄əwl̄eti, b̄ nav.
Wana z̄əvt krīj̄e xȳelija r̄nd u
Ḡənm̄ ḡəni bij̄e ə̄mbareda
Şin bij̄e, b̄n ba, b̄n sit̄əvk̄a wana,
C̄əwa d̄are guza z̄éf-z̄éf baş sali
Gyn̄dda drez krīj̄e koka xȳe mina
H̄yl̄k̄şandij̄e q̄əwata meşa őrde.
Gyn̄dda, hykm krīj̄e, c̄əwa ky
C̄əwa hykmat̄ek b̄əjan̄i beşar.
U gyn̄dije k̄əsib b̄əlengaz buji
Run̄ştij̄e b̄n sija guza mala Catnane
C̄əve xw̄e daj̄e b̄er b̄ navazed̄e
U q̄et f̄əm nak̄e hal u w̄exte xw̄e.
Le Santrose Catnan b̄ d̄ərb̄eke m̄ere
Q̄əl̄şandij̄e s̄ere Ruşane b̄əlengaz
Ze st̄endij̄e z̄əvij̄e r̄nd u baş
Daj̄e d̄əste x̄əlaje mal zary u kyl̄f̄et.
Z̄b we br̄ine şunda Ruşan m̄rīj̄e,
Santros zi b̄ç̄ez̄a xw̄era ḡerrīlaj̄e,

Cujə bər sude b̄ pençl manatl
Bijə cuk, bijə nə je sude.
Usa zəvtk̄ȳnə, xwəȳnə maḥand̄ȳnə
Catnana zəviḡe Ruṣane ɣ̄r hasyl n̄ ḡnd,
Le nave bəre he sər majə
Gyndda dbezȳn »znare Ruṣana«.

P̄RS

— „Bər dəve Ruṣane“, nvisara ke wəxtejə.
— Ruṣan ki bu? Santrose Catna c̄ma əw k̄ȳt?
— X̄ȳliā ḡnd dəste k̄da bu.

BƏXTE CƏTO

(KƏRIK)

Paiz dərbaz bu, disa bu z̄v̄stan. Le iḡar dərde Gə-
to t̄ne syr̄ u sərma z̄v̄stane nibu, le dərde wi gae wi
Sevo bu, h̄z̄d̄k̄ȳr, w̄ki z̄b̄ dəst d̄cu.

Əwi t̄me dgot,—waj, disa bəxte m̄n̄ hat̄ gredane.

Xwəje dəjin dgot,—p̄ere m̄n̄, p̄ere m̄n̄, jane na,
əze h̄m̄ gae t̄ z̄b̄ t̄ b̄st̄l̄n̄m̄, h̄m̄ zi nane t̄j̄l̄ x̄ḡȳne
u te b̄rc̄i b̄m̄in̄i...

Həla bəs nibu r̄ḡak̄ȳna Cəto u zn̄a wi, disa əw
d̄nge nə pak̄ d̄hat,—p̄ere m̄n̄, p̄ere m̄n̄.—

—Aḡa ḡan, r̄ḡa m̄ə həj̄e, d̄əh-panzd̄əh roza zi s̄ə-
b̄ȳr k̄ə, b̄l̄ki əm̄ z̄b̄ ḡik̄l̄ dəst̄ x̄n̄, b̄d̄ȳn̄.

—Na, ḡət̄ n̄ab̄ə, p̄ere m̄n̄, əz̄ sve ṣ̄əv̄əḡe p̄ere xw̄ə
d̄b̄x̄az̄m̄...

Cəto u zn̄a xw̄əba p̄oṣman bun, begyman cun hoc-
ka (mala) xw̄ə, l̄b̄ k̄oṣe male Sevo gredajl̄ bu. Əwana l̄b̄
we d̄ere m̄əlul bun k̄əȳr u man.

Əwə dəqə zna Cəto nəşkəva xwə h̄nsia, cəvə we t̄zi hes̄r bun u neziki Sevo bu, mina əwləde xwə əw həmezkr, cəvə wi paç kr u gələki gr̄ia, Cəto zi kərr u lai d̄lt̄zi sək̄ni bu, le ysa d̄kr zna wi həsre wi nəvinə, bona d̄l b̄də bər zna xwə.

— Də bəsə, Gyle, xwə ty zary nini?, c̄s̄ d̄gr̄i.

— Ēh, əz c̄s̄ b̄kr̄m?, c̄s̄ xwəl̄ije l̄s̄ sər xwək̄m, wəki nəgrim. Dəwləta mə əvə d̄ha, sve xwəje dəjin we be, wəki b̄və...

Ləma m̄n parije dəve xwə parra x̄stijə, b̄s̄ əvi dəje xar̄ne?—z̄n̄ke ysa dgot, hes̄r z̄s̄ cəva d̄hat, disa ga həmez d̄kr.

— Də bəsə, şərmə, ja rast ty zaryi.

— C̄s̄? tə gyhdari nəkr, c̄s̄ got?..

— E, əva m̄n b̄h̄ist, nələt̄ z̄s̄ bave wira, zəf̄ zi d̄dā t̄rsand̄ne? əz d̄h̄elm̄ k̄ b̄və. Dəjine m̄n 48 manatə, ga səd manati hezəje. We cawa nezik bə?, cəwa b̄bə?, xy əze xuna xwə b̄rrez̄m,—Cəto z̄na xwəra ysa dgot u qəstika qaw d̄vu.

Z̄ne l̄s̄ syfəte mer nəheri, k̄re iskə-isk u got,—əre, wawəjləra sərə m̄n, əw kem bu. Mərv̄ d̄vezə ty z̄s̄ dn̄jae tər bujl, wəki xuna xwə br̄zezi.

II

D̄le Gyle ysa b̄s̄ kyl, b̄s̄ wi çirəjl̄ həvəki gr̄ije xwə zəvt̄ kr. D̄n̄heri, f̄m̄ nəd̄kr, c̄ka c̄ma? əve dn̄jaeda jək gərək pak b̄zi, b̄xwə, nəvezə, nədr̄u, le je d̄ne ti, b̄rc̄i, xofə d̄lda, m̄r̄n̄ b̄reda, b̄və qule wi.

Le Cəto çar̄na cəvə bre xwə: Sevo d̄n̄herri, çar̄na l̄s̄ Gyle d̄n̄herri, wəki z̄s̄ bəxte xwə xəjidi, məlul bu u xwəda d̄kəlija.

Əwi bər cəvə xwə d̄dit, wəki əw həl̄na həçhəçke

bələngaz ky ançax cekrəbu, təkəkərbu, dıxuyestən dısa xrav bəkn u duje male bətəmriən.

Mrrina wi bu,—o'h xwəde, tə cəma? əz cekrəm, bona zəmətə bəvıñm?

Axina zna wi bu u dgot,—A'x, xwəde, xwəde.

A bə wi çurəji əwe şəve dyle mer u zıne dşəwti, xatre xwə zə Sevo dıxastən. Wana ysa əw şəv dərbaz krən, le nəzanbun we sve zə Sevo cawa bəqətiana.

Cymki jəkə, cə wana dəste xwə zə Sevo bəqətandna, jəne zə əwləde xwə, ysa saç, bər cəve xwə bavıtana ave.

Svə safi bu. Risplje gynd, daji-stəndənci u bərdəstije xwəva, jək qamci destda, je dıne dar, mina qacaxa bərbə ode dcun. Həma wi caxi Cəto fıkr dıkr, cu peşla wana zə dərd xəndqi, çarəke zi dyl da bər xwə; bona rəça bəke, wəki le benə rəhme, cənd roza zi səbər kn, hətəta pəra dəstxə.

Le glije wi badılhəwa cu. Ga gələki lə aqə xwəş hatəbu, əwi zuda wa gotəbu,—əw ga, gaje bələngaza nıne, hazır səd manatı hezəje, əze wi dəst xım", paşe kərr bu.

Tele gymana Cəto paşın zi qətla. We şunda, dərdə Cəto be qəjide zəf bun. Wəxta koma qacaxa kətə hyndyr, bona ge dərxən, Cəto u zıca xwəba, xwə avıtən peşira ge u hesər drretən, bre xwə paedəkrən.

Əw mərəve ky hatəbun, kap paşda dan, ga zə ode dərxəstən dərvə, le həjwanı cındərmiş bu nəşkeva, xwəji xwə u je dıne ky hatəbun talan bə xwərra bəre dərvə. We dəre Cəto hale dina bu, şas mayu, bəre əwl əwi u kylfəta wi krən mıqablja xwə nişandən, nəhelən ge bvn: Le rəqina qamci u dara əwana paşda dan, ga azotən, bren.

Le Ceto u zna xwə, mina mərɔv bra 4 xuška xwə
b̄kə eəl u sər məzəl be male, wana b̄ əwi çurəji vəgə-
rian oda xwə, we roze wana řin d̄k̄r.

РЪРС

— Əva sərhatia hana z̄b əmre gynde bəreje?, jane z̄b əmre
gynde řewreje. Hun sawa zan̄n?

— Вьлвисьн, wəxta ga b̄r̄n, Ceto u Gyle sawa bər xwə
d̄k̄t̄n?

МУНУВТИ

Rozəkə havine əwravi l̄ sər eija,
L̄ zozana Əgriçe nav bələkija,
Bəri evare wəxtə əs̄r r̄řti n̄vro,
Riřke barane d̄hat̄n jəko-jəko.

Paře gyr d̄bu
D̄bu leji d̄k̄řija
D̄k̄tə gəl̄ija bərzer d̄su
Həta gynda, nav zəvija.

Wəxtə baran vəd̄kə,
Ərde kylilka řind̄kə,
Paře tav d̄də, nərmaje d̄k̄řine
Pəj we t̄řtəki kək-sor d̄xyeņ.

Zary d̄vezyņ:
„Kəkəsore b̄b̄n̄m,
M̄řk u mara nəb̄n̄m“
Paře kəv̄ra sər sərə xura d̄vezyņ.
Əw h̄n k̄r̄na məzyņanə,
Zəf neziki hyba d̄lanə,

Jək tьʃte hьz nə kьri,
Ja dьn, əvina bь pəra kьri,

Əw həva sьmandьna bь zor,
Mina ditьna mьʃk mare kor,
Le hər cь ja ky hyba dьlajə.
Mina ditьna kəskəsorejə.

Tьʃte ysa nav qiz xorta,
Хузьл ньviskar disa бьdita,
Həlbət, wi zi ditijə, paʃe ньvisijə,
Ньпəki neziki дьле хwəndқара кьrijə.

Çarna disa zь sərə cija,
Mьze dьgьrt hətə rasta,
Disa tirença roe dьda banija
Dьkətə həmu bəst u gəllja.

Mitьna kылilk radьbun
Xwə dьhəzandьn sьpi—sor dьbun,
Dənge ava, cəma kanija
Mərv le mytəhəjьr dьma.

Pьʃti barane nav kьrmança,
Qiz, buk dьcunə sər cəma-ava.
Kьnç, çьl, bərr, əməni dьsuʃtьn,
Paʃe sər kəndale ave radьxьstьn.

Hьпək zi qiz-buke dəlal, hər gava,
Dьcunə sər cəma bər kanija,
Gəvənd dьgьrtьn, dьlstьn,
Laqьrdi dьkьgьn, dьkənjən.

Nav wanda qizək həjə,
Nave we Balaxanьm,
Cəvə rəʃьn, surətə nьzanьm,

Singi duzə, mına bərije
 Cəvə gır mına dy gola
 Gola dəlal, ja Sevane
 Əwe hesır dıbarandı.

Mına əwre av zə bəhra hıldajı
 Yssa dıle bə şəwat u kəlıjajı.
 Əw kəsıbjeda məzın bujə,

De u bave
 Pırke u xatıje
 Əvına we ze standıne,
 Bə zere zər fırotıne.

Edı laqırdıja nakə,
 Bə əşq dı şa nabe
 Təv həvala xwə qaw nakə,
 Cəva kınakə, por vənagıre,
 Xwə zə hər kəsı vədıgıre.

Kıvşə,
 Dərde we,
 Kyla we,
 Məraza we, əvıne, həbandıne,
 Gərəke bəhəbıne,
 Paşə dı şabə, cəv bıbıne.

Bəre əwlıd nav qız-xorta,
 Dərheq həzkıgın u həbandına
 Ədətbu nav kurgmança
 Qız nədıdan ty mıləta.

Xorta, kyra, lawka
 Nə həbanda zı:
 Ermənija, tırka, urısa
 Lə sər gotına dın pərəsta.

Əv həmu bər dıle Balaxanyme
 Zuda hatıbun çərbandıne
 Əwe həmu zı pəpəz kır
 Dı həband paşə mer kır.

Əwə dərbaz kərnə ɣləti h̄ɣst,
B̄zera ziva standije xwə bərda'
B̄d̄ɣle həbandi dit, m̄ɣraze xwəra ḡh̄išt?

BƏR B̄ GYNDE KƏLXOZVANIJE

Havine t̄əzə pe k̄r̄ɣbu d̄əst u zozane wəlate sər̄hə-
de: gəlli, gyherra, merg u cimana həla xəmlə xwə nəşə-
land̄ɣbun, d̄ɣyl—gyl̄n.

S̄əbəkə əm rabun ysa zu, wəkl̄ t̄əzə k̄əw k̄əɣbu s̄ə-
be, bazare Rəwane d̄ə xəwa şir̄nda bu, t̄əne x̄rina d̄ən-
ge t̄ɣamva bu, je ky hər t̄ɣm w̄l wəxti bəri ḡɣška s̄ɣl̄av
l̄ə soqaqə ş̄m̄ɣat̄k̄ri d̄ɣk̄r̄n, kybar u sər̄bəst həvraz
bər̄b̄ s̄əre bazari zor̄n h̄ɣd̄k̄ɣşijan, paşə ş̄unda vəd̄gə-
rijan əḡit u d̄ər̄bdare zavod u fab̄rika h̄ɣd̄ḡr̄t̄n bər̄zer
bər̄b̄ s̄əre bazari zər̄n d̄ɣk̄ɣşijan. L̄ə wəd̄əre hun zan̄n
s̄ɣqas fab̄rikə u zavod s̄əkn̄inə? B̄ s̄əre l̄ə p̄əji həv,
oh... həsab t̄ynə...

H̄nd̄k̄-h̄nd̄k̄ əmre rozeji h̄ərt̄ɣm d̄əst pe d̄ɣk̄r̄ t̄ək u t̄uk.
m̄ərija s̄əri d̄ə bər̄da b̄ l̄əz d̄ɣş̄d̄and̄ɣn vijali wiali soqaqada.

Gəlo k̄ə z̄ə 'wə dit̄ɣbu bazare Rəwandije b̄ərə? H̄ə-
ḡər t̄ə van saled̄ paş̄n n̄ədījə, ty s̄ɣqasi z̄i b̄ə zen us̄ra.
f̄ət bi, s̄ət̄n kar̄bi naş̄ki,.

Əw k̄ɣrase k̄əv̄n̄l̄ h̄ɣz h̄ɣzi zuba z̄ə xwə ş̄q̄t̄andije
weda avitijə, ş̄əwytandije.

N̄. ha p̄r̄r̄, ḡələk p̄r̄r̄ xəməlījə—sor ḡɣredajə.

K̄os̄k u s̄əra, b̄r̄r̄ç y b̄əd̄ana, ḡigande əzd̄ɣha s̄əri
danə s̄ər̄ həv b̄ɣnd̄ w̄kə eija.

B̄ɣşed b̄əd̄əw, baqə t̄or̄k̄ri, soqaqə ş̄m̄ɣat̄ b̄ dare
baqə xəməlī gov̄ənd̄ ḡr̄t̄nə t̄əv d̄ɣl̄z̄n, oh, d̄ə we go-
v̄ənd̄eda hun zan̄n s̄ɣqas əḡite d̄ər̄bdar̄ h̄ənə... b̄ə ordije
ḡɣran, həzar həzar mer u z̄n, q̄l̄z u xort...

Bu wiqina maşına mə, du lə pəji xəwə kərə rez, soqaq —soqaq fırgas kər. Cənd dəqə şunda əmə zə bazer dər bun.

Maşına mə ru vəkribu. Mə car-car nıkalə xəwə fıreqət dıdit, le maşına mə ysa bə zərp qıl dıbu rubare ərde, tə qəji dıgot əwə, we hıparki ızmanabə.

Xələkə epeçə əm cun. Təzə təve da, pənçə xəwə kytə nav sərə eija. Rija mə, wəxta xəwədə, rija dy qonaxabijə, le nıha, vi zəmane məji təzədə... Mə sıhət u dəqə dıztırın, zə təjira qəwəttər bə avtoa dıfırın.

Çerga günd kətəbun peşija mə, hınek əm dı navra dərbaz dıbun, hınek dı kələkara.

Durva zəlal xuja dıkırın günde bərpala eija, çiqina duje təndura qulap-qulap həvraz hıdıkçıija bər bə ızmane şin, dınav həwədə təlp dıdır, lə həv bəla dıbu, lə sər sərə günd dısəkni.

Wədə gıhija dıfırna günde eiajə, xəbat lə kəwşəne sosialistilje dıkələ, ızgıt u dərbdare kolxoza raw dırtıne car nıkal, qırina xortanə, şıngina kələndija, dıstıren kılama kolxozeə hərçar.

Maşına mə nola bıruske qıl dıbu bə awakı, nava dy sıhətada navbıri da 60 kilometr re, 61-eda lə peşija mə vəbu wəlatəki təzə.

Əm sər Axbaranədə dıqulıbbın, gündək hesa dı gərəkə fıreda pərvədaji, ysa, cawa gələk gınded mə bunə wi qırarı, le nave Axbarane dı qərrnada hatjə gıli kərne, gələk nəhijed Ermənıstane u Zakavkase, nave gələk günde həv nızanın, le əw dışk bə həvra nave Axbarane rınd zanın, sıma ky wəxta xəwədə Axbaran gələki şunda maji tarijedə bujə, loma zi, gava ky gələk gındi u bazarvane Ermənıstane qar u qysur danə səri həv,

əva p̄rsa han wəq̄ylānd̄nə, ty kyrre »Axbaraneji, nə f̄-
mi, nəzani, Sər h̄şki—sərgədani.»

Heji ḡdi, zəmane m̄n şir̄n, əva əw gyndə je ky
nola q̄za b̄k̄rə l̄ bər m̄raza, le n̄şkeva waxta xwə da
rurəş buvu, kəsi poz pe n̄d̄k̄r, ze h̄z n̄d̄k̄r, əva
bazare c̄c̄ki b̄d̄əw c̄nd sal peşda gyndəki k̄v̄n̄k
bu, le n̄ha ty w̄rə b̄nherə... te ḡlək n̄xş u n̄muşə
t̄zə b̄b̄ni.

B̄rç u b̄dana wedere zi s̄ri dajə sər həv. K̄rçā-
na m̄rm̄r, zavodā şir, h̄mam, f̄r̄na nan, aspeşxanə,
m̄v̄anxanə. Z̄ b̄rçə diwani v̄rda ōtaxə.

S̄b̄k̄ə t̄m̄z, je ky van sale paş̄n kolhozvana c̄-
k̄r̄nə bona z̄jina xwə. Car u car n̄kale gynd dare b̄-
q̄a t̄zə n̄kand̄nə, zati b̄ni ḡr̄t̄nə şin bunə, le h̄mb̄-
re avaje diwanxana u q̄yl̄q̄dara ḡrr̄k̄ə p̄rr f̄r̄da b̄
s̄re u q̄j̄idə hələ parva dar n̄kand̄nə, baq̄eki səjir̄n-
geji t̄rr̄k̄ri ysa ce k̄r̄nə, w̄ki m̄ri həwas h̄zm̄k̄rə
le b̄nherə. S̄ s̄rə w̄ beş̄n̄n, əz n̄zan̄m k̄izane be-
z̄m, bin̄m m̄jdane, w̄ki s̄f̄t̄e Axbarane b̄ w̄ əjan-
k̄m.

Dy d̄q̄ə şunda əmə l̄ nava Axbarane bun, l̄ bər
d̄rə diwanxana m̄z̄n.

Roza r̄h̄t̄ije bu, le diwanxanə w̄k̄ri bun, w̄k̄ə
b̄istim̄ri l̄ bər d̄rə baq̄ce t̄zə s̄k̄n̄ibun mass̄h̄t̄ d̄-
k̄r̄n, dy se xorta b̄ri həvd̄dan, j̄eki sev̄ək z̄ d̄st hə-
vale xwə r̄v̄and f̄r̄q̄as k̄r, z̄ nav wan d̄rk̄ət. je d̄n
danə r̄ji, le n̄karbun b̄ḡr̄tānə. Xort cu dur s̄k̄ni,
d̄z̄mala xwə z̄ çeba xwə d̄r̄x̄st, seva xwə t̄m̄z k̄r,
durva d̄ji l̄ həval̄d xwə k̄r, w̄ki b̄vin̄n, əj̄inat̄i wan-
ra seva xwə şir̄n—şir̄n da bər ḡza,—w̄ ḡrt̄ə xwə?
—w̄q̄yl̄and xort̄əki z̄ k̄oma s̄k̄ni

L̄ b̄sta h̄mb̄r w̄k̄ə d̄h donz̄d̄ə xorta həspe həş̄ni

vi ali wi ali d̄s̄er̄x̄and̄n̄, ysa s̄erb̄est̄ t̄e q̄ej̄ d̄yḡot̄ z̄ykma-
kida l̄ s̄er̄ p̄ȳsta wan h̄es̄pa m̄ez̄n̄, bun̄e.

L̄ m̄yle raste, k̄el̄eka s̄em̄eki s̄ȳri, avajiki t̄ez̄e f̄y-
k̄ȳra m̄n̄ b̄erb̄ȳ x̄w̄e t̄eḡlif̄ k̄ȳr. M̄n̄ b̄ere x̄w̄e z̄ȳ list̄ȳka
xorta gyhast̄ u x̄w̄e l̄ avaje t̄emeş̄e ḡȳrt.

Avaji n̄e p̄ȳr m̄ez̄n̄bu, le ş̄ȳk̄yle wi niş̄an d̄ȳda w̄e-
ki b̄ȳ moça tehnika p̄aş̄ȳn hatij̄e sek̄ȳr̄n̄. L̄ b̄er̄ d̄ere
avaji w̄ek̄e ş̄aş̄ h̄eft̄ avtomobila u dy-se maş̄ine b̄ȳ m̄n̄
n̄enas l̄ ç̄erḡeke p̄ej̄i h̄ev̄ s̄ek̄ȳn̄ibun.

C̄end̄ xorta avtomobil̄ek̄e bar k̄ȳr̄ne d̄an̄ibun ort̄a
x̄w̄e z̄ȳ h̄ev̄ p̄ir̄e—p̄ir̄e k̄ȳr̄ybun, w̄es̄ele we t̄em̄yz̄ d̄ȳk̄y-
r̄n̄, ç̄ar d̄ȳn̄ p̄ev̄ d̄ȳx̄ȳst̄ȳn̄. Hyndyrr̄da ş̄ȳngina cakue hadada
d̄ȳhat, —s̄ewa dyxen̄e, ev̄a m̄ys̄k̄ene maş̄in̄ troktore w̄ej̄e,
—b̄ele, h̄un̄ ş̄aş̄ n̄in̄ȳn̄, d̄ȳv̄e w̄e b̄eḡem̄ n̄ek̄ȳr, k̄er̄em̄k̄ȳn̄
h̄ȳndyr, le p̄ak̄ mez̄ek̄ȳn̄, —kybar—kybar b̄ȳ k̄an̄ ç̄ava m̄n̄
da xort̄eki q̄em̄eri b̄ez̄n̄ b̄ȳl̄ndi ru b̄ȳ x̄ȳri.

L̄ wed̄ere hyndyr̄ avajida ç̄ar goş̄e baş̄q̄e—baş̄q̄eda
s̄ȳnh̄et̄i t̄eş̄kil̄ buj̄ bu, z̄ȳ ç̄ar q̄ys̄ma, se s̄ȳnh̄et̄x̄an̄ada k̄es̄
t̄yn̄ebu, t̄ene d̄ez̄ge sek̄ȳri, l̄ s̄er̄ h̄er̄ d̄ez̄ḡeki ç̄ur̄e—ç̄ur̄e
haç̄et̄ u p̄erḡale ostatije t̄em̄yz̄ u t̄ȳndyr̄st̄ d̄ȳb̄ȳr̄q̄in̄, ro-
za r̄ȳhet̄ija wanbu. D̄ȳ h̄er̄ oç̄ax̄ek̄e s̄ȳnh̄et̄da j̄ek̄ sand̄ȳqe
du d̄er̄mana d̄arda k̄ȳribun.

T̄ene z̄ȳ s̄ȳnh̄et̄x̄ana ç̄ara ş̄ȳngina cakue u z̄ȳndana
d̄ȳhat, ḡava kȳ em̄ cun̄e hyndyrr̄, x̄eb̄atcija b̄ȳ t̄em̄amija
x̄w̄eva b̄ere x̄w̄e dan̄ deri l̄ b̄ez̄n̄, bal u h̄ej̄ite hola
m̄n̄ rewije n̄enas p̄ȳher̄in̄, m̄n̄ d̄est̄ x̄w̄eda ve ç̄are b̄ȳ
d̄enḡeki ysa w̄eki ḡȳş̄k̄ b̄ȳh̄ist̄ȳn̄ s̄ȳlav l̄ wan̄ k̄ȳr, h̄eda-
da nola k̄oma ordija sor̄e t̄ell̄mdar b̄ȳ j̄ek̄ d̄enḡ s̄ȳlava
m̄n̄ ş̄ir̄n̄ v̄eḡȳr̄n̄.

Fir̄e—fira k̄urma h̄edada bu, p̄ȳriske s̄ȳri vi ali wi
all̄ d̄ȳp̄ek̄ij̄an̄, xort̄eki z̄erb̄ed̄est̄ syrniki f̄ȳroç̄una z̄ȳ k̄urme
d̄er̄x̄ȳst̄ da s̄er̄ z̄ȳndan̄, dy xorte d̄ȳn̄ b̄ȳ ç̄ȳrane j̄ek̄ pute

hätynə nav cəve həsynə sorbuji, p̄riske ađyr fəraşdıdan: car n̄kal z̄b qəwata m̄yle xorta ərđ d̄lərz̄zi. Z̄b k̄urme dur ı̄ sər dy dəzge başqə car mənğənə qəwin k̄ribun, dy oste q̄r̄ntə balte t̄zə cek̄ri egə d̄k̄r̄n, sərə s̄n- hət̄xaneji z̄er̄nda cənd osta z̄b t̄nəke t̄zə sobə u t̄ru- be soba ce d̄k̄r̄n. Z̄b sədi zədə sobe t̄zə nola qyt̄lke ı̄ k̄ləka diwer dabun sər həv.

Əz neziki t̄nəkcija bum.

Osta, vi wəxti əwqas sobə c̄b? həwalə,—m̄n z̄b oste m̄z̄n p̄rsi,.

—Bona xund̄n̄xanijañə, əm gərək wəxtəkə k̄nda 250 sobəji t̄mam k̄n.—250? c̄b həsaba, nəhija Axbarane t̄vhəv 60—65 gundə, əwqas zi b̄ra m̄ktəbe wan hə- b̄n, le əwqas sobə?

Cawa duxenə ty b̄ nəhija mə nənasi həval, əv 250 sobə nə səba xwənd̄n̄xanija d̄şkanə, gund hənə, wəkidy se xwənd̄n̄xani t̄da hənə—b̄ penç şəş goza, d̄hər jə- keda... həla jed̄n̄ gələk sobe wan t̄zənə, h̄nək zi ve gave qə nazize həta cəndəki əme səba wan zi...

—Əfərm Axbaran, m̄n d̄le xwəda wəq̄l̄nd, izna xwə xwəst u z̄b h̄ndyr̄r d̄rk̄t̄m. Xorte b̄, m̄nra həti dyd̄qə şunda, nəsek̄ni, cu şuxyle xwə. Gava ky əz d̄r- k̄t̄m dəvra, m̄n b̄rzer n̄heri, c̄v b̄ m̄xylq̄t̄ki d̄- ran k̄t̄m, conge m̄n r̄ç̄in z̄b m̄n t̄re k̄rmanç̄n, no- la b̄re d̄k̄n ş̄rr, ki zanə cənd mer z̄b həv k̄şt̄nə?

Əw t̄rsə d̄ d̄le m̄da bu, m̄n xwə zəvt nek̄r, l̄z neziki xorta bun, wana avtomabila xwə t̄mam p̄v x̄st̄bu ı̄ sər dar̄kl̄ run̄st̄bun, q̄l̄n̄ d̄k̄şand̄n, wana zi ı̄ m̄xylq̄t̄e b̄r̄v buji d̄n̄heri,—əw c̄b? m̄xylq̄t̄e, d̄k̄n ş̄r? b̄ k̄lə—bin m̄n z̄b həvala p̄rsi.

—Ş̄rre c̄b? əçev maji b̄ həvra xort ı̄ sər ı̄ng s̄k̄n̄n, ı̄ c̄ve m̄n u həv n̄herin, paşə ı̄ dorane xwə.

Мън ресija хwə дьрези мухылqəте бəрəвбуji кьг,—
əw сьра əwqas бəрəв буnə? Бу пирqина хорта, дəсте хwə
ь хəвхьстьн, тер кəниjan.

— Əw suka kolxozvanənə, həval, tə zьrave mə qə-
tand, isal cənd salə dənge şərr u dəwa зь gyhe mə dər
kətijə, nəhija məda tənə ь dy se gynde kyrmança nav
nava şərrə qəbila дьqəwумьн, əw zi nola бəре ninə.

Мън хwə ь suke гьрт.

Wəkə dy həzar зьн u mer ь həv дьgərijan, сь be-
zi nanibun, run, pəner, hьngьv, hek, mьrişk, savar, бь-
гьнq, кьнq u mьdas, emişə təzə, pьnçar, сь çurəji bezi,
şəriki pəz u dəwar бь хəbərəke сəwa suka bazare Rə-
wane, ysa zi kolxozvana suk хəмьlandь бу, hər тьştі бь
сьхьş бу, tənə emişə təzə nəjlə qimət бььnd бу, ь sər
feza suke dy dykanə kooperative хəмьli буn бь кьнqə
дьrutі, sabun, picкə, тьтun u əşijəe majin, çiki дьн ha-
çəte rençbərije дььbrotьн.

Hər gyndiki kolxozvan erməni, kyrmanç, əçəm, тьrk
u asori ь kolxoza бəрəв буnə, himə əmre təzə daninə,
nьha [gьrtьnə rija dəwləməndbunə. Qəwata wan həşьnə,
дьha wəhid u bələngaz sytyje хwə ь бəр kulək хар na-
кьн, ze nir u çot rəça nakьн, nə zi kəda хwə ь gəwri-
qula nivі дькьн, əwan хwəje kəda хwənə, хwəje izьн u azəja
хwənə.

HAFA GELI

I

Bəje Mixxane minə ziaje har дьkr fikin. Əwre rəşə-
tari ь sərə cia top bubun, хьрхi буnə həv.

Tələşəd bərfə zərda дьhatьnə хərə.

Durba gynde Mireke dxyeni.

Diwara rəş dkyr. Nav nava əwtina kəlbə hat, mə durba məri ddytyn. Gyndda mərv dbyaqfyn, dycun, dyhatyn. Nyəkə maşına toxmtəmyzkyrne dabuə sər mbyled xwə u dbyryn. Əwana maşinə dbyrn həwşa kolxoze, əw dərbdare kolxoza Mireke bun, wana tyvdarəke cəndəna bbyhare dkyr. Gərək toxym təmyzkyrana.

Gyndija haçete reñçberije hazyr dkyryn, xəbata gynd rənd peşda dycu.

Həmə wi caxi bu, wəki sədre kolxoze, Təfure Kələş pesira xwə kytabu bagəre, əwi şəra bərfe dyqələşt, cu gbyştə mərəka kolxoze.

We roze Təfur təmamla qəwəta xwə çyandəbu sər həv, boña şərr kə mbyqəbli çətynja, wədəda tyvdarəkeşxyle cəndənja bbyhare binə səri.

Kolxozvana by vedroa toxym dkyşəndərn, dora triere bybu govənd.

Təfur got,—də zu bykyn həvələd dəlal, zu bykyn, bəna əm təmyzkyrna toxym kyta bykyn. Wəxtəke şunda by sərkarla Təfur tyvdarəke xəbata cəndəna bbyhare hətybu dityne.

II

Bbyhar hat, təva zerrin pəncəd xwə kyta bu ru dbynjəje. Qaləcək vəbubun, dənge təjrədə dyhat.

Təfur cənd yzve brigadarra dərkətybu dora gynd, tətəlla kəwşən dkyrn.

Təfur got,—Həvalno, mə wəxtəda by ruspiti xəbata tyvdarəkdityna cəndənje ky. Nyha lazymə əm rənd bycinyrn, ty kəs zy brigada xwə dərəngi nəkəvə.

Kolxozvan şa bun, Təfur dxyast gələki xəbərda, le wədə tyne bu, əw dərbazi xəbata konkret bun.

Əsre zəviyə kolxozeda təqəteqə traktora bu, qotana
d̄bcun-d̄bhat̄n. Ḡmina pala bu, jəki maca qotana ḡrt̄n
bu, jəki mangerr d̄k̄r, je d̄ne tox̄m v̄ala d̄k̄r, xəbat
zəviyəda b̄ əşq u d̄lpeşda d̄bcu.

RƏWAN

Rəwan xyəşə, av şirinə,
Rəwan rəz u gylbaqə,
Xanijə Rəwan mina qəsr̄n,
Qoc̄k u b̄rç̄n dor pənçərə.

Xəbat, xuənd̄n u d̄lkət̄n.
Nava Rəwan p̄r gələk̄n,
Zavod fabrik kino məktəb
Xəmla s̄nge ve Rəwan̄n.

Dəng ḡmina əfto tramvaj
Dəng z̄ d̄le xwəş muzika
Məşqa qızan por u kəzjan
Dəstəgyl̄n l̄ kuca poqan.

Dare spəhi rez kət̄nə,
Xəmȳ u rəwşə vi bazari,
Dora poqan si ḡrt̄nə,
Sər ava sar çəw u kani.

Tramvaj tamar fabrik d̄lə
Boj bazare ve Rəwane,
Xun u çəgər xəbatcinə
Boj zəmanə sosializme.

Sal, məh u roz d̄xəmȳlə
Əv bazare mə şewr̄stan
Xani zavod xuənd̄n̄xanə,
Zedə d̄b̄n nava Rəwan.

Məşkəne rınd həvəle qənc
Nay paşle tə məzn bumə.
Rəwan wəlate baq u sənç,
Rəze tıri u zərdələ.

KARBK

Bəznək dəbə meşəki kurdə. Karkəke weə bədəw
həbu. Karke hər ro malda dəhelə, xəw zı dəcə cərə, də-
cərə u evərə cəcəke we tızi te mal. Dəri dykytə u dəkə
mьkə—mьk, gazi dəkə.

Karka rəş
Əziza dəlal

Əz gərjamə cija bь cija
Mьn şir anijə bona tə,
Dəri vəkə əz bəmə hyndyrr
Şirin—şirin şir bьdьm tə,

Karka rəş,
Əziza dəlal.

Karkь pera pera banzdədə, dəri vədkə. De cəcəkk
dədə we u disa dəcə cərə.

Əva gьşk gyr dəziva dəbinə. Evarəke zь bəznə bə-
re te, dəri dykytə bь dənge xəwəji qalьn dəkə gazi.

Karka rəş
Əziza dəlal,

Əz gərjamə cija bь cija,
Mьn şir anijə bona tə.
Dəri vəkə əz bəmə hyndyrr
Şirin şirin şir bьdьm tə

Karka rəş
Əziza dəlal.

Kar̄k d̄bhe u çave d̄bd̄. . əw ty kiji? t̄ə naz n̄-
k̄ym, dija m̄n ysa gazi nak̄ə, d̄nge we z̄rav u řirin̄.
D̄nge t̄ə qal̄n̄ə u h̄řk, d̄ri əz van̄ek̄ym... əz t̄ə na-
xaz̄ym... U gyr dur d̄k̄əv̄ə, d̄bc̄ə. Dija we t̄ə, d̄ri d̄kyt̄ə.

Karka r̄ř.

Əziza d̄lal

Əz ḡriam̄ə cija b̄ cija,
M̄n řir aniř̄ə bon̄a t̄ə,
D̄ri v̄k̄ə, əz b̄m̄ə hyndyrr
řirin řirin řir b̄bd̄ym t̄ə,

Karka r̄ř,

Əziza d̄lal.

Kar̄k d̄ri v̄d̄k̄ə, s̄bc̄k d̄yxw̄ə u derra d̄bez̄ə.

—Dae zani s̄ bu? h̄n̄eki reř, řek hat, d̄ri kyta u
gazi d̄k̄r.

Karka r̄ř,

Əziza d̄lal.

D̄got d̄ri v̄k̄ə. D̄nge we ysa qal̄nbu. Əz ysa
t̄rsiam, ysa t̄rsiam... m̄n d̄ri v̄n̄ek̄r, m̄n got na-
xaz̄ym h̄rr̄ə...

—W'a, w'a, w'a, w'a, r̄řk çan, s̄ bař buř̄ə, w̄k,
t̄ə d̄ri v̄n̄ek̄riř̄ə,-de b̄ t̄rs gote—əw gyr biř̄ə, hatiř̄ə w̄-
ki t̄ə b̄xw̄ə. Çar̄k̄ə d̄ne zi, w̄ki be, v̄n̄eki, bez̄ə h̄rr̄əř̄
ane na dija m̄n we be, pe styriř̄ə xw̄ə tuz t̄ə b̄kyz̄ə.

СЪВИК

D̄v̄ə nav̄ə s̄vik̄ək d̄b̄ə.

Çar̄k̄ə st̄ri d̄k̄əv̄ə l̄nge əv̄ə s̄vike. Vi all d̄ř̄r̄ə,
wi all d̄ř̄r̄ə, d̄bin̄ə ky řirk̄ək dara dḡr̄ə, t̄əndure da-
d̄ə, nan lex̄ə. D̄bez̄ə.—

— Dae çan, dae, stʒrije linge mɔn dərɣə, təndura.
xuə dadə, əz zi hərəm kʒeç bʒkɔm, sərə xuə xuəjɔkɔm.
Pirɔk stʒri dərɣə, təndure dadədə.

Съвик дьсə, paşda vədʒərə, dʒbezə ky stʒrije mɔn
paşda bʒdə mɔn.

Pirɔk dʒbezə.

— Stʒri mɔn avitə təndure.

Съвик дьсəкьнə ky:

— Strije mɔn bʒdə, jane na əze vi all bʒfʒm, wɔ
a bʒfʒm ləwaşə tə əze hɔdɔm, bʒfʒm dəvra.

Pirɔk ləwaşəki dʒdə, съвик ləwaş hɔltinə dʒfʒə.

Дьсə dʒvinə ky şvanək be nan, şir duxwə. Dʒbezə. —

Şvane bʒra, sɔma şir be naç duxyi, wa ləwaş hɔl-
də hurkə nav şir, bʒxuə.

Əz zi hərəm kʒeç bʒkɔm, sərə xuə xuəjɔkɔm.

Дьсə, paşda vədʒərə, ky ləwaşə mɔn bʒdə.

Şvan dʒbezə:

— Mɔn xar.

— Na, — dʒbezə, — ləwaşə mɔn bʒdə, jane na əze vi
all bʒfʒm, wɔ all bʒfʒm, bərxə tə əze hɔdɔm, bʒfʒ-
m dəvra.

Şvan beçar bujɔ bərxəke dʒdə. Hɔdɔdə dʒfʒə.

Дьсə dʒvinə, wəki çiki dəwate dʒkɔn, goştişə wanə-
tynə, wəki şəzəkɔn. Dʒbezə, sɔma mətəl manə? wa bərxə
mɔn hɔdɔn, şəzəkɔn, kəf bʒkɔn. Əz zi hərəm kʒeç
bʒkɔm, sərə xwə xwəjɔkɔm.

Дьсə, — paşda vədʒərə, ky bərxə mɔn bʒdɔn.

Дьбезьн, — mə şəzəkɔrijə xarişə, əm zʒ ky bʒdɔn.

Əva dʒsəkɔnə, dʒbezə ky bərxə mɔn bʒdɔn, jane na
əze vi all bʒfʒm, wɔ all bʒfʒm, buke hɔdɔm bʒfʒm
dəvra.

U buke hɔltinə dʒfʒə.

Дьсе, дьсә, дьбінә, wәki ашьқәк рева дьсә.

Дьбезә, — бьге ашьқ, әве buke һылдә сәт хwә хwә-
ji кә, әз zi һәгьт кьсьс бькьт, сәге хwә хwәji кьт.

Дьсә, ражда вәдгәгә те решја ашьқ дьгьгә, дьбезә
ky buka тьп ражда бьдә тьп.

Ашьқ дьбезә, — buk cu mala хwә.

Әва дьбезә ky na, buka тьп бьдә, jane na әзе vi
all бьфьгьт, wi ali бьфьгьт, saze тә һылдьт бьфьгьт.

Ашьқ saz дьдә we.

Saz һьлтинә, davezә тьле хwә, дьфьгә, çiki rudьni,
dәst бь strane дькә, дькә сьвә-сьв, қьlame дьбезә.

Сьгды, тьгды,

Стьгитьп да, ләwaş стәнд,

Ләwaş тьп да, бәгх стәнд

Бәгх тьп да, buk стәнд

Buk тьнда saz стәнд,

Saz тьп стәнд, ашьқ bum,

Сьгды, тьгды,

Сьв, сьв.

U Nьškeva saz кәт şkest, сьvik фьri cu, һькјat zi қь-
ta bu.

PIONERA

Әw ь zәvјa kolxozenә,

Әw дьхәбьтп — зьбарәнә,

Gәgil дькьп, кәvra тиньп,

Зь nav zәvije кәnar дькьп.

Çiki дьне әw que дькьп,

Һьпәк қока dadьwәşиньп,

Mina muria дьләзиньп,

Pera дьstren, дьlillиньп.

Məme sərkar k̄rə ḡazi:—
— Həla b̄nəḡn̄ hun həvrazi,
Ḡşka b̄ həvra p̄şt rast k̄r̄n̄,
Ruje wana b̄ k̄n̄, gyh le k̄r̄n̄.

— Gəli b̄ra mə kyta k̄r̄,
Qarəkə r̄nd mə əjan k̄r̄,
Qara zəvije bo ḡşkanə,
Bona pala xəbatcijanə.

Həvra z̄barətije əm t̄şkil k̄n̄,
Həvra xəbatə əm h̄z k̄n̄,
Bona əve hun həz̄ḡn̄
— T̄me hərgav əm həz̄ḡn̄.

Çergə rez bu, çot b̄ çot,
L̄nga h̄ltin̄n̄ jək, dy jək,
T̄va şir̄n̄ əwan d̄sot,
D̄sun male jək, dy, jək.

DY B̄Z̄NED SƏRH̄ŞK

Çarəke d̄qəwmə, dy b̄z̄ned sər̄h̄şk rad̄b̄n̄ sər
q̄eranəki, əwana sər q̄eranrra b̄r b̄ həv ten, q̄eran zi
sər c̄məkirra k̄r̄bun̄, bona məḡv z̄ b̄rə ave d̄rbazi
b̄rə d̄n̄ b̄n̄.

Hərdu, b̄z̄n̄ n̄kar̄bun̄ həma çarəkeva sər we p̄ra
təngrra d̄rbaz buna, we gave laz̄m bu, wəki jək v̄ḡer-
ria, bona ja d̄ne d̄rbaz bija, re b̄da ja peşija xwə.

Le ty w̄rə b̄nd̄herrə hərdy zi sər h̄şk bun, jəke
gyrra ja d̄ne nəd̄k̄r̄.

Jəke got ja peşbəri xwə:—ty paşda hərrə, əz d̄rbaz

Бѣм, ја дѣне çав да,—ты сѣма раѣда наци? ле мѣнрра дѣбези, вѣки эз вѣгѣррѣм.

—Эз тѣрра дѣбезѣм раѣда вѣгѣррѣ, бѣре ѳвѣл эз рабумѣ сѣр керан, ты кѣји?

—Ты бѣбaxçинѣ, ты занѣ бѣ кѣрра хѣбѣр дѣдѣ, сѣр-саç, хѣла сѣрда hersa тѣ зѣ те. Эв хѣрды бѣзѣned хана гѣлѣки hers bun, хѣврра кѣтнѣ хѣçѣте, стѣрѣjed xwѣ данѣ стѣрѣjed хѣв u хѣв бѣрѣнанѣн, wѣ сaxѣ мѣрѣа тѣре ѳвѣ, бѣзѣнѣк we бѣкѣвѣ нав авѣ u бѣхѣнѣрѣ.

Wana сѣред хѣв рѣррѣtандѣн, аçрѣje jѣке re нѣда ја дѣн u хѣрды бѣ хѣврра кѣтнѣ ѳвѣ.

NƏHE KANUNE

I

Зѣ нava мѣрѣвѣ уsјанçija jѣки крѣ гazi, got,—бѣjра-ça sor lazѣмл мѣ нѣнѣ.

Эwѣ dabу рѣçia мѣхлуç, кѣмѣ xwѣ дѣхѣzанд, dçu u дѣхѣzѣа рѣç бѣрѣ ѳѣвѣ мѣрѣа—Эм dçн çѣм бave xwѣ..

—Ina buna мѣ wѣ хѣjѣ...

—Rѣnge sor, ѳw rѣnge xuna мѣjѣ, хѣvаjno.

—Xen зѣ çѣwѣта çmaѳte, кѣs çmaѳte аza nakѣ, хѣr çѣwѣта çmaѳte дѣkarѣ çmaѳte аza kѣ.

Wѣxta мѣхлуx зѣ соçaça хѣjçjan бѣрѣвѣ кѣnare çѣм, dora рѣре dѣтѣн, wѣкл ѣskѣr rja сѣр рѣре grѣтѣн,—раѣда нѣsѣкѣнѣн. Тѣ хof зѣ ѣskѣr тѣнѣбу: ѳwana ѣnge xwѣ сѣрмаkѣrѣ ѣrде дѣхѣстѣн, банz дѣдан, bona гѣрм бѣбѣн, çadwѣçандѣн, хѣvды dѣf дѣдан..

Jѣки кѣrѣ гazi u got,—ѣskѣr sѣrma дѣкѣ..

—A...

—Le гѣrѣk бѣsѣкѣнѣн.

— Əskər bona əwə jəke jə, ky qanune xwəjlkə.

— Rəhət bən lawukno... hazır.

Paşə dənge ofitser hat,—paşda həryn. Cənd həva paşda nəherin, pəş wana tərzi cmaəta tər həv buji bu. Cənd mərəv peşda cun, dəzmale xwə nava bineda həzandən, bərbə ofitsera cun, dcun u qirina wana bu.

Əm dcən cəm patşahə xwə...

—Paşda vəgəryn, əzə əmər bəkm, wəki ağrı wəkən...

—Ağrıkəryn? ty nəkarı...

Mərvə dənge xwə ysa bə həv dəgyhastən, bona dənge wana bəghizə ofitsera, həvdy dəf dədan y peşda dəhatən.

II

Əw mərəvə dəzmale xwə dəhəzandən u dcun, wana re gyhastən, nava məxluxda xwə mna krən. Le ı peşja—mera gəşka, zəna, zərə dəzmale spl dəmlyəndən.

Jəki kal, bə dyl got,—əw sə, ağrıkərnə, bona səjə? —əw nahəln pəreərə dərbaz bən, wəki ysənə, gərək əm sər buzera dərbaz bən.

U nəşkeva tərək nava bineda bəla bu, bə qamcige nəditi rərandən məxlux.

Nava ləzəki da, mərəv dəgot dənge gəşka bə həvramər u cu. Le koma cmaəte nədəsəkənı, peşda dcu.

Dəngək wa hat, got,—əw fışəkə valanə. Le vi ali wi ali, dənge əntinə mərəva dhat, nava ıngə məxluxda cənd mərəv kətn u dəfərtin...

Le çərəkə dəne bu tərinqa tvəngə, ıçar dənge gyla dəha bənd dəhat, dəha nə wəkə həvdy. Mərəva dydydy səse-səse sər həvda dəkətn, ı ərdə rudənəştən, zəkə xwə dəgərtən, tərəl-tərəl dəzian, hər çija nəqətke xune mına nişanəkə sər bərfe xuja dəkr,

III

Əskər sar hylqə minə zıncırəke dora avaje patşe gırtıbun u səkəni bun.

Le taqbura siari zi, xwə dabu bər pənçərə patşe.

Ofitser got,—gəli çndija, bəla bən.

Ze pırs dıkbən,—huq sıma mə nahelən?...

—Kyda.

—Çəm patşe.

Ofitser İzəki səkəni, paşe kərə qirin.

—Axır əz wəra dbezym,—əw tynə.

—Patşa tynə?

—Əre, dıha wəra hatijə gotən, ky tynə, hun zi dur kəvən.

Jəki bə qərf got,—patşa qət tynə? Ofitser disa dəste xwə hılbıri u səkəni, paşe şure xwə zı qave dərxtıst u got,—əz wəra dbezym, zı vra durkəvən, bəla bən.

Çmaət tızi we həjate bubu, bəlakrına waça cətən bu, de şpara çmaət tıme dıhat u dıhat.

Nıškeva dənge borije bexer hat...

Əskər tıyngə xwə həzandən u nişan gırtən, gışt ıb dia sar bun, waça bəre sıngıje xwə məxluxda krıbun...

Dənge jəki qajim hat:

—Mərv kuzno, hun sı dıkbən...

Xıstik həzlan, mərv kətən, ırd xuneda ma.

IV

Nıškeva soqaqeda ıb həv cun u hatən.

—Kyda? kyda?

—Odeda.

—Magazına cək dəst xıstıne...

—Stıne telefona qətandnə, barıgəd danıne.

—Gələkən?

— GƏLƏK.

— Ax, d̄bu wedere həjf hlanina.

Mərvəna k̄rə gazi,—ki d̄xazə bona azaje şər kə, bona çmašte, bona əmyr u dərbazk̄na mərvəna, bona xəbətə, ki d̄xazə bonā paşwəxtə b̄myrə, b̄ra be k̄məke b̄də.

Mərv̄n z̄b nava çmašte dərket̄n u cun çəm je ky xəbər̄d̄da, u nava soqaqeda t̄şkil bu (hāz̄r bu, ce bu) ordikə mərv̄ne ky azaje h̄z̄d̄b̄k̄r̄n u bona neta xwa əm̄re xwə d̄dan.

PƏRS

Maksim Gorki ve m̄qala xwəda, dərheqa k̄izan kanune xəbər d̄də?

ZƏVI

Əz z̄b Ənane vəgər̄ia bum, nava gyndəki Ermənlara dərbaz dbum.

Şəv gələk baran hat̄bu, ysa hat̄bu, z̄b barane gələk diwar u hoc̄k̄ h̄l̄ş̄iabun.

Təzə svə safi bubu, gylpe du hedi-hedi z̄b kyləke avaja d̄k̄ş̄ia u bələji sər xania dbu.

Əz d̄h̄işt̄bum mala gyndə təwrə paş̄n, wəxta bu crina dəri, dənge əorina eeləke z̄b h̄ndyre təwlə hat, dənge cənd zara kətə gyhe m̄n. Pəş bəri m̄n gyndik dərket̄, m̄lje wi spi, m̄rrək zi sər m̄le wi bu.

Emane dəqəke l̄ m̄n n̄herri, paşə r̄ja xwə dit u bər diwerra cu. Ləzəki d̄ne şunda əm z̄b gynd dərket̄bun. M̄n zi mina wi gav da, əz cum.

Əz ky peşbəri xwə nykəşian, zь horizon — y neta
bərmyz ejae rəx həv dьxyenin.

Mьze rəşi gran, col u gəli, eja u bani gьrtьbun.

Çi çina əw çəize zь əzmam dhatьn xəre, nişan dь-
da, wəki durva çina baran te.

Əw məryve gyndi hedi dcu.

Av carьxe wi qylra dьkət nav gora, lьng le şyl bu-
bu, singe wi wəkri zi pera, zь mьze, nyqьtke ave sər lьb-
se wi top dьbun.

Wəxta əz dərbaz dbum, mьn jək-jək lь hərды zəvije
kəka xwə dnьheri.

Xəte orça wana hər xrav bubun, u av orça wanada
gol, bubu.

Gənd həva ave ləp brьbu.

Pele ave zile gənymə dəlai qokva rakьrbu u bьrb-
bu tzi xəça krьbu.

Xəte cukda hərri top bubu, le golada ava sorə şely
zile xənyqi lь ruje ave dьlistьn...

— Ax, ax,—bu axina kale u peşda cu.

Le zrara ysa məzьn zi tьnəbu, xwəlije təjax dabu,
zəvije ysa dьxyenin, wəki lap xrav nə bubun, zile wana
təjamiş bubun, sərə xwə hьlьbьrri bun.

Wəxta kale əwe dьne ky tьşt pe nəhati dlt, xəbərda,
got,—e'j, şьkr zь xwəde, zrara ysa nə bije.

Mьn dьl da bər kale, got, kale, zəvia tə zi we wəbə.

Be xəvərdan sərə xwə həzand. Dyfьkr bu; tьme dur
dnьheri. Bь əwi çurəj əm zь gynd dərəkətьn, paşe bər-
bь eja xar bun, wəxta əm weda cun, kale wə dəqəke sə-
kьni, xyəst durva lь zəvia xwə bьnherrə, sьka sь hali-
danə?

— Zəvia tə kizane?

*) Horizon,—wəxta məryv dur dnьherrə zь məri tьre, ərd u
əzmam gьhistnə həvdy, əw gьhistandьna əəve məria
dьbьrrə, zera dven horizon, urьsi,—gorizon.

— Əwa zore.

Wedəre, av dьkьʒia, pele ave durva xuja dьkьr. Hьl-
bət qe əw av nava zəvia wira dьkьʒə hər tьʒt top krije
u brije.

Rəng lь kale cu, got, — mala mьn xrav bijə.

— Nəbə zrar bijə?

Kale bь dəngəki xəndqi got, — əz nьzanьm... dvə kь
cəve mьn navinqьn... əz kal bumə...

Əm peşda cun. Nezik dvun. Cqa dcu, cətьn bu, zo-
re həria selave həbu, wəki dьhətə zər, bьxwəra zil da-
ninqьn...

Bina kale əkja bu. Hьrminə wi bu. Əm həvəki zi
peşda cun. Dьha heşnəji nəxejen bu, tьʒtək nətabu. Hər
mə selava ave u hərije dьdit, selava werən krьbu, xrav
krьbu.

Kale pəj cənd gavara səkьni, mərr zь sər mьle xwə
anı xare.

Bələngazi lь cətm zəvia xwə bu...

Əw ave nəwalada top bubun, zorda tьme we xrav
krьbun, qəwin pel dabu, zəvi təməm raqьʒ krьbu.

Əwe smьle epeçə bьnd bubun, şkəstьbun; pel da-
bun sər həv, vьrda-weda u hərri grьbun. Hьnək lap
kətьbun nava hərije, hьnəka zi ançax xuja dьkьr...

Ruje xwəlije həmə şin dьkьr...

Baran həmə dьhat, dьhat u crina nьqtke we dьkə-
tьn gole ave.

Mər zь dəste kale kət, cəv le bun təri, çl bь çl sə-
re xwəda sər dəste xwə rəx gənyəme rьsqə zərə xwə, ru-
nьʒt...

Mьn həspe xwə azot u dərbaz bum.

Dьhə mьn dьl nəkьr əz ty xəbərəkə şaje zərə bezьm-
Mьn zь durva paşda nьheri, dit, kale fəqir, dьsa ysa

xwə dajə rəx zəvia selavbri runštijə, səri l̥ sər dəstá,
barəne zi l̥ pörre wi spi dkr̥.

BIRANIN DƏRHƏQA LENIN
VLADIMIR ILIC L̥ S̥RGUNE

(1898—1901)

1

Əm evare hat̥n gynde Şuşinskije, Lenin wi gyndi-
dā d̥ma. Vladimir Ilıc cubu necire.

Əm pəja bun. Əm b̥r̥n otaxe. L̥ S̥bire, gyndije
nəhlja Minusinskije t̥m̥z d̥zin.

Bərre çurə-çurə cek̥ri daven sər ruje órde, diware
wana paki spikr̥nə u xəməlandinə.

Rastə, otaxa Vladimir Ilıc aqasi zi məz̥n ni bu, le
t̥m̥z bu.

Xwəje avaji, cəvəkə ky mabu, baxşandə m̥n u dja
m̥n. Xwəje male u çinərə wana t̥zi avaje mə bun, l̥
mə d̥n̥herin u d̥sp b̥ r̥rs-r̥rsjara k̥r̥n. Vladimir
Ilıc z̥ necire v̥g̥ria male. Əw m̥t̥l ma, wəxta dit ota-
xa wi ronajə. Xwəje male got, wəki əw Oskar Aleksand-
rovicə (pale Peterburge srgunk̥ri), wəki hat sər xwəş bu
u k̥tebe xwə avit, Ilıc b̥rb̥ d̥ri banzda.

Həma wi saxl əz z̥ avaji d̥rk̥t̥m̥,

We şəve mə g̥ləki xəbərda, Ilıc paki sər xwəda
hat̥bu, saql̥m bubu.

Z̥ m̥r̥ve srgunk̥ri hər dy palə Şuşinskijeda həbun
—sosial-demokrate z̥ Lodze, j̥ki ky kym d̥drut, nave wi
Prominski bu, şəş zarre wi zi pera, je d̥ne pal̥ki z̥ kar-
xana Leninqrade Putilove bu, nave wi Engberg, b̥ xwə
fin bu. Hərdu həvale pak bun.

Prominski mærvæki raki sەر xwə bu. Əwi hændyk dьxwənd u hændyk gьli-gotьn zapьbu, le allje snьfeda gөлəki qəwin bu. Зьна wi рəji ədəte kəvn dьcu, əwi бь зьна хwəra wa qərf dərbaz dькьr, зь necire gөлəki hьz dькьr.

Roze əjda, kьncə təzə xwədькьr, ruje wi бь kən bu. Əwi kylame Polşae, je inglabije dьgot,— „mərvə palə, qəwəta xwə nas бькə,“ „jəke gylane“ u gөлək kylamedmajin.

Zarra бь wirra kylam dьgotьn, Vladimir Ilic zi təv wana dьbu u бь wanra dьstra, Lenin Sibireda бь dьl u əşq gөлəki dьstra.

Prominski бь зьмане urьsi zi dьstra, disa kylame inglabe dьgot, Vladimir Ilic əw hini kylame Urьsi dькьr.

2

Vladimir Ilic nasi mərvəki gyndi bubu, gөлəki ze hьz dькьr, familiawi Zurablјov bu. Zurablјovə jəki hileji si sall bu, бəre қатыбти кьгьбу, wəxta Vladimir Ilic dərhəqa wi хəbərəyda dьgot, wəki əw mərvəki inglabcı bijə, şьkјatci.

Zurablјov бь dьl u əşq dərte mьqabli dəwləmənda. Əw зь пəxwəşija рьşьke zu mьr.

Əwe dьne ky nasi Ilic bubu, mərvəki gyndii қəsilb bu. Vladimir Ilic tьme бь wira dьcu necire; əw gyndiki dьle xwəji sax bu, zera dьgotьn Sosipatic; əwi Vladimir Ilicra rьnd dərbaz dькьr, çarna qylyng, stryije gakuviya rəwajl wi dькьr.

Vladimir Ilic бь dəsti Sosipatic u Zurablјov ь hale gynde Sibire dьndьheri, nasi waң u əmьrdərbazkьrьnə wana dьbu. Əw; çarəke mьnra qəkьr, dərhəqa gyndiki dəwləmənd, wəki wi mərvə gyndi mala wida (dəwləmənda) dərbaz kьgьbu, xylam зь wi mərvə dəwləmənd cərməki

dewer dьdьzə, gyndije dəwlemənd dьgьnize u dьkyzə.

Ləma zi Illic dərheqa məryve xwəje həbuna hur u eksploatasija wana xəbərdьda, wəki wana badyl həwa kəda xəbatcija dьxar. Ja rast zi ysa bu, batrake Sibire bona xwəje male mina məryve srgunkьri dьxəbьtin, əwana hər roze əjda bina xwə dьstəndьn.

Illic bь çurəki dьne zi hale gynd dьpьrsi. Rozed Iəda çəm wi konsultasija atvakatiye həbu, çьmaəte gələki zəhьz dьkьr, əwi paləki mədənxana zerr xlas kьbu. Dərheqa ve jəke gyndi gьşk pe həsjan. Gyndi dьhatьn u dərheq dərd u kyle xwəjək-jək zь Illicra dьgotьn. Vladimir Illic zь gьlijed wana pakl sərwxəxt dьbu, paşə əw şirət dьkьrьn. Rozəke gyndik bist versti re hatьbu, zь Illic dьpьrsi, gələ cawa həjfa xwə zь zəva hьlinə, çьmki wana dəwət kьrijə, gazi wi nəkьrьnə.

»Le wəki naha ty həri çəm zəve xwə, we qədre təbьdьrə“. »Əre we naha bьdьrə“.

Vladimir Illic qasi səhətəke wəde xwə ynda kьr, hətagyndi şirət kьr, bona əw u zəve xwə lь həv ben, zь həv nəxəjldьn. Gələk çara məryv zь dəve wana fəlm nədьkьr, çьka çь dьxazьn bezьn, le Illic dьxwəst wəki wana isbatije nəvisi baniana u gələk gьlijed majin.

3

Zərry hatьn. Həwşeda dьma məryvəki latişi sər-xwəş. Cardəh zərə wi həbunə, le zь wan zarra hər jək mabu. Minka şəş sali bu, rənge wi spleolki, qəmti bu.

Əwi hedika xəbərdьda, cəvnə zələlə lebun. Əw hərro dьhat çəm mə. Hələ əm zь çije xwə ranəbubun, mədьdit va jə, lawuke eucьk dərdada hat, kyməki məzьnilseri, kaftanəki euki le, şərfeda pəcaji bь dьl u əşq dьgot. —»Əz hatьm“.

Əwi zanıbu, wəki dja mın gələki ze hız dıkr, zanıbu, wəki Vladimir we pera blizə u hənəka bıkə, dja wi pəji dıhat u dıkrə gazi; „Mınka tə manat nəditijə“.

— Mın dit, manat sər tətə bu, mın hlani kərə qytja suk“.

Wəxta əm zə wedərə cun, Mınka zə kərba nəxwəş kət. Naha əw zi tynə, mırjə, le bave wi nəvisibu, rəca dıkr, bona wi all Jənisijə xwəlijə bıdın wan „əz dıxazım ve kaltija xwəva tər bızim“.

4

Əm paiza dərəng dısun necira kəwriška. Rənge kəwriška dıha qərqaş dıbu. Kəwrişk zə ade nıkarıbbun bırvijana çinə majın, mina pez dora mə dıdanə sərtyka. Wəxt həbu, mə lotkək tızi kəwriške kuştı dıkr u dani male.

Vladimir İlic wəxta Moskvaeda dıma, həia sale paşın zi çarna dısu necire, le nə mina bərə. Çarəke cun necira ruvija. Əva plana necire hana planəkə rınd bu bona İlic, əwi dıgot; „bıdək fıkrijə“. Necirvana şıxyle xwə ysa cekıbbun, wəki ruvi bər bı İlic hatıbu, le əwi tıvıngda xwə wi saxı rast kərıbu, wəxta ruvi həvəki səkırıbu, İb wi nıherıbu u kətıbu nav dare meşə; »tə sıma ađır nəkrə“ „zani sıqası rınd bu“.

Paize dərəng, əm bı pele cəmra bərzer dısun. Wi saxı həla bər f nəkətıbu, le ruje ave buz dıđrt. Wəxta mə ava cəm dınhərri hər kəvrək u mósik mə bın buzera dıđit, həwasa mərjia bı wanra dıhat. Le zıvıstane, wəxta çıbə dı hyndyre gərmo metreda sər dıbə (dıçıvə həv), cəm həta bını dıqərıtmın, av sər buzera dıcə, əw bı xwə zi paşə dıbə buz, wi saxı mərıv dıkarə dy kilometra sər buzera hərrə. Vladimir İlic zə ve jəke gələki hız dıkr.

Vladimir Ilıc evara broşjüre fillsofije dıxwənd—zı. Hegel, Kant, zı materialiste Fransia, le wəxta dıwəstia, zı Lermontov, Puşkin u Nekrasov dıxwənd.

Wəxta Vladimir Ilıc bəre əwıl hatə Peterburge, mın dərheqa Ilıc bəhıstıbu, le nasija mın pera tınə bu. Stefan Ivaņovic Radcenko mırna dıgot,—wəki Vladimir Ilıc kətebe sərbəst dıxunə, romana qət naxunə.

Əz mətəl mam, paşe wəxta əz nasi Ilıc bum, mə dərheqa we jəke qət xəbərnedə, hər mın ı Sibire bı hıst, əz pe hıslam, wəki əw gılı—gotın gışk hıkjat bunə. Vladimir Ilıc nəkı ty be xandıbu, le əw; həla nıvisara Turgenew, Tolstoj, nıvisara Cernışevski „Что делать?“ xwəndıbu əwı nıvisara klasika gələki dıxwənd u zı wana hız dıkr.

Paşe wəxta hıkumat kətə dəste bolşevika, əwı pırs danı peşija nəşra hıkumate bona nıvisara klasika disa bıdın nəşrkırne, qımətə wan kəteba arzan bə.

Alboma Ilıcda, xep zı şıkle mərve wı, u wan mərva, jekı wəxta patşe hatıbun sırgun kırne, bələngazi kışandıbun, həbun şıkle Zola, Hertsen u cəndşıkle Cernışevski.

Ləde dy çara mə kəqəz zı poste dıstənd.

Mə gələk namə dınıvisın. Namə u kəteb zı Urşete dıhatın. Anna İcnane gələk gılı gotın, dərheqa hər tışıl dınıvisıl.

Mə namə zı çije dur dıstənd, zı Turuxanskije, wana dərheqa hər tışıl dınıvisın, dərheqa xəbərə Urşete təzə, dərheqa plane xwə aqrıje, we sı bıkn, dərheqa kəteba, pele fillsofije təzə u gələk gılıjed majın, wana dərheqa listka şaxmate zı dınıvisın. Pe nama dılistın. Vladimir Ilıc şaxmat pəj həv rez dıkr, bona sıka aqrıja we sawa bıa. Wəxtəke Ilıc ysa pəjl listna şaxmata dıcu, bər xəwa dıkrə gazi „əgər əw həspe vırda bıne, əze tope weda bıbım.”

Ным Vladimir Ilıc, ным zı Aleksandır Ilıc zarytija xwəda bı dı u əşq şaxmat dılistın. Bave Vladimir Ilıc

zi şaxmat d̄list. Vladimir Ilc d̄got, — „b̄re bave m̄n z̄
m̄n d̄b̄r, paş̄e m̄n u b̄re xw̄e, m̄e rek̄e r̄nd dit u
m̄e z̄ bave xw̄e d̄b̄r.

W̄exta Vladimir Ilc hat̄e Ur̄sete, əwi kem şaxmat
d̄list »şaxmat mina əvine m̄ria d̄b̄e u nahel̄e m̄r̄v
b̄x̄əb̄t̄e, s̄mki Vladimir Ilc ş̄x̄yle xw̄e nivl n̄d̄h̄şt,
əw̄ ḡləki p̄jl ş̄x̄yl d̄cu, le w̄exta r̄h̄ətbune, ç̄rna
disa şaxmat d̄list.

Vladimir Ilc h̄la çah̄ltija xw̄əda d̄b̄h̄erri s̄ ky
zr̄ar d̄ḡh̄l̄and̄e wi, zu t̄rka we j̄ke d̄da; Lenin d̄-
got, — „waxta əz gimnazist bum, m̄n ḡləki sm̄şk d̄list,
əz ḡləki d̄w̄estiam, p̄j list̄kera x̄əwa m̄n d̄hat, lis-
t̄ke n̄d̄h̄şt əz razem, l̄ma zi m̄n t̄r̄k da“.

Ç̄r̄ək̄e d̄ne Vladimir Ilc d̄got, „əz w̄ext̄əke p̄j
hinbuna z̄mane Latini cum“, əz şaş̄ mam, — „latini“?—
le m̄n p̄heri, w̄əki nahel̄e əz x̄əbata xw̄e b̄q̄ədin̄m,
disa m̄n t̄rk̄ k̄r“. Van roze paş̄n̄ m̄n m̄q̄al̄ək̄ xw̄ənd,
we m̄q̄aleda d̄r̄h̄əq̄a z̄man, ç̄ure x̄əb̄rdana Vladimir
Ilc h̄əbu, ç̄ure ç̄ymle Vladimir Ilc mina ç̄ymle ar̄ət̄ore
Rimen̄ə, b̄ ve j̄ke zi əz pe h̄s̄ijam, w̄əki Vladimir Ilc
s̄ma l̄ p̄visara p̄visarcij̄e latina d̄b̄h̄eri?..

ZƏVJA XWƏNDƏNXANIJE

1

M̄əme şaḡrte xw̄ənd̄n̄xan̄je bu. 10-12 salı bu. •
1928 s. buvu p̄ioner.

Sve b̄h̄ara zu d̄st c̄əve xw̄e d̄ş̄uşt, t̄şt̄ija xw̄e d̄x̄ar,
b̄ h̄əvale xw̄əra d̄cu z̄əvja xw̄ənd̄n̄xani.

H̄ər sal z̄ z̄əvja f̄nda xw̄ənd̄n̄xan̄ije, s̄əjdae wan,
neziki niv̄ h̄ektar xw̄əl̄i d̄da xw̄ənd̄k̄ara, pera ç̄ur̄ə-ç̄ur̄ə
tox̄me p̄n̄ç̄are, h̄əbe nan, b̄kla d̄dae, bona ç̄ervand̄ne.

Şaḡrta b̄ sre d̄cun m̄q̄at̄i z̄əvja xw̄ənd̄n̄xan̄ije
d̄vun, le M̄əme q̄ə xw̄e n̄d̄h̄ev̄şand̄ bona x̄əvate.

P̄ionera x̄əvata xw̄e n̄av xw̄əda p̄r̄ə v̄ək̄r̄bun, je
z̄əvl bostan av d̄dan, je n̄av bostan p̄n̄ç̄ara zed̄ə d̄s̄-

nin, hьoьka zi kəvьr хьььr cəgll dьkrьn, əwana bь kollek-
tivi dьxəvьtin.

Həwasa Məme dьha rьr bu, wa gələki zi dьxəvьti.
Əw cənd roz bu, wana xavata xwə xlaz krьbun.

Niv hektar krьbun se dərəça, çik je həbe nanrra,
dərəçək bona bostan bu, ja dьne bona çure gьhije, peşdabь-
rьna kultura gьhije.

Pionera, xwəndkara, xəvata xwə xlaz krьbun, şa dь-
bun, hivja qağa zəvja xwə bun, hivja bostan bun, cьka
kənge çurrə-çurrə rьңçarr we bata, bona xwəndkare xwənd-
dьnxanije nişanl gьndja dana, wəki mərifəta wana həjə, əwana
dkarьn qare bьdьn de y bave xwə, bьdьn kolxoza gьnde
xwə, wəki şagьrte xwəndьnxanije dьxəvьtьn, wəki xwəndь-
na wana u xəvat həvra gredajə.

2

Havin bu, məha Tirmə.

Rozə gərm bun, palə təna krasa dьxəvьtin, şrrina
xwidane mina dlope barane zь ənija wana dbəzin ərde,
dьxəvьtin, gьhija dьdrutьn.

Wan roza kəsəki be xəvat tynəbu, bin dьhəzja, xo-
zana kolxozeda palə rez buvun, şngina keləndije wana
bun.

Allki cəqə-cəqa maşina gьhije, dcu dhat gьhja ləs
dьkrь, hьm zi dьdrut, ja dьn tьrмьx dьkrь, pala zi dь-
krьn hьgul, dьkьşandьn.

Qiz ũ buka xwə dьмымыlandьn, fravina xəvatçija
dbrьn.

Naha lazьm bu, wəki gьhije xwəndьnxanije zi bьdru-
tana, cьmkl dьha qifar, kət u gьhije dьne gьhiştəbu.

Le gənyьm, çəhe kylati heşin dьkrь, hərtьm xуşəxуşə
pələke kartola, plvaza, lobja u bəkla bu.

Тəmam bьlьnd buvun.

Le qəwata şagьrta nədgьhiştə, wəki gьhija bьdrutana,
ke we bьdruta. Məme sədre şewьra xwəndkare xwəndьn-

xanije bu, gazi xwəndkara u pionera kыr, gыšk topi sər həv bun. Wana gərəke hər pьrsək rast bкьrна, sawa bкьн, wəki gəhije xwə bьdьн snine, səva gьhja hьsk nəvə, nə-waşə.

Məme çvat vəkьr, got, - gəli həvala, hun gыšk bəre əwыl tərbə, be qalməqalm rrunen. Gыšk runьštьн.

Məme got - hun zanьн, isal mə cqa zəmət zəvja xwəndьнxanijera dit, əm cqasi sər xəvьtin, - dьha əz nə-vezьм mə сь xəvat kыr.

Naħa gьhije mə gьhištijə, kəs tynə bсьнə, əm nka-гьн keləndije bкьşinьн, hər əm dkarьн trmьxe bкьн, yssa ninə?

— Bəle, rastə, dəng da xwəndkara.

— Gərək nəha əm ysa bкьн, wəki xəvata mə bьharda kыr bь səd sələfi əm kare ze bьvinьн, xəvatə mə nəсə badьlhəwa, əm karьbьн fonda xwəndьнxanija xwə bol bкьн.

— Bira wəjə, bьhare wəxta səjdae mə dьgot, - gərək əm yssa bкьн, wəki təmərja pərə xwəndьнxanije əm karьbьн bьgьhinьн şəsьt - həvsьt manat pərə, karьbьн avajki pak sekьн bona zarry həgьн raki bьkunьн, dьnergьн glije səjdae mə mərə cqa rakьн, əw kara mə dьxazə. Gərək əm bь sərkarja yzəka komunista, komsomola u səjdae xwə bxəvьtьн. Le bira wəjə, wəxta xəvate səjdae mə zi bь mərə dьxəvьti.

— Yssanə zi, nəhija mə zi we kəməke bьdə mə, сьrна avaje xwəndьнxanije we be seri, zь nəv çvate Qaso kьrə gazi.

— Əmərike Ətar got: - Əmr həjə əz xəvərdьм?

— Bezə.

— Əz wa dьvezьм, gərək əm fədhateda (protokole-da) bьnьvisьн, iro zi, çvata yzəka komsomola u kolxoza gunde mə we təv be krne, əm bьnьvisьн, wəki rəсa mə həjə, gərək hun ali mə bкьн, bona əm zrare nəkəvьн,

wəxteda xwəra bəpən, əm xwəndqar zi tıməx bəpən, kytəkən.

— Yssanə, yssanə, gəşk həvra dəng da.

Məme got,—əz zi sər wi gilmə, Gəşka sər glije Əmərīke dəste xwə bənd kəpən.

Raşe əw gəli zə nqətka fədhate dərxəstən, şandən yzəka kommunistarə.

Svətəre yzəka komçahyə, kommunistə, kolxoze bə maşına, keləndija hatən nav zəvije, emane 20 dəqa cənin, tıməx kəpən, kəpən həgul, 1¹/₂ ərəbə gəhja ze drun.

3

Paiz bu.

Rgozə kəpən bun.

Bostane xwəndənxanida çurəçurə pənçar gəhişt bu, cəpə bəxazi tənə bu.

Pivaz, kartol, gzer, kələm, lobi, bakla, səlq u pənçare dəne.

Hərçi rakəne bu, bə sərkarja Məme rəkrən, le kələm, səlq gərəke dəreng rəkrəna.

Qara bostan nive pərre dan kooperatīve, je dəne zi pari sər həvkəpən, qara kədə lawuka bol bu, bol zi pərə zə kooperatīve stəndən, kəpən təv fonda xwəndənxanije. Gündja zi dəgotən, əfərtm şadərte xwəndənxanija mərə, wana isal cəqa qar zə bostan həldən, lazəmə əm zi yssa hər-sal bostana bəcənən.

GAPAEV

Əw hoçək, çije təzə hati le səkənibun, tənzi əskərə sof bu. Hənək rakətbun, je dəne şpla, əw tənzi we dəre bəbun bona baven sər dəzəpən. He taribu, le hoçək lap tari bu.

Nəzanəm zə kedərə pərcə mım dəst xəstən, dan sər tərəkə caje, dora tətə top bun, qart dan sər tətə

le nyherin u fykyr d'fkyryn, syka çara éwlyñ sawa bave-
z'yn s'yr.

Çapaev s'yr kyrsije orçe runyşt'bu, d'este xwə zi da-
bu s'yr t'exte, d'esteki wida qələm, je d'nyeda zi haçeta
gylover kşandna çqize bu. S'erkare taq'bure, m'əz'yn u
cuk u əskere sorva, gylover dora t'exta gr't'byun, hnəka
xwə dabun s'yr ənişka, je xwə quz kr'byu b' gyhdari d'ny-
herin, syka Çapaev qələme sawa d'və-tinə, g'ava d'gy-
hezə sawa mina l'ng'e l'gl'ge haçete d'və-tinə. Feodor
u Papov kelekə wi l' rəx həv runyşt'byun, hnəka d'ny-
visin.

Çapaev d'got,—əgər əm d'z'm'yn n'yşkeva d'est n'əx'yn,
we şunda ty t'yšt navə; laz'mə əw çarəkeva b'qədə. Əgər
əm b' çarəkeva zu bavez'yn s'yr, wi saxi wəxta d'z'm'yn-
zi naminə, ky b'ere xwə b'gyhezə... naha nə laz'mə, d'şk
z' v'ra h'əryñ, dy s'bhə şunda; sarwəxt bun? Səva
həla ronaji ninə, d'şk t' eda h'əryñ; s'ərwəxt bun?..

Xəbərđana xwə xlazkr'yn. Le wəxta nane hykymate
d'est x'yst, bona cae av da kələnd'ne, cənd cvi şəkr d'est
x'yst,—b' həvalti kr'yn k'ef, d'şk zi şabun.

Hockeda bu qalməqaləke ysa, əw m'əryve be xəm
ky raza bun, h'şiar bun, wana n'zan'bu c' qəwmijə;
hnək həla b'ere z' cuj'm hatne u qalməqale h'şiar bu-
bun. D'şka f'əraqe xwə hlanin hat'yn; penç dəqa şunda
t'exte xar'ne anin danin orçe, d'şk dora t'exte top bun,
hnək b'ər s'ere t'ext'ka runyşt'yn, hnək s'ər qələfizka, hnə-
ka zi həma l' ərde runyşt'yn.

Ronaja mume ysa h'nd'k bu, wəki dəwsa xwəjana
sije u sfəta ançax n'q'atk d'xwenin.

Əwi çije mətəl majida, Feodor xwə haləki xravda
həsav d'đr. Əwi zi tre, kəsək wi navinə, Feodor z' b'
hocke d'ərkət, d'xast b'əcija cole, le n'yşkeva hocka xwə-

da dænge kылama bьhist, vægaria u cu çæm tæxtæ. Cарaев
бь xwæ dьstra, dænge wi ziz bu, dьгьçfi, mæria xwæç nê-
дьhat, le paçe xwæç hat, kылame бьдыле wi дьgot.

Le æw kылame бьдыле wi nibun, çomæri çár-penç
hæb bun. Əw kылam hævale wi zi zanьbun.

Əw çije le бьма, hьzdi cawa bla, cqasi zi şærdæ
zémæt бькьşanda, бьхæвьtija, dişa we kылama xwæ бьgota —

Ты, моряк, красив собой
Тебе от роду 20 лет
Полюби меня душою—
Что ты скажешь мне в ответ?

Hætta aqrije wa дьgot, le vala u lap be fkьr bu. Le
Cарaев bære зь we kылame hьz дькьr.

Əw kылam neziki émre wi bu.

По морям, по волнам,
Нынче здесь, а завтра там.
Эх, по морям, морям, морям,
Нынче здесь, а завтра там.

Wæxta æwi kылam дьgot, kome zi qalyьm pera dstra,
yşa dærdьkæt, kefa mæria pera дьhat, paçe dærhæqa «sten-
ka» da дьstran, dærhæqa Curkiң.—Atamani u aqrije „си-
дит за решеткой в темнице сырой вскромленный
на воле орел молодой“. Hætta nive şeve stran u saz
хьстьп. Paçe hærjæk ь çiki çьпçьli razan.

Hæla he çæmam tari bu, ky hæspe xwæ zin kьrьn зь
Talovkaje cun. Særmæ дьşk дьгьvæşt sær hævdy, çarna
был была waңa bu. Wæxta bære æwьl şrapnel tæqja u
çrusi, Cарaев bærbь Feodor vægaria.

—Dæst pe bu...

Aboz neziki wana sækьni bu. Gьndije æræbæci бь
çom-çom sær xwælija gьnde şewьtandi runьştььbun, зь çaj-
nikе ça gærm vala dьkьrьn u tæşte dxarьn. Cарaев зь hæ-

pe xwə pəja bu, ravu sər diwar, bə durbine we dərə-
dur pəheri, çije şrapnel le təqfa bu.

Кльскон у Сараев сун флага—pərre taq bure (dərə-
çəkə taq bure) dəha dğhiştən taqbura peşən. Allje raste,
bostane Avciolkov xuja kər.

Kazaka həştən, wəki dəz mən qasi verstəke nezik.
bəbə, top ađr kərən, le həvəki dərəng zə çije ađrkrne-
pulemjot ađrkrən... Feodor dəst-dəst xwə ynda kər. Taq-
bur bə dğrezaja (çerga) əskərva vələzjan, paşe rabun,
həvəki rəvjan, disa xwə vələzan dən. Şərkria zu-zu nava
berfedə təbi qolan u sərə xwə tēda vəşartən...

Əskərəki sori çahıl allje səpera dəhat, bin le cə-
klajl pərsi;

— Pulemjot kədərənə? pulemjot kədərənə?

Feodor pərsi: pulemjote cə?

— Pulemjot lazımı mənə; qazax sər myle səpe dā-
ven sər mə.

Feodor durva dit ky kome rəş ten... xofe pe dğrt:

Fedorov qalım krə gazi, rəpandə həspe, u cap avit-
bər bə aboze rəvja, bona zə qəziaje xlas bə, got,—əze
aboze bəşinım.

Əskərə sor, jək-jək, dydy dydy, kom bə kom dcunə-
gynd, əwana dəha dərbazi pəşti wana bubun, je ky pu-
lemjot davitən.

Feodor, Кльскон, bona zə bən we şərmia xwə dərə,
bə hələki xrav cu. Əw disa cu çəm taqbure. Əwi hələ-
nzəpəbu, cəka we dərə cə dğəwmə, le dğhəst, wəki
dənge gyla kem dəbu, le nəha lap kər bu.

Reva zə məria dğpərsi, cəka ştab kədərəjə? Кльскон
dit, wəki paki nəxazən çava wi bədən, ləz bun, stantsi bə
təmamia xyəva dğhəzia.

Əw cu çəm mala kulak Kərpən, wəki gələki dəwlət
bu, we dərə dğşk top bubun.

Kļeckov ky cu hyndyr, mærv dȳgot kane gʒška hat.
Car roza mán Slomixinskijedá. Frunze z̄b Samare
færz gazi Caraev u Kļeckov d̄bke.

Wæxta hēma z̄b we dære cun, h̄m Slomixinskaja,
h̄m zi əw ʒerre wan roza qəwmibun, z̄b bire cun. Le
t̄ʒsteki d̄bne naha hēbu, əw ʒxylēki mæzv̄n bu, wēki bo-
na əwe dərəce dcun Samare.

Hēla əwana əw zrara mæzv̄n nēdanin bær cəve xwə,
wēki m̄qabl̄i wana hējə fronta Kōlcak; le hēla n̄zanz̄-
bun, wēki b̄ne Ufaedá aqrije əm alt bun. Le be wi gʒš-
ki zi færv̄h d̄bhat fóm kr̄ce, wēki bona t̄ʒsteki təwəkēll̄i
gazi wana nēd̄kk̄r, pera xəbər nēd̄bda. Cawa d̄bxyeni,
ʒxylēki mæzv̄n we b̄qəwmia.

Gələk gyndara, avajara dərbaz bun; gʒška Caraev
nas d̄kk̄r.

L̄b qarvansəreke sək̄n̄in, wæxta xəbərdane Caraev
Feodorra n̄ʒkeva got,—ty qət zani? əz k̄imə, cəve wi
br̄v̄qin.

Əz z̄b qiza sək̄are nēhija Kazāne bumə u z̄b t̄si-
gan... Rāstə, glije m̄n nēje ky mærv̄ zu ze ina b̄kə, le
gəgək bez̄m, glije m̄n rastə... t̄sigan dja m̄n bərb̄ xwə
k̄ʒand, dja m̄n ze nə biran dərket, paʒe əwi dja m̄n
h̄ʒt u dur ket; də we kyda bcija? qizka fəqir we cawa
b̄kra, əvi ali cu, wi ali cu, aqrije bu dja zary. Dja m̄n
d̄bha bi bu, »kalyke m̄n“—sək̄are nēhije, wi saxi m̄rv̄bu.

Dja m̄nə be bəxt dcə cəm dja xwə, hēma wæxta
z̄b zare aza d̄bə, dəst-dəst wəfat d̄bə. Paʒe mærv̄e we
dære f̄kre d̄kk̄n, m̄n cawa b̄kk̄n. F̄kre d̄kk̄n, aqrije
wa qarar d̄kk̄n, wēki gazi dərgəvane xwə k̄n, b̄re wi
zi bazarda hēbijə. U m̄n d̄sper̄n b̄re wi.

Əz cqa dcum mæzv̄n d̄bum, m̄na zare d̄bne. Zāre
b̄re wi t̄əmam k̄omək bun, zarytia m̄n nae bira m̄n.

Wəxta əz bum dəh salı, əz kɾɪm nav mərıä, mɪn əmre-
xwə nav wan mərıäda dərbaz kɾ...

Bərə əwɪl mɪn xɪnzır ɕerandɪn, le gərək əz bezɪm,
əw borɕe dɪdan sər mɪn, mɪn pak dɪqədand.

Raɕe bum ɕaɾte dyrgər.. zɪ dyrgərtıe dərkətm,
bum ɕaɾte dɪkancıa, əz dajın—stəndɪne hın bum, həlä
əz mına tɪɕara dzıje zı hın bum, le dısa tɪɕt ze dərne-
kət... bɪ dɪle mɪn nıbu. Axır tɪɕar bona xarandɪne dɪ-
zın, ɕmki əgər əwana nəxarınɪn, nıkarɪn tɔr kɪn.

Əz ky naha mɪqablı tɪɕaramə, əw bona we jəkeje,
wəki əz gɪɕka nas dɪkɪm, dɪ we dəreɕeda əze sosialı-
təki pak buma, ɕmki mɪn bɪ ɕerbandɪna xwə tɪɕar nas-
kɪɪn, le əz be ɕaɕı sər we fkrəmə, wəki lazɪmə mərvɪ-
tɪɕte wana gɪɕki zɪ dəste wana bɪgɪrə, də həmə wı ɕaxı
mɪn tıjı sər dajın—stəndɪne (Arɪɕverɪɕe) kɪ u fkr kɪ
əz naha ɕ bɪkɪm?. Əz wı ɕaxı dɪha hɪvdə salı bum.
Əz gələki fkrım, raɕe mɪn qrar kɪ əz hərv m nəhıja
Volgae, bazara bɪmınɪm, bɪbɪhızɪm, bɪzanɪbɪm ɕka.
mərvɪ ɕawa dərbaz dɪkɪn, əz bum əskərə we dəre, zɪ
wı ɕaxı hətta naha əz bɪn sıɪhedamə. Bəri əskərıa mɪn,
əz zəwɕım. Zary zı mɪnra bun. Əz cum kɪlfəta xwə u zara
bɪvınɪm.

Dısa əz cum tɪvle, ruje nəxuəɕıjeda, əz peɕda dɪ-
kətm, mɪn dɪle xwəda dɪgot, əz tənemə, bɪra əva ja
raɕın bə..

Georgevski əz bɪ ɕar ɕına rəwa kɪm, əz bum un-
ter ofıtser, bum fəfəbel zı, le ty gylə ı mɪn nəkət, ras-
tə, əz tɪme brındar bumə, le sax mamə, mɪn xuəndɪn-
nısar nzanɪbu.

Allıkızı ɕəvnəbarıje dɪle mɪn dɪɕəwtand, ɕmki hə-
vale dora mɪn gɪɕka dɪxwənd, dıvısin, le mɪn nɪzanɪ-
bu... bıra mɪnə ɕarəke propoɕɕık xrav mɪnra got, əw ı
mɪn xwəɕ nəhat. Le həmə ruje we dəreda bu, wəki əz
xwədɪn-nısarə hın bum.

Awa inglab pera għ'ist, əz řandym nav taqburə Saratove...

Мьн хвə бь хвə зь хвəра дьгот, xolor tə бьбə, car hьlqe tə qse aqьl ten gotьne, məгьv зь хəбəрдана хвə fəm дькьн, le əz zьl gьřki fəm nakьm. Əz хвə бь хвə бьkrim, мьн got, wəгə бькəвьm nav frqe.

Мьн зь məгьvəki блjan pьrsi, бь gotna wi бькəвьm nav frqa Kadeta. Le əz зь we frqe zьl dur kəтьm u bum Eser. Мьн пьheri ky, rast zьl we dəre lawuk řьхьl дькьн.. əz nav Eserada mam, дьcum řvate wana, мьн daklade anar-xista dbh̄hist. Мьн хвə бь хвə дьгот, —aj, wəki əz бь-гьh̄izьm wana.

Kəс зь kəsi vənakьřə, həг kəс frəqətə, ja 'xwə dka-гə бькə... wi saxi Kerenski зь Serba kome əskəг təřkil-dькьг. Əz kьm qumandare əwe kome.

Le мьн əw kəm peva rakьг mьqabli Kerenski, ləma zьl əz зь qyьxə dərkьstьm, u əz řandym Pugacevsk, kьm qumandare taqbure. Le əw wəxtəki cawa bu; sovnarko-me Pugacovsk həbu, sədre we řahьləki ysa mərifətdar bu...

Əz lь wi хwəř hatьm, əw zьl бь dьle мьн bu, wəxta мьн gyhdaria glije wi дькьг, мьн tьre əz дьha aqьl дьдьгьm. Əwi əz hin kьm u peřda бьгьm. We řunda, мьн gl-gotьn бь řurəki дьne fəm дькьг. Мьн tərka anar-xizme da u əz kəтьm nava bolřevika. Мьн зь хwəndьne gələki hьz дькьг, kтəb dəst anim дьxwənd.

A'x, hazьl мьн karьbija, əz дьha peřda бьcuma, wi saxi səriki bařqə we lь səг mьle мьн bija, le naha əz cьmə,—məгьvəki tarijeda, mam.

„Сараев вьрə“. Мьн дьгот „вьрə“, дьготьн „həгə dəra han“. Дьha lazьm nibu, tьřtəki дьne zьl бь gotana, „cьmki мьн запьбу gəгək cawa be kьne...

Сараев еди кәр бу. Дьһа дәст бь хәбәрдане пәкрьн.
Feodor u Сараев сун Самарәје çәм Frunze. Frunze һәвәки wanara хәбәрда, раҫе элами wana кьр ська we сь қульхе бькьн u got,—гәрәк һәма naha һәрьн Uralsk u ь we дәре һивја эмыр бьсәкьньн“. Feodor u Сараев хатре хwә хwәстьн, дәркәтьн. Dy сьһәта ҫунда зь Samarae дәркәтьн. Бәри сужина Сараев, эмыр зь Frunze хwәст, wәки сәр re һәрә гьнде хwә, Vjazovkaje, Frunze дәјнәкьр.

Dy сьһәта ҫунда, Feodor u Сараев Samarae һьҫтьн u бәре хwә дан Vjazovkaj.

Ь Vjazovkaje һьрмәта wana гәләки гртьн, сәдре ҫәwра гьнд, дәст-дәст çvat кьр, bona хатре тәзәһатije эзиз...

Әw mala çmaәte гьндда, wәки сәр nәве Сараев бу, тәда кьрн театр, рәстә, пак нәдьлстьн, le listьkcia гәләк дьхәбьтн, bona гьнд бьлзьн, Сараев зь wanara пак бәзә.

We ҫәве we дәре man, сьве rabun, бәре хwә дан Uralske.

ҚОС

Аwа, бь бьһарера çергә-çергә,
Зь col y arana, бәрбь zozana
Қарvane дәва u әрәба сун.—
Әгәр Тьрк, әгәр Ермәни зь гәрме дьрәвьн,
Дәнге зәнгла, гәлida зңгинә,
Һирina һәспа, трина нәла,
Қарvan јәк-јәк аҫитнә рәј һәв,
Дәва реҫьн дкьҫинә, дькә һьрин;
Һьпәк бь хwәра кьлаҫе коҫа дьн,

Je çer, je sÿrsum, şÿv u cit,
 Ньпек зи бь гyl kyllike хэмьланди,
 Дьһезьн, дәрбаз дьвн quntare ejará.
 Le dəva peşьn, hedi-hedi dcə,
 Bozi u zəngьl sing u styda,
 Le buka dəlal sər pьştа xwə dьbə,
 Bəra u хəmlа xwə dьһəzinə;
 Çarna hersbujі қaw dьsəкьнə,
 Çarna kəfe зь dəve xwəji har buji drezə,
 Çarna leve xwə drez, dadьxə zere,
 Əw қaw dьbə бь dare xwəji dəlал.
 Re grтьнə, sujіnə, hatьнə,
 Нlrina һəspanə, gəme xwə dgəzьn;
 Qizьk ь sər zina runьştьнə,
 Talisme wana, зь tele һəvьrmьş,
 Singe waңva qajim gredaji,
 Pe zer u zive rohьlate
 Qədlife qərqaş minə əwra,
 Sər surte bukara dcьn u ten:
 Əjda ejanə; mərv u һəjwan,
 Dstren, бь dьl u əşq bərbь eja dcьn.
 Bir dькьn һale zvьstane
 Gəljara dcьn, kyllika qəfşdькьn
 Koc nav қocara zu dərбаз dьbьn,
 Зь təva roze silьh dbrьqьn,
 Le зь bina şinkaje təzə binxwəş
 Vədbьn, dьkəпьn rujeje ky dcьn eja.
 Zьna şvanə bələngaz zi zary ь pьşte,
 Bь ьngə pexas dcə, drrəvə.
 Əw бь һale xwə bələngaz,
 Qoməke dьdə mere xwə,
 Barə-bara mi u bərxanə

Əorina celək u golykanə.
 Le əvərike gameş, ɛrtka dɛdə,
 Peşda dɛsə, gazi dɛkə hədi.
 Kucke suru wəstija j' drəvɛn,
 Zɛman dərɣɛsti dɛkɛnə həlkin
 Nɛşkeva dənge tula te,
 Qızan zɛ kəce majə dɛəwtinə.
 Sərə qarvan gɛhiştə ɛja,
 Cu u gɛhiştə əwre təlpin;
 Nav kylilke rəng-rəngi, awazin;
 Kon pəj həvra lexɛstɛn,
 Holɛk, kon behəsavɛn,
 Mina govənde, dora kania,
 Mina helina təjra, təzəcekɛri
 Əwana xwə da kəvije zɛnara.

ÇOMƏRDE BƏRA

1

Rastə, həspe pak gyndda həbun, le çənyije Galoe
 Çrpents başqə bu, qət çənyije ysa tynə bun, nave wi
 Çomərd bu.

Bəznə bɛɛnd bu, sinqe wi qasi arşinəke bər bu,
 İyge wi qajim bun, kɛni gylover bə, mərv hɛzməkar
 bu, bəzn u bala wi bɛɛnheria. Çomərd mina sevəkə sor
 bu. Wəxta Çomərd soqaqarra dərbaz dɛbu, gyndja dəve
 xwə vədɛkɛɛn u İ Çomərd dɛɛnherin. Zini İ pɛştə
 soqaqerra dɛməşia, mərv dɛgot İyge wi ərd nəgrə.
 Çomərd zɛ granije nədɛtɛrsia, əwi 10—12 put dɛkarəbu
 hɛlania u peşia həspa zi bɛsja. Wəxta qaravanije Çomərd
 peşia gɛşka dɛcu.

Galo bь dæste xwə? Çomærd xwəji krəbu u hin dь-
kьr, Galo gələk? roz bь Çomærdrra dərbaz, krəbu, əşqa
wi bь Çomærdе wi hatьbu. Braje Galo tьnə bun, Çomærd-
bubu bьre Galo u zerra şьxyl dьkьr.

Galo u Çomærd, hayine, zьvьstane, şəv u roz bь
həvra dьxəbьtin mal zary xwəji dьkьryn, həma bona əwe-
jəke zi; Galo zь həspe xwəra dьgot „Çomærdе bьra“.

Galo hətta alyf nəda Çomærd, av nəda, əwi loqə-
nan nədkьr dəve xwə, rəhət nədbu u xəw nədkət əva.

Navə həjşt salada Galo həla roke Çomærdе xwə nə-
davə dæste məriki, amьnia xwə bь kəsəki nədani

2

Nivroz bu, Galo Çomærrd kьşandьbu həjate u tə-
mьz dьkьr, timar dьkьr u pe şa dьbu. Wəxta Galo dь-
rrapandə Çomærrd, goşte wi dьhəzia, kefa Galo perra dь-
hat, dьgьrt əve wi radьmusa u şa dьbu.

Wəxta Galo ysa dьkьr, kefa Çomærrd zi perra dьhat,
Çomærrd rabu sər pia, dəve xwə kьrə mьle Galo, xwəst
şabun bьlьnd kə.

Galo lь Çomærrd hers bu, got,—he'j, be mərifət, sь-
dьki?..

Galo ky ysa hers bu, Çomærrd səkьni, dəjn nəkьlь
əve Galo nьherri u sere xwə bьr u anj, mərv dьgot
Çomærrd poşman bu. Galo zi disa poşman bu, wəki sьma
lь Çomærrde xwə hers bu, əwi disa əve Çomærrd ramu-
sa u cu zerra kəte (onçe) binə. Wəxta Galo alyf da həs-
pe, paşe əw bь xwə zi cu male, ləwaşək hlani, hьvək lo-
bi kьrə nav, qət kьr y xar u dərketə dərva. Galo cu çəm
həspe xwə, xьşina Çomærrd bu kət dьxar, got,—çan,
çan, bьre Çomærrd, bьxwə, əz bь qyrba, paşe cusoqəqə.

Хъйна ава сѣм бу, келѣка согагerra дькьшла, сѣнд мѣргѣвѣ кал незики сѣм, рьшта хвѣ dabun diwer runьштъ-bun. Тѣва роze wana гѣрм крѣбу, лѣма зи кѣфа wana hatъбу, зь хвѣра хѣбѣр дьдан.

Ѳwana роze хвѣ cuji danin бира хвѣ, дькѣnian. Зь wan kala hѣвѣки weda, pešia дькѣне сѣнд ѳаһыле гynd topi сѣр hѣв bubun, дѣрhѣqa ѣкне гynd, зѣvia u hasьле хѣбѣрдьдан. I oq дѣсте Galoda, cu сѣм wana runьшт, wi сaxl мѣргѣвѣки кьп, дѣсте хвѣ dabu келѣка хвѣ, peшda дьhat, кьнѣ wi mina кьнѣ бацарванѣа бу, кawi кьбар бу. Hatъna wi niшан дьда, wѣки ѣw мѣргѣвѣки тѣwѣкѣли ni-nѣ. Ѳw Kostand аqа бу, гyndda арьш верьш дькьр, бь хвѣ zi nava гyndda дѣwлѣтѣie peшън дьhat hѣсавкьрне.

Wѣxta гyndi дьhatън бѣр аqerra дѣрбаз дьbun, зѣр-га тѣмѣнѣ дькьрѣн, аqа сѣре хвѣ бь wanrra хар дькьр u дѣрбаз дьбу.

Ѳarna ѣwi gazi гyndja дькѣр, perra хѣбѣр дьда u дьcu. Hѣр пѣjsѣ Kostand аqа hat незики дькѣне бу, кѣ-ма ѳаһыла ѳи бь ѳи bunѣ кѣвр u сѣкьпнн, Galo zi зь тьр-са, loqe хвѣ кьрѣ paшla хвѣ u rabu pia.

Аqа hat бѣр дькѣне u got, сьбан хѣра wѣ.

Lawuke ѳаһы бь hѣврra ѳав dan,—сѣр сѣве мѣ u бѣве merra hatl, аqа ѳан.

Аqе тьme ль сьфѣте Galo дньherri, Galo зь аqе saw дькьшанд, ѣw sor бу u хьидане сѣр surьtarra авit, рѣng le cu u sar бу, ma. Аqа papirozѣк зь ѳѣба хвѣ дѣрхьст u кьрѣ дѣве хвѣ, дькѣnci дѣст-дѣст picкѣ зь ѳѣва хвѣ дѣрхьст, vexьст u da бѣр papiroza аqе, аqе papiroz кь-шанд, duje we hѣѳам дькьр.

Аqе сѣвн кьрѣ Galo u бѣре хвѣ weda кьр, Galo дь-зикѣва loqe nan зь paшla хвѣ дѣрхьст, da гyndiki келѣка хвѣ u da рѣj аqе.

Galo dabu pəj aqə, perra dərğəfi.

Həvəki weda cun, aqa səkəni u zə Galorra got,—
kyrro ty cəma həsave mə kyta naki? we hətta kənge bə-
kəşinə, ty şərm naki?

Galo şərm kər, səre xwə bərzer kər u cərxə xwə
pərgəti nəherri.

Aqə disa lə əve Gəlo nəherri u got,—gərək həva-
kizi namusa məria həbə, namus zə hər təsti zi bəhatrə,
dəha pakə mərv bəmrə, le dəjdar, roze çarəke nəcə-
bər dəre wi, zerra pərse xrav nə bezə, be rumət nəkə,
dəki əz ve şəve pristav biçəm, male tə zə dəste tə bğ-
rəm u bədm frotane.

Əv cə sosrətijə çanəm, tə pərə hlaninə, xərc krije,
le nəha nəxəzi bədi.

Aqa çarəkə dəne zi hers bu u got,—əz tərramə, ty
nəbhizi?..

Galo wa çavda,—le əz nədm, əz cawa bəkm aqa
çan təste əz bir najlndm, əz şəv u roz dərheqa dəjine tə-
da dəfəkm...

—Le əgər ty fəkre dəki, le kəne?, aqa wəxtə, həla
tə kərekək nədəjə mən.

—Bə bəşinə aqa, əz cawa bəkm, par şəxyle mən
tərs bu. Ty zani nan nəhat, sərmə nan bər, baran zi nə-
hat, toxme mə bəhare zi nəhat. Əve mən u kylfete
mən lə həspe bu, əz u həspe zi bə həvrra xəbtin, an-
çax mə pərə kyrtolə nan dəst xəst. Mən kəmək zarry
xəji dəkər, edi mənə cawa sələf bəda...

Aqə pəpirozək zə çeva xwə dər xəst, hers bu u got,
—le zarre mə hur tynə.

Aqa çan, əz zi çanəm, wəki əz gynəkarəm, le cəra
mən tynə. Rəça mən həje, ty wəxtə bədi mən, əze bə-

хэбътъм, хеди-хеди дэјине тэ зи бьдъм u сэлэфе тэ зи перга.

— Мьн јанздэх мөһа сөбьр кьр, едi сь зе дэркэт, па бьра эз заньм, һэтта ојнэк нэје сәре тэ, ту рәра надi.

Гало дәсте хwэ бьлнд кьр u got,—эзе бьдъм, аqа çан, эзе бьдъм.

Аqа got,—Гало гьһдарi бькә эз сь dбезьм.—Эз заньм әгәр зу, јане дәрәнг те тьштәкi бьфрөшi бьдi, bona ту карьби дэјлне хwэ бьдi, дьһа гьндә, ту әwi тьшти наһа бьфрөшi, бьдi u ресiра хwэ зе хlаз бькi.

— Аqа çан, ахьр ci мьн һәјә, wәкi эз бьфрөшьм, һөбуна мьн we бәр сөүе тәјә, аважiki мьни дь сөви һәјә u баqәкi мьн, wәкi нәјi мiна баqанә. Әгәр эз wа-на zi бьфрөшьм, le аqria мьн u зарре мьн we сәwа бә.

— Ахьр гьне кәјә?, кьрре мьн, le wәхта тә дэјиндь-кьр сьма тә ньзаньбу те wi дэјинi бьдi, хwәје дэјина, хь рәра набахшiнә тә.

— Эз нәвем рәра бьбахшiнә мьн, аqа çан, le got-на мьн әwә, wәкi һөвәкi гьне тә бь мьн be, мьнrrа rak дәрбаз бькi...

Рәј gotна Galora hersa аqе hat, сәнд хөбәре pis got u dur қәт.

4

Evare Galo қәтә нав çiје хwә u raza, әwi хөwндit. Ньшкева дәнге дерi hat. Galo һьштәр бу, тарiједа дәсте хwә ль архальхе хwә гөrrанд, архальх dit, ль хwә кьр u рexas бәрбь дерi cu.

Wәхта Galo neziki дерi бу, рьрsi, got,—әw кiје?

Јәкi got,—әзьм, дәри wәкә, Galo дәнге хьlame Konstand аqа наскьр, дьле wi тьзи бу, Galo дәри wәкьр u got,—хербә Mato, ve шәве сь қәwмијә.

Mato got,—şykьr херә, аҗе. мьнгра got, һәррә Га-
lorra bezә, әзе сьве һәргьтм баҗар, бьра һәспе җер кә,
bona әз ле слар бьтм u zu һәргьтм.

Galo got,—һәма ve şөve.

—Le, һәма іşөv, дөнге дике сьверра.

Galo sөfte хwә һөзанд u got,—өv пөбу.

—Cawa пөбу, аҗа дьбезә тә хөбәр даје, cawa пө-
бу, ty бь һәнәка Kostand аҗарра хөбәр дьди, сижә?...

Galo sarbu u sөкьпнi, гәрәк әwl Çomәrrde хwә амә-
нәт пәда, әw бь хwә перра бьсija. Le wan roza zi ёжд
gьndda һөбу, Galo пькарьбу зь gьnd дәркәта, ләма zi
şьхyle Galo хгав бу.

Le Galo пькарьбу хөбәра Kostand аҗа пәдәдәндә.

Mato got,—һа, сь дьки?, дә bezә.

Galo cu һындьr u got,—һәла һөвәки бьсөкьнә әзе
һатьтм, Galo cu һындьr, wәki зьпа хуәrrа хөбәрдә. Гә-
рәк әз безьтм, Galo аҗаси zi гьrrа зьпа хwә пәдькьr, le
әве çare Galo кәтьбу дәрәçәкә тәng, ләма zi cu çәм зь-
не, ська зьпа wi сь дьбезә.

Wәxta Galo һатә һындьrr, Sose пьškeva ль conge
хwә хьst, çәт пьзаньбу сь һәтијә серi. Galo кь glije зәг-
ра got, тәмам кьr, әw wa çav da,—әз cawa бькьтм ме-
рьк, сь дәсте мьн те, ty disa çәрәке бьvinә.

Galo фькьri, дәркәт, Mato got, һь, тә cawa кьr, Ga-
lo got,—әзе cawa бькьтм.

—Gawa сь бькьтм, дә çavәке бьдә мьн, jaң әге,
jan na.

—Ty pak дьвезi, le pençšәme ёждә мәјә, әз пька-
рьтм һәспе хwә бьдьтм.

Cawa, wәki ysәnә ty һәспе nadi, ёге...

Galo һөвәки фькьri u got,—дә сьве wәгә бьвә әз са-
wa бькьтм.

Roza zédike Kostand aqa zь baçar vëdygërrlá, әw hat, rastl gëllki hat; gyndija wëxtäke dьgotьn, wi gëlida märyve qacax häne, læmazl Kostand aqa dьtьrsia wëxta gëlirra dërbaz dьbu, rьçaf këtьbu nav dьle wi, әwi hәj xurçьka zerra sër tärkyije rast dьkьr, çarná zi qьrmaxwë dьzьvьrgrand.

Hër nәjsә, Kostand zь gëll dәрkәt.

Wëxta aqa zore kәt řa bu. Әwi Çomërrd xyidaneda rәř krьbu.

Kostand aqa dьxast zu bьçja gynd, bona bьkьlfәte xwërra zédik dërbaz bьkra.

Aqa lьnge xwë dь zәngyjeda rast kьr u gәm hәzand, Comërrd da bër qamçla u azot. Çomërrde bëlәngaz binçьkçajl bu, le gëlәki nәrrәvia, сьmki wëstia, lьnge wi edi perra nәdьcun. Aqе disa pe qamçija dьzәlьqandә Çomërrd, Çomërrd роçka xwë bьlьnd dьkьr u dьmьlmьl.

Wëxta Kostand aqе ysa fәsal nәdьda hәspе, gëlәki azot, hәspе fәqir wëstia u sәkьni.

Çomërrd ky sәkьni, hersa aqе hat, aqa har bu, xwëje hәsperrä da хәvәra u da bër qamçja. Сьqа dьcu hәspе gave xwë kem dьkьrьn, hedi-hedi peřda dьcu.

Edi evar bu. Hәtta gynd, aңçax dy verst mäbun. Hәsp hәvәki dьne zi cu u kьr sәkьni, сьqа dьcu hersa aqе řьrr dьbu, hәsp dьda bër qamçija, le be fәjdә bu, hәsp nәdьcu. Aqa nьřkeva pәja bu u hәsp da bër qamçja, әwi nә еöv dьrьrsi, nә dәv, tьme dьrğәrande. Qamçik lь еöve Çomërrd kәt, hәsьr zь еöve Çomërrd hatьn хare; paře aqa lь hespe slar bu u azot.

Çomërrd nьřkeva qyloz bu u da nav kьrre bani bërzer cu. Mәryv dьgot hәspе fëm dьkьr, wәki gәрәk zu-zu hәrrә, bo zь dәрbe aqе xlas bә.

Durva eýre gynd y mala Kostand aqa xuja kыr. Aqa bєr mєzєlarrа dєrbaz bu, sawe pe gыrt. Aqe tьme ы Ы Ы Comєrrd dьxьst u dazot, le Comєrrd cьqa qєwєta wi ha-bu zor dьda xwє u dьrrєvla.

Ve çare edi qєwєt ы Comєrrd hatє bьrrine, sєr se-ri cu, єrde kєt, sєre wi ы kєvra kєt, vєlєzia, eєve xwє vєkыr, sєre xwє bьr u ani, xun zь dev kьşia, bєr bu gol.

Le Kostand aqa sєrwєxt bu, wєxta hєsp kєt, əwi xwє allje dьneda avlt, xьlaz bu.

Əw ы rєx hєspe sєkьni u nьzanьbu sawa bьkrā. Əwi dьsa qamcije xwє hlani ы hєspe xьst, tьrsand, le kыr u rєkыr hєsp ranəbu. Hersa aqe hat, aqe le nьherri be fəjdəjə, edi hєsp ranəbu, hedlka xurça xwє zь rьşta hєspe vєkыr, xwəje Comєrrdrra da xəbєra u bєre xwє da gynd y cu.

6

Roza zədike nava gyndda şahi bu.

Gьşka kef dьkыr, dьgєrrian. We roze hєr kыlfəte Galo mєlul bu u dєrrde xwєda dьbьlandьn. Evare kыlfəte Galo gьşkə kєrr bun. Cьra davun bєr xwє, duje eýre hedi-hedi hьldьkьşia.

Kыlfəte Galo şiv xarьbun, əw қаха çinare wana hь-nə mast teda. zerra şandьbun, mast teda xarьbun u da-nibun wedəre.

Sosa zьna Galo sєr paçьk runьşttьbu, bьstane xwє krьbbu dəve zarra xwє, Gapo eýeçk dьmet, le hєrdy zar-re dьne, heke wana destda, xwєrra pe şa dьbun.

Galo ы male nibu. Həma wєxta Comєrrd zь male dєrkəttьbu, we şunda, Galo nə dьkыr, nə dьxar, nə zi xə-bər dьda. Fəqiri sьve şevəqe radьbu, dьcu baхсə, bona bьxəbьtə, le xəbat peşda nədьcu, cьmkі şev u roz dər-

həqa Çomərrdda dəfьkьri. Galo baxcəda rudьnьšt, dəste xwə dəda bəg əanla xwə u dəfьkьri, gəlo nəha Çomərrd cь dəkə?, gəlo bьrrcijə, tərə... we kənge be u gьlije dəne... dəbə nəha hatьbə mal, le ь hivia mьnə?...

Galo bərbь mal dəcu, le ruje Çomərrd nədədit, Çomərrd tьnəbu.

Roza zədike, kylfəte Galo tьzi dora sьfra mal bubun, həma wi wəxti Galo loqək cekьr u rabu sər banə male ь, rja bazar dənьherri, cьka Çomərrd nəhat. Dənge Mato dərva hat, gazi Galo kьr u got,—Galo, Galo.

Galo pьrsi,—ha, Mato çan, cijə?, Çomərrd hat.

—Aqa dəbeza Çomərrdi nəxwəşə, we bəg məzəla kətijə, ranavə. Hərrə mьqatije ь həspra xwə bьkə, əwi kь gьlije xwə kyta kьr, durkət cu.

Coke Galo rьçьfin, Galo xwə yndakьr, paşə pəpəlinke dərva pəja bu.

Galo bərbь məzəla dəcu, wəxta bəg mала aqərra dər-baz dəbu dənge aqə dəhat, kylama „şkjəsti“, dəgot.

Wəxta Galo weda bəzia cu, dərva çəndəke Çomərrd dit, dьle wi xrav bu, got,—ax, gəlo əw Çomərrdə ьsa, kətijə ьnge xwə dьrez kьnə, gəlo sərə xwə dajə sər kəvьr.

Galo həla nəğьhiştьbu Çomərrd, kьrə qizn u got,—Çomərrd çan, Çomərrd çan.

Həspe dəst-dəst dənge xwəji naskьr, əwi cəve xwə niyğьrti vəkьr, sərə xwə həzand, ьnge xwə həvəki bьr u anj; kьr kь ravə, le qəwəta wi tьnəbu...

Disa sərə xwə bьr u anj, le nəherri bəfəjdəje, sərə xwə dani...

Bu əntina həspe u cəve xwə gьrt. Galo xwə avlt sər sərə həspe u həmez kьr.

Hyrmina Galo bu, dəğьria, həspe cəve wi mina cьl-

ke barane d̄hat̄n, d̄l u h̄nave w̄l d̄hat̄n x̄are u d̄-
got, —ax Çom̄err̄d çan, t̄e s̄ma p̄šta m̄n şken̄and?

Z̄b̄ gynd̄ d̄enge m̄er̄ve araç x̄yri d̄hat̄, d̄enge Kos-
tand̄ aça zi nav̄ d̄enge wana d̄hat̄.

Galo s̄ere x̄w̄e h̄evraz̄ k̄r u got:—W̄ej̄ x̄w̄ede, ty
diwana m̄er̄ve x̄rab̄ b̄ki.

Wi saxi d̄ev u leve Çom̄err̄d zi d̄ç̄u u d̄hat̄n,
h̄espe zi ḡelo m̄ina Galo n̄b̄rri d̄k̄r̄n, jan „xatre x̄w̄e“
z̄b̄ Galo d̄xast.

ВЪНАР

Сь розьн̄ə х̄w̄eş̄n, ḡerm̄ y t̄ev̄n,

Ş̄ale buze, b̄erfe t̄ev̄ d̄h̄el̄n,

X̄yl̄ə-x̄ylā ava b̄el̄ekija

Pel̄ d̄b̄d̄n̄ b̄er̄ b̄̄ ēm̄ u kanija.

Kol̄xozvan̄ pez̄ dewer̄ d̄erd̄x̄n̄,

D̄v̄n̄ d̄elavā av̄ d̄b̄d̄n̄,

H̄ejwan̄ d̄r̄ev̄n̄, banz̄ d̄b̄d̄n̄,

D̄l̄iz̄n̄, h̄ev̄ bin̄ d̄k̄n̄, şa d̄v̄n̄.

Zary d̄s̄n̄ s̄ejrane,

Çīajē heş̄in̄, cole zozane,

H̄evra m̄er̄ç̄n̄: d̄k̄n̄ qale,

Karja, s̄kā kī zu d̄b̄b̄ male.

B̄hare, x̄w̄eş̄ b̄hare,

K̄es̄ nam̄in̄ə bē qar̄ə,

M̄er̄v̄ ḡş̄k̄ x̄eb̄at̄kar̄n̄,

D̄x̄eb̄b̄t̄n̄ d̄l̄bar̄n̄.

DUAZO

(Зь ёмьге куманча бәре)

Зь рсуктиједа, гавак һыпәки ва сәр һышо хвәдә һа-
тым, мьн бь дьл и сәгәр дьхаст бьбьм дуазо—шван.

Bred мьн зуда дәркәт bun еја u банја wаңа dһа
ali de y баве мьн дькьрн. Bave мьн әwana һини қәј-
dә—qanune шvantije дькьр.

Ську мьн дьхаст, әw zi қәwьми, rozьтра дьне мьн
бь bre хвә мөзьнба dһа бәрх дьсеганд. Dja мә zi мә-
ra hat u әм nasi wan рьңара дькьр, јeko dһаьнә ха-
гьне. Зь һәfteki шунда, сьсах ку мә рьңаред cole dһа
зь һәv дьбзарт, әw ьди wan саха мәра пәdһатә cole.

Нәр roz, сьбә сьбә dja мьн nane ләwаш u хвә бәла
дькьр сәр мә, wәki pe wana бькарвн рьңаре cole бь-
хун.

Нәртьм dja мьн рәсне мьн дьда сәvа zena мьн u
dgot, сьсах ку мөзьн бьбьм, еze бьбьм шvane рьспор.
Bave мьн дь сьра хвә әz dam naskьrne бь wan сьре
рьңара, јeko zjane дьдьн pez, һinkьр, wәki pez саwә
хуәји бькьм зь дура.

Bәre әwьн мә рьңар бәрәv дькьр тәne bo nәisa
сәne хвә u мә pe nan дьхар, ль аqьрије dja мьн hat
dәште u һinkьр сәwа әм рьңаре bo male бәрәvкьн, бь-
дьн һьшкьrne сәvа зьvьstane, мә бьхара дәwsanan, јane zi
бь хагьнава.

Мә бь фәqiri дәрбаз дькьр, қьңсе мә pak тьнәbun.
сәre pajlzeda дәst pe дьбу сәтьнја мә, rut u тәzi мәдь-
кьрә ськәськ бәр—barane u бaje sar. Le сәтьнја sala
әwьн һьм әм һinkьрн, тәјax bun, һьм јole сун—јole
дьсун, bһalke хвәва.

Әм һivја бәрfa решьн mabun дьшк wa be сәbьр, wә-

ki bdi nəcujana dəştə. A bvi tərəri dərbaz bu şvantja mə sala əwlın.

Çi nəvine mə zь kaje bun, jeky mə radьхьstьn sər ərde: wa bь bərajəva bь qəsileva. Dəwsa bəlgia, mə disa dadani ka u ghia u mə xwə wanava dьpəca. Əm zarong təv həv radьzan bь sьre. Nav məda tьme dbu dəw u doz, cьmki hərjəki dьxast əw sərma nəkə u ləma zi dhə-tə dьkət orče. Le bo mьn, səva pьuktia mьn tьme çije orče dьdanə mьn.

Sala əwlın, əm bь çarəkeva şa bun, cьmki sərgine mə həbun, dja mьn bь şabuna təndur dadьda, le əm lь sər gərm dьbun.

Pəj qəlandьna xarьne u nan pərtьne, əwe bь palase məva təndur dgьrt, wəki sar nəvə u şəva zi gərmə te həvə. Bəri evare əm bərəv dbun dora təndure, dja mьn xarьn hazьr dьkьr zь pьnçara məjə bərəvkьriva, səda zi orbə dьdaje, jane zi gənm dьkьre.

Mərəme bave mьn əw bu, wəki gyhdrezəke dəst bi-mə. Rastə, əwi zь çije təngasi gyhdrez hьldьda zь dəw-ləmənta bo dy—se səhəta, le bo we jəke əm dəjndər bun, çəm dəwləmənd dəwsa gyhdreze malda dьxəbьtjana.

Bь mərəme stəndьna gyhdrezeva; bave mьn dəst pe kьr sale dy manet pərə para bəxə.

»Se car manete dьneva zi gyhdrez we bьvə“, bave mьn bь əşq dьkənja.

Drave bərəvkьri gь zi zь ziv u sьvьr bun. Həreva-ra əwi dərdьхьst u bь dja mьnva həsav dьkьrьn, şaş dbun u disa dəst pe dьkьrьn dьzmartьn. U zəf çara zi şəved zьvьstane gava əm bər xəwa radьbun, mə əw dь-ditьn, ky cawa wana dьzmart y həsav dьkьr u jəko-jəko rez dьkьrьn, se kareka, pənç karekə u dьkьrьn manat, disa vədьşartьn nav dərdana zəştəda.

Bave мың хыламти дѣкыр бал јәки һурымли, нав ѓjan.
Аѓе wi һѓбun, зѓф зl һѓjwanѓt...

Bhare, рѓj кyта кyрна ѓхыл ѓмѓла, данѓ мың сар
манат рѓрѓ u ѓнѓелѓк савa кy рѓwa (рѓѓкѓѓ). Bave мың
бѓ wiva дѓхѓбѓти һѓм һавine, һѓм зl зѓвѓstane. Paѓe
u paѓe, бѓ хѓбата сѓтѓnба u бѓsѓбра хwѓjѓ zorva рѓ
рѓрѓ бѓрѓвкѓри гyһдрѓrezѓк stѓnd. ѓм, зарonge һурѓк do-
ra we бѓрѓv bun u бѓ qirѓn quzinijeva мѓ гyһдрѓzaxwѓ
бѓr мѓрѓке.

PERS

1. Кyрманѓ lѓ kizan нѓһijѓ Ermѓnistane дѓminѓн.
2. Сѓ тѓѓt ѓѓ ѓмѓре kѓvн, һatѓн—сujina бѓре һatjѓ gyһas-
tѓne.

DY HЪZKЪPЪN

Аѓmилѓ,
Кънѓе һѓвѓrмѓѓ у хасѓ lѓѓ
Хwѓ дѓ һѓzинl.
Мѓгѓвѓ мѓlul u тѓzi сѓкѓrѓн
Кънѓе тѓji һѓвѓrмѓѓ u хас..
Qized нѓ һъz кѓri, бѓ хѓw гupѓѓtѓ
Ro u ѓѓva,
ѓѓv u roza—
Drutъ'n,
Drutъ'n,
Dъrutъ'n,
Drutъ'n,
Bѓ тlѓje хwѓji mumanl...
Аѓmилѓ,

Şrka kəv̄re qimət styje təda
Çəwah̄red tə
Jəko—jəko:
Əw səve sewja hat̄nə xar
Not̄yla həsra
Jəko—jək...
Tə xəmlandjə biləkəd xwə be xəbat
B̄y bəz̄nə zernə zər.
X̄şyr ɣmarəte tə zeriŋ
Əw xwidana keje?
Çəmilə.
Ida natəwə p̄ştá təje tərr,
Naḡveşinə nava tə kəmbərə almastı—
Not̄yla biləke dajka,
Əwləd cəl k̄ri.
Ty hys̄n çəmalə baçare məji—
D̄bezn.
Çəmilə
Bhara baçare məji—
D̄bezn.
Təne lajqi sultane bədəwinra—
Ke got.
Bhare tene b̄y zera d̄k̄rn,—
Ke got.
Çəmilə,
Təlkədə ty gr̄nə xwəje tə
B̄y zera z̄b tə kr̄nə h̄zk̄rna tə...
Dərvə
D̄njal̄ka azajə,
We jəke zani.....
Gəlo, roke tə t̄r̄nça roje dit̄je.
Fəle əm̄re təzə bhist̄je...
Çəmilə

Tələkəda ty gr̄t̄nə, xalje tə...
Çah̄yle baçare mə
Sond dxyn
K̄b̄ p̄r̄ja-p̄r̄jan̄i,
Z̄b̄ ç̄n̄ete r̄evij̄i
Çah̄yle baçare mə bexəbat
Dor kockə sərə tə dgər̄n̄
Not̄la səje necirvan
Boj nəfsa çane tə dgər̄n̄.
Ty
Ramuşane b̄d̄ə sylt̄ani kal
Dəwse zer y ziv z̄e b̄st̄in.
Ty,
Bər sylt̄ane kal b̄k̄ənə
Dəwse x̄ş̄yr u ʔmarət̄ h̄linə...
U paş̄e b̄q̄n̄ç̄yl̄ həv
Gawa gyl gəw̄yr d̄b̄ə
Z̄b̄ be p̄n̄ç̄e ş̄əms...
Çah̄yle baçare mə z̄əjf̄ –
Not̄yla səje necire,
B̄ra bin b̄k̄yn̄
Çəmilə,
T̄oz y xybara bər dəre tə.
Çah̄yle baçare mə z̄əjf̄
B̄ra bin b̄k̄yn̄
Iro
Sve
U paş̄e—
Əwe h̄ər̄n̄
K̄ucə hanə t̄əng, bər male dy qatani
L̄b̄ ky qizke xyr̄t̄k̄
B̄b̄ q̄im̄əte arzan
F̄b̄k̄yr u əvine parvədk̄yn̄...

Nə ty xwə zi,
 Bь hykmi zera çəm syltini—
 Qizkək həjə,
 Qizkək həjə,
 Kь dьlda kyl həjə
 Cəvada şəms, ro...
 Zь Gahlre həjə Aleksandrja,
 Sər we re
 Kəvra dьşkenə
 Boj rja maşine
 Təv le dьxə
 Xudan
 Lь sər ənije zьpьk-zьpьk
 Dhatə xare.
 Kəvyr dьşkenand y dқənja
 Təv pale kəvyr şkenandi.
 Singe we duzə
 Cawa ky duzьstana Irane,
 U dy cəme ryhbəri.
 Jəprat u Tigris —
 Dьkşьn.
 U pəla dьdьn lь wьr.
 Əw qiza rojejə,
 Tynəbun əw gihьstandьnə
 Dьrjalьkə təzə de anl
 Dьkəla dьle weda,
 Səre re,
 Hər-ro,
 Bь əvina mərve ylmı
 Əm həv dьnheryn be şərmi...
 Ro dьcə ava,
 Dənge qamcije sədi naje.

Xəbata roze kyta dьbə. .
 U əm,
 Əz u əw—
 Həvra dьbezьn wa
 —Wəgə,
 Ronaja səve mьn.
 Əm hərne çəm mьn,
 Nan bь ave şьlkьn,
 Şive bьхун.
 U paşe
 Azaji, həv hьz bькьn,
 Zələl—
 Noşьla roje,
 Zь durl hərema
 Həv hьz bькьn
 Bь əvina mərve ylmі.

GYR

— Gaki mə həbu. Nave wi Siraң bu. Zьvьstanəke əva gaa ynda bu. Bьre mьn əz şandьm pəj ge. Əz zi lawkəki çahьl 16—17 salь bum. Əz cum, dora gyndcənd çara fьtьlm; le mьn ga nədit.

Come mə həbun. Əw zь gynd awqasi zi durnibun. Mьn got, dьvək ga cubə wedəre, sər we nete əz cum bərb goma.

Əz cum. Mьn gome peşьn nьheri, je dьne nьheri, dьryst zi ga cubu goma paşьn. Mьn ga zь gome dərxьst. Gava mьn ga zь gome dərdьxьst tari-taristane dьha pe-da-peda gьrt bu. Quryf kətə (xof) nav dьle mьn. Mьn təqmin kьr, ky bь ronaji əz nьkarьm bьghizьm male. Əz dьfьkьrlm hərьm, hane na...

wi hatə bərine u içar dəst bə zura-zura gyra bu. Wana hən gošte ge dərhan, hən zi bəhəvra dəkərən dəw u doz ..

— Wəj, Siran çan, xəbəre hana nəşkeva zə dəve mən dərketən...

Le sə wəxte Siran bu. Əz hale xwəda dərğram. Əz dərğkərim, mən dərğot, we geda bəkəvən həjani səve. We tər bəxun, rəj xarəne zi we ledən hərən. Hane zi mən dərğot, dərək qə zi mən nəvinən...

Tu nəvezə rərrani məzənə, gyr gələkən. Əz pençə bezəm, ty sədi. Wana ga dərbəkeva daqyrtandən: nəşkeva hatən tərzi gome bun. Cəve wanana nava tarieda dərçrusin, minani çotə şəmdana bun. Cəve xwə carnəkale gome dərğərandən, dəve wanə vəkəri bu.

— Diten...

Gomeda ərđi çə tynəbu tərzi sər həv bubun. Zə zela mən dərnerin.

Əz zi bubum dərğək, topi sər həvbubum. Zore bum. Zə keran dərđi. Xudana sar, sər mənra dərbaz dərbu. Wana mən nəheri u dərketən dərva.

Mən bina xwə stənd, qydum bər coke mənra dərđən. Həma we dəme zi mən bəhist, ky əjni tanga sər səre mənra vədəkəvən, wana xwəlia gome dərğola, dərda raş. Lənge wanana bərə bərə neziki çie mən dərbum. Lənge wana lə kerane rəqə-ruti dərket, keran vədyrutən.

Disa qydume mən şkəstən, xudan bu, ky dərda sər mən. Mən ləzand; mən çie xwə gyheri, əz dərbazi sər keranəki dərme bum, çida zi dərçəllim həv..

Xwəlja sər keran danə aliki, lə wedere ty təršt nəditen, əz wedere nin bum.

Hatən zər. Dina xwə danə mən u disa zəvərin.

Nəlkəşjan sər gome u disa zə tanga çie mən xwəll vədan.

Мън çие хwә диса гуһери. Вь wi төһери, wana зь фе-
за сәре мьн дькола, мьн zi çие хwә дьгьһаст, һета ку-
кәранә паşьн hat.

— Әзе ьди kyda бь cuma?

Disa hatьн zere, çurәki har, мьн пьһериң u кәфә дө-
ве wanda бь ләз zi вәгәриң. Дьқолан, çа сәwа дьқолан...

Кәра bal мьнә тuz бу. Мьн кәр зь çева хwә дәр-
хьст. Дөве we вәкьр u гьртә дөсте хwә.

Ғәза мьн zi вөдьқолан ha вөдьқолан, әw гьһиştьнә
кәран. Гьрәкi ләре хwә авитә бәрб мьн, әwi қьрşқал паş-
да вөдьқәsand. Мьн ләре wi ньşкева гьрт u pe кәра хwә
әw бьриндар кьр.

Әwi льнге хwә şunda кьşанд. Бу әwtina wi u паş-
да бәзja. Gyra гавә әw wi һалида дитьн, ль һөв кәтьн,
авитьн сәр. Мьн бьһист бу, ку гавә гьрәк te бьриндар-
кьрне; гьре majн davezьн сәр, wi дьхуьн.

Әз we һивje bum, wәki гьре baveзьн сәр гьре бь-
риндар, we wi ситi-ситi бькьн u зь we şunda we зь мьн
dur кәвьн. Кәр zi дәст мьнда бу, әзи һазьrbum.

Гьһдарja мьн ль wana бу. Wәxtәki şәве дәрбазбу-
бу, һөма сәр wan мьтала дәнгәки зьрав һатә гьһиşt гь-
һе мьн, мәрьв, дьgot әз хәwьндәмә.

— Avo, hej...

— Gazi мьн дькьн...

— Дьвәк gazi мьн дькьн. Дьвәк bre мьн бә. Дь-
вә çinare мә бьн. Зь gome, мьн zi дәнг da. Мьн дькьр
һөwar u gazi.

Бьра ej, hej... Вьрамә, вьра, гьр мьн дьхун...
Нөwar ej, hej..

Wana disa дәнг дьда, дәнге мьн павьһен, мьн zi
дькьрә қирә-қир, әз қә кәrr нә dbum, мьн gazi дькьр.

Нөма wi сaxi тьвьнг агьр кьрьн. Зь we şunda бу

гәв u бәза гура. Ноҗа мәгъва бу. Мън дәнҗе бре хwә
дъһа гънд дъһист, мън дәнҗе гынджа зи зъ һәв баҗqә
дъкыг.

— Аво, һеј...

— Әз саq u сәләмәтәм, гомеда мә, гоме...

Кәтән һундыг. Кәфа вана җи бу, аликидә зи әҗев мај-
бун. Мәр јәки гәзи мън дъкыг. Әз зъ зорда һатәм хәре.

Кәтәм һәмеза бре хwә u һеза бу кура-кура мън.

Әм дәркәтән дәрва. Нәстие ге дора гоме бун.

Һәла сывә сафи нәбубу.

Зъ дурва һәла дәнҗе зурә-зурә гура дъһатә.

— Андреасе мал хye male дъгот:— Гыг зъ едгъг зәф
дъһрсә.

Алие мә гыг зәф битәг дъһын. Гәлики мәји мәзън һә-
јә. Әм зъ вјра дъбезын гәлле гура. Әв гәли әјни җәте гу-
ганә.

Розәкә рајзе әз зъ еје бәрб male дъһатәм. Куге
мън зи бь мъра бу. Әви нәһ-дәһ сали бу.

Әм бәрб wi гәлји дъһатын, гја мә ль wi дъкәт. Гәва
ку әм незики гәлл бун, дәнҗе кәлбәки кәтә гыһе мън.
Мън зи гот, ге җывана рәз анјә вандәра u кәлбе ван зи
ль бәр пеҗ дъәвтә. Мън дәнҗ дае.

— Ғвано, оро ғвано...

Дәнҗе кәлб һатә бьрине u һәма дь we дәҗе рәра-
никә гура ль мә дәркәт. Дәве ванә вәкыри бун. зьман
дальqi u дълезаңдын пеҗ, бәрб мә дъһатын. Сәве мън
рәҗә-нәһатын, гыдуме мън җкәст.

Ту нәвези јеко дь әвтля, бь хwә-хwә гыг блје, әва-
на зъ кәлба һини әвтә-әвте бубун, дъәвтлан.

Дъвнҗәк сәм мън һәбу. Пера-пера мън тьҗтәк ани
бира хwә, ку сәр рәранја дъвнҗ адыркыгын зьгара мәзън
дъкарә бинә пеҗ, вәхте адыркыне әв дъһа һар дъһын. Зъ
we зи мәгъва дь дәҗеда рәрсә-рәрсә дъкыг.

Курьке мьн зи шама. Әwi got: Баво, әw сьнә?

Мьн зера got wәki пәтрьсә, мьн go:—Qосах бә. Мьн кьрә сәр ку бь мьнра сьрпi·u дарька бәрәв бькә. Мә сьрпi, дарьк, қьрғ-қал бәрәвкьрпн u мьн һәма we ләзе рлэкә дае, әw қьрғ-қал данә сәwtандьне. Агьр қулоз бу. Дује wi радьбу. Рьрискә егьр зь сәре дарара дәрбаз дь-бу. Нәта ку дьһиһтандьна гура; мьн агьр дьһа бь кәфа тә гуьр кьр бу.

Гьр сьвjan dora мә. Әwаңа зәf u зәf bun, Сәрп-кале мә гьртпн. Wаңа зь дурва мә дьнерi u дьбу сәw-кә-сәwка wаңа, сәр мәда нә дьһатпн. Дьране хwә һәв дьхьстпн.

Гәде мьн зи реша мьн гьрт бу, әw зи дьгьрja.

Мьн зера got:—Dәlale мьн нәгьрi, пәтрьсә, әгәр ty бьгri, we ben мә бьхун.

Әwi дәңге хwә бьри, le бу isкә-iska wi, дәңг зера-пәдьбу, зь реша мьн гьртбу u дьгьсьfi...

Мьне cawa бькьра, гумана мьн зи агьр бу. Dar бәрә-бәрә кем дьбун, зару зи зь реша мьн пәдқәтja, әwi пәдьһьст әз еманәки дур һәгьм, дара бәрәв бькьм.

Дарьки nezikil һәбу. Рьриске агьр мьн бәрб wi кьр. Rәx wi zi darәki дьне һәбу, мьн агьр бәри wi zi да. Агьр гуьр бу, бь ләзәте гуьр бу. Шәmala егьр гәли гьртбу.

Нәма wi wәxti, шьван зь дурва агьре мә дьвиньп u шаş дьминьп. Gәlo сь шәwate; әw дьфькьрпн.

Дьфькьрпн, дьфькьрпн u дәңг дьднә һөвду.

Мьн гьһ да. Дәңг дьһат. Әjпi дәңге Шәmo бу.

Әm ша bun...

Мьн дәңг дае.

—Шәmo, Шәmo, pәrranle гура сар нькале мә гьртпнә, зару бь мьнранә, һәвар, һај, һеј.

Нәма сәр wi дәңги, сәнд шьвана дәңг ль мьн кьрпн.

—Ej, hej, nətərsən, nətərsən, əm hatən.

Dəngə wanana d̄ha r̄nd d̄hatə mə. Wana gazi həv-
dy d̄k̄ȳn, gazi k̄əbe xwə d̄k̄ȳn.

Wana k̄əb avit bun peşja xwə u d̄k̄ȳn sər wəki
əw b̄ zutyrke b̄ghiz̄n mə.

—Də Nyrse, ha Nyrse, Toplan hoçə, hoçə.

Əwtina sa dərbəke məva dərbət̄n.

Zary vra zi dəst b̄ ḡri k̄r.

M̄n zi dgot:—Əmyr çan, nətərsə, wanə hatən, s̄
d̄gri. Səe Şamyl gyrex bu. Əw d̄ha ḡhiştə mə. Pəj
wi k̄əbe d̄ne d̄bəzja, pəj wana zi ş̄van d̄bəzjan bərb
mə. Nəma we dəme, Əmyr got:—Bavo, bavo, b̄ner gyr
d̄rəv̄n.

Got, u şajl, u xof bunə jək. Mə n̄zan bu əm b̄-
grjana, jane b̄k̄enjana.

Gyr ɣdi cubun. N̄av tari-taristaneda m̄ne bun.

Law̄k zi ḡhişt̄n mə.

—Oro, s̄ tə qəwmi bu?

—Də qəwmi bu, m̄n gote. Hal u həwale m̄n u
gyra əva, əva bu, m̄n disa z̄ wanra jəko-jəko got.

Əm we şəve z̄ çie xwə cun. Cumə gyhera pez, şəv
əm wedərə man. S̄vət̄re zi əm b̄ d̄yl şajl vəgərjan mal.
Paşe mə d̄ylrazaja xwə z̄ ş̄vana xwəst u z̄ wana qət-
jan, cun mal.

Andrease xale m̄n d̄got. A, əva jəka han zi sərə
m̄n qəwmi. Agyr əm danə xylazk̄rne.

—Əm z̄ gynde Horome d̄cunə Ərtike. Bəri evare
bu, hedi-hedi tari d̄k̄ətə ərde.

Hər dəra bərf bu. Bərf̄k qal̄m hat bu. Syra evare
əm həland̄n, sər cəve mə z̄ we lap tərki, qəlȳsi. Mə
zi re n̄zan bu, əmə nəbələd bun. Mə n̄zan bu əm ky-
da d̄s̄n.

Dəloe həvəle mə peşja mə dıcu. Ləzəki şunda əwi got:— Lawkno, günd dıxyenə, gündi nezikə.

— Mə ze pırs kır, kane kılajə?

— Na wəjə, hun şəmala sɣra sɣra naviñın?

Mə le nəheri. Rastle zi zɣ durva gələk şəmala xyja dıkyr. Le əwana dıhəzjan, dıbrıtın, əva jəka mın bəly kır.

Mın got,— Gəli lawkno.

— Nı, sɣ, sıjə?

Mın got:— Əw günd nınə. Əwyl, wəxte zıvıstana gündi kylək u dərije xəw dıgırın, dadıdın, zɣ we zi ty işq naxuenə, ja dyda zi əwə, ku sɣrae mə dıtınə əw dıbrıtın, çida nının.

Həvəle mın zɣ mın pırsın:— Wəki ysənə, le əw sɣnə?

Mın got:— Əw gırın, pərranije gyranə. Əw ten sər mə, hazırja xəw bıvının. Dəf u zırne xəw dərxın. Mın əw jək bıhıst bu, ku zɣ dəf u zırne gır nəwerın sər mərvada ben. Mə tıvdıra xəw dit.

Mə bı həvra hə xəbər dıda u həw nəheri sɣra məva dərkətın. Zɣ sər bərfa jək şəvi viali-wiali dıbəzjan u dıxwəstın ku sar hılqə mə bıdırın. Əwana zəf-zəf bun, həde wan həbu, həsəve wana tınə bu.

Mın u Ato bı həvra zırne xəstın. Dəlo zi lı dəfe xəst. Gımə-gıma mə bu lı dəsta xalida, lı we syr u sərme mə u gyra dəwat dıkyr. Rıng-rıngına dəfa Dəlo bu.

Gava ku mə dənge dəfe u zırne bıvınd kır; gır çı u çida steqrın, zɣ çije xəw nə lıbrıtın. Wana zı dənge xəw bıvınd kır, dənge xəw təvi dənge dəfe u zırne kırın u əm peşda lıvjan.

— Wəj, əfəgım, həvəle mın mınra dgotın, tə bı ıçate xəvə əm xəlaz kırın.

Əz zi xwəda wərymim u myn bə hers kərə sər wana, wəki zore bədyñ xwə: dənge dəf u zyrne nədyñ bryne. Myn got:—Əm-həla zə wana xylaz nəbunə.

Əm peşda cun, əw zi bə mərə dhatyn. Mə le dxyst, wana zi car allje mə gyt bu. Əm dəsəkynin, əw zi dəsəkynin u nava şəwərəşeda dıdan ertyka, zə dənge dəfe qyloz dıbyñ, dyrəqysin.

Səre wə cə beşynm bə wi təhəri əm epeşə ərđ cun u həw nıheri əwtina səki hat. Pəj wi, səe dıne zi əwtlan u kryn hewərzə. Gyndi zə dənge sa dərəkətyñ dərva u bu qələbalıxa wan. Sıra dəst wanda həbun.

Syqas ky əm neziki gynd dıbyñ, əwqas zi pərrani serək dıbu, gyr paşda dıman. Bə we jəke mə xwə bə gyndra gihand, gyr zi vəgərjan, şunda cun.

Wi saxi gyndi bə qalmə-qalma xwəva hatyn dıhiştyn mə. Əwana sıra anin peşja mə u nışkeva əşevmajı man. Wana əm həsek tənə dıtyñ, buk tyne bu.

—Jəki zə mə ırsi:—Gəli zyrcəlija, le buk qane? Mə got:—Buk y xwəje buke zıvıryn, cun nədxyastyn bəhatyna gynde wə...

Je dıne got:—Əw ki bu? ky zə mə xəjdə, lajqı gynde mə navinə.

—Gyr bun...

—Cawa gyr?

—Gyndino, mə gotə wana, wəxte gotıne ninə. Əm şəmıdınə. Əm zə syr u sərmə cun. Mə bıghınyñ maləkə gərm, izar əmə wəra hər tıştı bezyn, qırsəkyn, dərəq xwə u gyrada.

Wana ysa zi kyr. Əm bıryn odəkə gərm. Bəxira we gyrr kryn. Nan u cae danin bər mə. Hatyn dora mə runıştyn, ky əm wanra sərhətja xwə bezyn.

Mə zi wamra got. Gıko hat bu səre mə, mə jəko-

јəko wənrə qʰsə kʲr. Mə dʲgot u pɛrə zɪ dʲkənjan. Gyn-
di zʲ gotʲnə mə kənə dʲ bəçɪn u pɛrə zɪ pəsʲn u fəɾá-
sətə mə dʲdán.

Zʲ mʲzullə ʃunda, mə bʲhɪstʲkʲ ɛm nəhəʲtʲnə Ərti-
ke. Əm cubun gynde Parnie.

Mə ʃəv rʲə xwə ynda kʲr bu, ləma zɪ ɛm zʲ wɛdə-
rɛ rɛ kətʲn dɪsə bərb Ərtike.

DY RUVI

Wəxtəke dy ruvi bunə braje həv.

Içar rozəke ruviki gotə ruviki, go:

—Bʲra, cənd fəne tə hənə?

—Go, sʲl fəne mʲn hənə.

—E, go, brə, le je tə?

—Go, je mʲn zɪ xwə dy həbʲn!

Xaje sʲli go.—Bʲra, ty mʲnrə dɛst nadɪ.

—Go, sʲrə bʲrə?

—Go, sʲl fəne mʲn hənə, je tə dydy, tye sawá an-
gori mʲn dərəjɪ?

Le nʲherri, jək alkida cu, je dʲn zɪ allje dʲn.

Zʲ we rozə myqdarək hat u byhyri, o rokə bʲʃʲli—
ʃoji xaje dy fela lʲ je sʲfɛll qʰsʲdɪ. Le nʲherri xaje sʲli
we kətʲə təʲkə go:—Bʲra, əz xer u hale tə pʲrskʲm! E,
go, brə, nə sʲlfəne tə həbun, ty sʲma kətɪ təʲkə.

—Go, brə, ty rozə mʲn dʲnerri ida...

—E le, go, ɛm sawá bʲkʲn?

Je xaje dy fəna go: Əzə dərə haná vələzʲm, le go,
bʲla xell ɛrd ortə mʲn u tɛdə bʲmɪnə. Necirvan ky hát,
əwɪ we be tə dərɣə, we bezə jək zɪ zere kətʲə, əwɪ dər-
man xwəɾjə, əzə hərəm bɪnʲm.

Gava ky ysa kыr,  ze wedere byrr vym, ty zi wedere, a  me ysa zы d st wi xыlas byn.

Хaje cыll gote: Ruvije bra bawer byk  aqyle t , zы je mыn setыr . Byra mыn zi dy f n z nbuna, le je r nd, n  cыl fele ha, ky  z kыgm vi hall.

ANDROGLES U  ER

1. ANDROGLES DЫR V 

W xt ke, hena b re, qul ki merxas bazare Hrome-d  dыma; nave wi Androgles bu. Malxye mala ky Androgles teda dыma, g l ki zalым bu.  wi Androgles dы-c rcыrand, byrci dыhыst, dыkyta. Zы we j ke zi ida Androgles t jax n kыr; zы wi gacax bu.

2. ANDROGLES RASTI  ER TE

.Icar w xt ke Androgles nava me eki хыk -xalida d r-baz kыr; h ma tыsted xw gыne zi d st n dыk tыn, w ki pe- bura xw  bykыra. Androgles b r -b r  p ri an bu u hat  s r we t qmine, ky mыrna wi s r roz-rozan .

Le roz ke zi w xte Androgles g l ki k sыri bu, hыndыk dыma zы hы  byk v , an ax xw  by  k ft kerra gi-hand, b r d re we rупыst u dы  ije xweda d st-d st he-nыzi; raza, k t  nava x w k  kыbir.

H ma l z ki dыn, Androgles zы d ng ki g l ki qalым-banzda s r xw ; hы jar bu; hы e xw  b r vi s r h vdy kыr u  ceb k  gыran dit;  er k minani baje gyle b r by wi dыlыngыri.

Androgles gava ky  va j ka dit, g l  heb t ze gыrt, tыrsja u dəmə we d me per -per  lы xw  хур li, w ki xw  zы  wi d v jl xw j byk . Hazыrj  xw  dit, h ta n -f sa pa ыn zi by wira  err byk , le  a  dərkət, cыma ky

дэвə бона зрара wi нəhat бу. Əw ʃer zjankar ninbu, neziki wi bu u ləpe xwəji peʃəp zə ərde bəlynd kər.

3. ANDROGLES STƏRI ZƏ LƏNGE ʃER DƏRDƏXƏ

Əwi merxasi zi xwə ynda nəkər, lə xwə fəkəri u ləpe ʃer mezə kər. ʃer dəhə neziki wi bu u we dəmemərtəv dəgot əwi dəvəje be zar u zymən təʃtək lava dəkər, dəkeləmi, dəgot:

— Məlkrab, sə dəfəkəri, əz bəəcim, ali mən bəkə, mətərsə, əz təʃtəki nakəm!

Androgles sər həmdə xwədə hat, ləpe wi zə ərde bəlynd kər; mezə kər u dit, ky striki məzən ləpe wira cuje. Ida hər təʃt əjan bu. Androgles stəri gərt u dəst-dəst stəri zə nav ləpe ʃer dərxtst.

ʃer xwə, həsja, emanəki də çije xwədə təvəzi, le pa-ʃe lə çije xwədə əʃqana rəqəsi; zə çije xwə qyloz dəbu, əjni tə dəgot kəlbəkə u dəst bə alastəma dəv u leve pəz-mame xwəji təzə kər.

4. HƏVALTJA ANDROGLES U ʃER

Androgles zi hər tərs u xof bir kər, o wəxte tarije ərđ hələni, əwi u ʃer sərə xwə danin, kələk danə kələke həv u ʃirən-ʃirən razan,

Zə we ʃunda ʃer hər rro təʃted xwərgə zə bo Androgles danı u əw hərdy bunə pəz-mame həlal: jək Androgles, je dəp ʃer.

Androgles zə hale xwə gələki razi bu, binə wi bə ʃer dərdəkət.

5. GƏRTƏNA ANDROGLES

Le rozəke zi cənd əskər cunə nava wi meʃəji: pəj qula kətbun u həma wi wəxti korrə qəda lə rəx ʃkəfte Androgles qəʃədin: Əw dyberi kərgən u saqə-saq gərtən.

Əwana Androgles zıvâ nas dьkьrьn u sər we jəke zı
dəst u lınged wı kələmcə kьrьn; təv xwə hьlanın anı.
Hrome u spartьn malxye male.

* * *

Həma Hromeda zi dь wi wəxtida qanunək həbu, kı-
zan qule zь malxye xwə bьrrəvja, je ysa əgьr bьhātana
dьrtьne, gərəke bь şerəki bьrcirra bьkьra şərr. Şer cən-
dəki bьrci dьhьştьn u wəxte qəwmandьne zь qəfəse dər-
dьxьstьn, bələpəzgarı qul dьkьrьn. Şer zi perə-perə necira
xwə huf dьkьr; citje məzьn, gyhe wi dьhьşt.

ŞER ANDROGLES NAS DЬKƏ

Əw roz zi hət. Bь həzāra məxlüqəte bazer bərəvı
sər həvdy bun u cunə bər bь çije sirke, wəki şerre qul u
şer bьbınьn. Çьmaət sər həvıa dьcu, awqa zəfbun, ky tə
dərzi bavitā, nə dьkətə őrde. Gьşkə be səhьr bun.

Dərge zındane zь para vəbun u Androglese sefil u
styxwər anınə dərvā. Əwi zь tьrse İdi xwə ynda kьrbu;
xun tedā mьsьqı bu, bubu çəgər, ida gymana xwə bьrri
bu u we təqmıne bu, ky cənd dəqe dьn we bьbə taştja
şerəki bьrci. Androgles myqylqəte feza xwə nьhərri u qu-
led həvaled xwəjə merxas dit, wəki we ləze dь hale wida
dьkəwğьrın, le sь fəjdə..

Əwi ıça gьrə-gьre bazer mezə kьr u zь hersa hesьr
minanı təvje barāne barand, əwe zь həqe wana dərketā,
le sь bьkə, zь zəfta wi dər bu... Androgles dьraned xwə
cırьkand, kylme xwə gьvaştьn, le sь zь dest dьhat u tə-
ne zь we şunda xəbərək got: Ax, ı mьn rьşt, hazьr bu,
wəki şerra şərr bьkə, ysa hesā nəbə xyre wı.

Şere bьrci zi bərdān u əwi nola baje bьruske xwə
gyzə vəkьr, gьhiştə qul, wəki necir kə, le Androgles tənə

зъ hebəta кьрə qirriŋi, həma əw зъ tərse ni bu, зъ şabu-
na bu. Əw şer rьzmame Androglesji bəre bu, je nava
şkəfte.

Їмаа́та dore, we hivje bu, ky şere wi рьrti-рьrti
бькə, бь xwə, le gava əw jək ditьn, дь çije xwəda bunə
rьsas. Əwana bəг cəve xwə ditьn, ky cawá Androgles
dəst dьdə səг sere şer. Wana бь cəve xwə ditьn, wəki
şere бьrci bəг lьnged wi merxasi дь çije xwəda kət, dəst
u pe wi radmusa, wana dit, şuna tьrs u xofe qul bəşer-
xwəş bu, hatə səг rəng u ruje xwə bəre. Əwana şaş man
u ty sərodəri ze nəкьrьn.

7. AZAKЬRЬNA ANDROGLES U ŞER

Ləma zi gavəke şunda wana зъ Androgles hivi кьг,
gotьn: — Çaŋьm, əv сь gli bu. Tə dəste xwə da səг şer,
şer bəг tə bu av u səkьni. Əm nьzanьn зъ boŋa сь əv şer
səkьni u dəŋge xwə nəкьг, nəjnəsjə vi şeri зъ mərə bezə.

Androgles təxsir nəкьг; zənded xwə rutu tazi бьlьnd
кьг u got ky, cawa əwi u şer wəxtəke nava şkəfteda hə-
valtи həvdy кьгнə. Əwi got:— Əz zi məгьvьm, le nə not-
lani xydanmьkə, dəwlətja. Əwə zalьmьn, əz mьqabьli wan.
Hun boŋa əşqa xwə mьn rəm nə hatьn, le əva şere be
zar u зьman, mьn rəm hat, gəlo zalьmara сьqa şərmə...
U jəko-jəko həl u həwale xwə u əwi şeri wanra şьro
кьг.

Dy paje çьmaáta aqun gava ky əva jək бьhistьn u
əw jək bəг cəve xwə ditьn, rastije zi şərm кьгн, xwə
mykьrr hatьn u əw şer bəг cəve gələka зъ xydanqula бь-
lьndtьг xwəja кьг, səг we fькьre zi зъ car u carnьkal
çьmaáŋt u qula bazer təvi gələk xəbatkara gotьn:— And-
rogles aza бькьп u бьra бь azaji əbura xwə бькə. Wana
dьgot:— Aza bə u зъ qultije xьlas bə! Je dьne dьgotьn:

Əm dıxwəzın b̄ Androglesra bərañbər şer zı z̄ qəfəse
aza b̄k̄n! Azaje b̄d̄nə hərdya zı. Sər we jəke Androgles
u şer b̄ həvra aza k̄r̄n. *

KƏV̄RB̄RR

Z̄nar hur-huri d̄bu.

Kəv̄rb̄rra car u carn̄kali wi ḡrtbun u b̄ k̄lynga
d̄hat̄nə nav c̄va. Dor u bər le hatbu ḡrt̄n; d̄t̄rr̄-
şand̄n.

Təliş ze d̄rəkjan. Əw tələm u təliş nolani d̄vəne
be təwşə bun. Mərv̄ d̄got əwana draned xwə z̄ le-
x̄st̄na k̄lynga d̄siq̄n̄: həvd̄x̄st̄n; z̄ hərsa d̄c̄ir-
r̄kand̄n.

Kaləmerək z̄ keləka z̄ner dərket u gotə pala:—Də
həjrana c̄ve wə b̄m, çard̄n, çard̄n zı led̄n.

Sargise hosta xudana ənja xwə təm̄z k̄r, cu d̄st
avitə doxina xwə, paşə sərpije b̄ toz u xybar avitə sər
nam̄la xwə; run̄şt c̄qarəke k̄şand, bina wi hatə bər,
le həma h̄ş u aq̄le wi l̄ sər xəbata pala bu. Palá, zı
kəv̄r d̄t̄r̄şand̄n, d̄q̄laşt̄n, tişə-tiş d̄k̄r̄n u pərazi
p̄r̄qə-p̄r̄qa wana bu.

Sargis tarubara s̄beda hatbu sər xəbate, b̄ d̄ləki
saqləm, b̄ q̄lp̄ki q̄nç ḡvəke xəbata roze ani bər c̄va:
kəv̄ra, n̄herri. Əwkəv̄r, je ky we dəme z̄ əwl z̄nare
məz̄n d̄rəkjan u viall—wi ali l̄ ru ərde c̄l u nəwala-
da glol d̄bun. Sargis b̄ xwəra d̄got:—Bəle, z̄ kəv̄ra
həma əw kəv̄r majə; s̄be zı əme wi m̄li b̄q̄leşt̄n.

Əsrəkə t̄ng bu; wəxte xəbate kyta d̄bu. Kəv̄rb̄r-
re k̄s̄ri b̄rə-b̄rə d̄nge xwə d̄b̄rrin; nav-ɳava d̄rped
wan çinəd̄ḡrt, m̄le wan ḡwşək bubun. Dora kəv̄r̄ki
məz̄n c̄vjabun. Dor u bərə wi təm̄z k̄rbun u m̄ḡm

дѣкьрѣн бѣрзер глор бѣкьн, бѣр бѣ қорт а зерѣн, гѣрѣке зѣ
џи бѣлѣқандана, ле ѣв јѣк аwқа зѣ hesa нѣнбу; кѣвѣр бѣ
hime зѣнervá hatbu тоқкьрѣне. Ѧв emaneki бѣре сѣр we
тоқmine bun, ky hertýst hesajə, le нѣһа ҫунда вѣдѣкьс-
јан.

Sargis gava ѣв јѣк dit, daj љ lawka кьр, got:—Нѣ,
cawanə, naje serl. ҫьҫarə зѣ həla he қylap-qylap дѣкь-
ҫанд.

Кѣвѣрбѣрра ҫаба wѣ nəda u бѣ qəwata тѣзѣ гѣран-
дѣнə hime зѣнер; lom дѣ ərdeda қытан, wəki зѣ alije дѣн
зѣ dəv дѣн.

Sargis got:—Қылынга ərdeda бѣқолѣн, зѣ рѣштеда зо-
ре lekьн рѣште зѣ бѣstѣнѣн. Se қылынг hime кѣвѣрда қытан
u pala хwə avitə сѣр, wəki кѣвѣр зѣ ҫи rakьн, le wəstja
bun, гѣлѣки хѣбѣти bun, bezarbubun u həma сѣр we јѣке
зѣ dьltəng, bubun.

Sargis disa gotьna хwə dy ҫar кьр:—Ҫаньм, вѣра,
alije бѣдəna кѣвѣрда hun нѣкарѣн, rakьн, зѣ qəwata wə
dərə, nə тьн go рѣште зѣ бѣstѣнѣн, də jalah, бѣhəvra хwə
bьdьne ha...Nə bu.

Kavьrrbьrre lapѣ qəwat зѣ, ѣв зѣ wəҫ қѣт: dəst зѣ
хѣbate кьҫand u дѣ we қѣlobineda нѣfəsa хwə кьҫand,
got:—Pə, сь кѣвѣрѣки гьрани be тѣwҫəjə, зѣ ҫи nahəzə,
гѣлѣки qəwinə. Həvaləd wѣ zѣ cəv danə wѣ səkьnin u zurr-
bun, зѣнер нѣherrin, wəki notlanѣ polá дѣ ҫije хwəda сѣ-
кьни bu.

Sargis fьtьli alije дьне, du həҫəm кьр, neziki зѣнер
bu, disa carnьkale wѣ mezə кьр u got;—Loma бьdьнə
bьne wѣ.

Pale ҫahьl бѣҫərxwəҫbun u кѣrrəkərr gotьna wѣ qə-
dandьн.—Də бѣ həvra, zore бьdьne.

Zor le кьрѣн, le disa nəbu.

Hosta ve çare nejsə bər xwə kət, sərpe xwə avitə aliki, papiros zi jale dında avit, kəvər qərəcə kər u got:

— Əz tıştəki le başer nakəm, hun sə dəkən, nə mən go bənida, dy həb zi hərynə tənışta dıne, dy həb zi o-ma bədən bəni, je dən zi vialı wəryn. Fışta xwə bədnə pışta həv... ha, hop, ha zore lekən, hop, rabu mətərsən. Nerso, çarəke zi, le kəvər ranə bu.

Nerso bə myle xwə xudana sər ənja xwə raqışkər u şunda vəkışja.

— Tu tışt ze dərnaje.

Je dıne zi sərda zedəkərən,— Şxyle səbeje, bəra bəminə u hənəki şunda cun. Sərgis əvərək tuz da wana u dıle xwəda got,— Haj lo, lo, mən cja vəzandıne, talaşa mən nınbuje, nıha əze bəheləm səbe, le gəlo kəvərbərra şərm ninə, wəki şxyle dəst pekəri hivja səbe bəhelə, əz şxyle xwəji evare naheləm səbe.

Le həma we ləze paləki got:— Tərmaş gələki qəwinə, zə çı nahəzə, le Sərgis navbərri da xəbərdana wı u zedəkər:— Hı, səra xəbəra wıje, wəki nahəzə xwə lə şxyle baş bədnən, hun ky dəsən sər şxyləki, dıran bə zi, səvək bə zi ze mətərsən əj, oql, şərmə, şərm, je ve jəke zanbə, we sə bezə, vəra hosta buje, mərv xəbətiniə, jan sə? Də jalla.

Peñç zylama lom lexıştən u zə we şunda disa dəst bə xəbata gymryh bu.

Palə gələki soromoro bubun, tə qəj dıgot həma he-za zə həmame dərketinə; sırrə-sırra xudana ənja wan bu; kəraş lə wana bubu tət. Kəvər qiled xwə dəcırrəkand u ja səri hur-huri dıbu, ađr bər wı dıcu, le he çije xwəda bu; qəwin bu, zə çı nədşəzja. Təbjete xwə xwəj dıkər, nədşxwəst zu be raje u sər we jəke zi şər-əkəki dıran dı navbəjna merıy u zınerda dəst pebubu.

Sargis disa got:—cawanə, əva bu əjnata gameşerəş, hələ ça le bñderrñn nahəzə zi... u bñ səve xun, polişerəki huçumi sər kevr kər, əwi dñha zñnar qəpəcə kər u cawa necirvan necira xwə qəpəcə dñkə, nahelə bñlvə, əw zi we gəve noñla wi bu, u şing u bəre bñ rñre da zñner, kəvrñra hat şerr.

Zñ hersa xun tñzi səve wi bubu; xuna rəş zñ nava dñle wi dñhat; xudañ dñret, dñkrə hewərze.

Kəvrñbñrra zñ hebəta cujina male idi birkərñn, ysa zi hər cətnaji; bñ xirətbun u zñ xəbərə Sargis u zñ xəbata wi qəwata xwə duçarkərñn. Wana bñ həvra dñgot;—Zore bñdñne, disa, ha, hor.

U əw zñnare tərñki nşkeva kərə wəlwələ u minant bərez zñ qəfəse aza bə, çı bi çı bərwar glor bu.

Pələ heza dñlbar bun, kefa wana xwəş bu u bñ dñləki rñhət rəj zñner nñherrñn...

JƏKE GYLANE

Jəke gylane bu.

Qələka soqəqə neziki səd mərəvi topl sər həv bu bun. Dənge Vesovşikov zñ soqəqə dñhat. Dənge dñcu mərəija, wa dñgot,—xuna mə zñ mə dñmərşiqñn, minə mərəv şira tñrja ze bñkşinə.

Cənd mərəva bñ həvra dñgot,—rastə.

Andreji got,—lawuke əgit dñxəbətə, əz hərəym arlkart bñ dñme.

Əw quz bu, Pavel dñxast əw bñdā səkñnandñne, le re nñkarəbu, əwi xwə orça cñmaətera kər.

Əwi dəst re kər;

—Həvəlnə, dñbezñn lə ruje dñne çurə çurə cñmaət hənə: Evre u mñləte German, İnglş u Tətər. Le əz zñ

wana ina nakým: gotýna mýn waje, ı ru dýne dýzin dy çure çýmaıt, dy snýf: mærvved dæwlémænd u beləngaz kəsib. Mærvv başqə-başqə ı xwə dýkyn, dýxyn, le wəki, əm mezə býkyn, çýka dæwlémənde German, Fransýs, Ing-lis sawa bý çýmaıtta xəbətçira, palara dərbaz dýkyn, gərək əz bezým, wəki əwana xunxuryn, bona pala başı-bozúkyn.

Nav çýmaıtəda mærvv dýkənjan. Le wəki əm aliki dýneva býñheryn, əme wi saxı bər cəve xwə býbinyn, wəki hým pale Germanı, Tətər, hým Týrk, sawa dýben əmre wana mina əmre kuckanə, ysa zi əmre mə paled urýs. Zý soqaqe gələk çýmaıt dýhat ba wi, wana dabu pəi həv, sərə xwə krýbun bər xwə, çarna xwə Һыдыбь-рин, sər pecije ıngə xwə dəsəkýnin, dýñherin.

Jəki kýrə gazi, — zandarm.

Zý allje soqaqa dýne dy mærvve zandarm dýhátyn, qamcije xwə sər çýmaıtəda dýhezəndyn u dýgotyn.

— Bəla býn.

— Əw çý xəbərđan bu?

— Qe xəbərđyda;

— Qəfa çýmaıtə xrav bu, rodanə, həspa.

Һыпэк rabubun sər sura, dəst bý qərfa krýbun.

— Jəki dýgot cəzýke xýnzira ı həspa sıar bunə, qir-tə-qirra wana jə zi.

Bu qizina fiqe, dənge fiqe u dənge mærvva təv həv bu. Çýmaıt zý çı həzia, emanə lızəki mærvv dýşk kərr bun, xəbər nəđđan, rənge gələka qylybi.

Disa Pavel dəst pe kыр, — həvalno! — dja Pavel çu pýštva səkýni. Mærvva dýška bərə xwə Pavelda kýryn, çun dora wi tər bun.

— Býrao, roza mə Һатлјə, əme dəste xwə zý əvi əmre puc býkşinyn, çýmki mə dəwsa týtəki həsav na-kýn, bona mə çı dýnəda tynə.

Əwi dəngə xwə bəri u gəşkə kərr bun, dəng zə jə-
ki dərnədkət, hələ d̄hat̄n neziki wi d̄bun. Dja wi l̄-
cəva d̄n̄heri, cəve wi mina cəve şera bu.

— Həvalno, iro mə xwə b̄ xwə qar k̄riyə, mə əjan
k̄riyə, s̄ka əm k̄nə, iro əm bəjraqa xwə b̄l̄nd d̄k̄n,
bəjraqa f̄k̄rdarije, rastije u azaje.

Dare spi bineda həzja, l̄zək̄i d̄ne şunda pala bəj-
raqa xwə dahəzand, bəjraqa wana b̄l̄nd bu.

Pavel dəste xwə h̄l̄b̄ri, dare bəjraqe həzja, gələk̄a
dəste xwə avit̄n dar, dəste de zi b̄ dəste wanara bu.

Pavel k̄rə q̄irrin, — b̄ra xwəş bə c̄maəta xəbatci,
gələk̄ mərv̄a, b̄ həzara sər ḡlije Pavel k̄r̄n q̄irrin u
wana zi ḡlije Pavel d̄got̄n.

— Də, rabə, şərr kə, sn̄fa pala...

Pavel disa xəbərda, — je əskər zi mərv̄nə ysan̄n,
cawā əm̄n, əwana l̄ mə n̄ax̄n. We c̄ma l̄ mə x̄n?,
bona we jəke, wəki əme rastije bez̄n? ax̄r əw rastija
mə jə, laz̄m̄i wanane zi... əwana hələ we jəkəfəm na-
k̄n, le wədəkl̄ ysa hatijə, wəki əwana we fəm b̄k̄n,
we k̄məke b̄d̄n mə...

Le bona əwana z̄ rastija mə fəm b̄k̄n, laz̄mə əm
z̄ ç̄i b̄l̄r̄t̄n. Peş həvalno! t̄me bər b̄ peş.

Qizina Pavel bu, le c̄maət̄ h̄nd̄k̄-h̄nd̄k̄ z̄ həvdu
bela d̄bu. Mərv̄ rast u cər bər̄b̄ male xwə d̄sun,
h̄nəka xwə d̄spartə sura.

Dajke t̄me d̄n̄herri.

Koma əskər cu u hat, hedika peşda cu.

De neziki kyre xwə sək̄ni bu

Pavel k̄rə gazi, — çergeda h̄rrə, həval.

Andrejl̄ d̄stra, dəste xwə dabu p̄şt̄ xwə, sərə xwə
tik ḡrt̄bu. Pavel əw d̄v̄ da u disa k̄rə gazi. — Çergeda
h̄rrə. Əmre tə t̄nnə. Peşije bəjraqə.

Qymandare cusek dænge wi zráv dærdæket, æwi dæ-
got,—bæla —bæn! u şure xwæ bineda dæhæzand.

Əw mærvæ bæjraqe soræ destda dæhatæn bærævi sær
hæv dæbun, ysa zi paled wedære.

Əskær ıb soqaqa bæla bu bun, syfæte wana durva
dæxyeni.

Əw hatæn kætæn orça çymaæte, çerged çymaæte zæ
hæv bæla dækyæn.

Əw mærvæd kæ dærvæin, de bæ ræva wana u çymæ-
çyma wana hæsja. Wana dægotæn,—lawukno, bæla bæn.

—Paşda vægærræ Pævljuşa.

Vesovşikov got,—bæjraqe weda bave Pavel, ka
bædæ mæn, æze mænna bækyæn. Əwi rocka dar çyrt, bæjraq
xarbu.

Pavel got,—bærrdæ, næziki bist mærvæi dora bæjraqe
top bu bun, le æwana bæ dyl u çægær qæwin sækænibun.
De dætersja, æwe dæxast tæştæk wanrra bægota, le nædægot.

Mærvæki æskæri, æmre xwæda zi mæzæn, got,—æwe
zæ dæst wana bægyæn, æwi dæste xwæ hylbærrı u bæjraq
nişan da.

Qymandare cusek bænza, hat çæm Pavel, dæstıje
bæjraqe çyrt u got,—bærrdæ.

Pavel bæ hers got,—dæste xwæ durxæ.

Bæjraq næv hæweda dæhæzja, paşe dısa tık sækænı,
qymandare cusek paşda kæt u runyşt.

Əskære mæzæn hers bu, ıngæ xwæ ıb ærde xyst, got,
—hælınæ.

Cænd æskæra banzdan, peşda hatæn, jækı zæ wana
quntaxa tævınga hæzand, Pavel bæ bæjraqevá bær næv
æskær.

Jækı kæræ axın. De zi mına gyra har bæ xwæ kætæbu.
Le næşkevá zæ næv æskær dænge Pavel hat.

— Də bь xatre tə daje çan, bь xatre tə.

Lь singe de хьстьн, de paşda dan. Bər éve de bu duman, əwe bér éve xwə syfəte qymandare eueьk dit, rənge wi qьmьti soro—moro bu.

— Bьçəһьmə, pire.

Dajke səri—bьni lь merьk nьherri, əwe dəstije bəjraqe bьn lьnge wida dit, dəsti bubu dy kəria, kьnçьke sor həla lь sər kəriki dəstije bəjraqe həbu, de xwə quz kьr u əw dar hьlani. Qymandar dar zь dəste zьnьke dər-xьst, weda avit u got,—əz dьbem weda bьçəһьm...

Dənge mərija zь nav əskər hat.

— Də rəbə, şərr kə, snьfa pala...

ZAVODEDA

I

Gələk sal peşda əz cum Juzovke.

Lь Juzovke gərək mьn maşiniste nasi xwə bьdita.

Mьn kьlfəte maşiniste nasi xwə maləkə cukda lь ke-ləkə Juzovke dit, syfəte zьnəke qicoləki, zary lь mьla bu, kьrtolə nāne rəş dəste zareda bu. Dy qize 3—4 salı de-re dja xwə dьrtьbun, səkьnibun.

Kьrгьk nəh salı bь təqmin u bь aqьli lь mьn dь-nьherri, éve wi sut bun, zьnьke got,— mere mьni nə lь malə, əw zavodeda dьxəbьtə.

— Na, əхьr iro roza əjdejə.

— Jəkə, əw tьme dьxəbьtə. Mltia gazi wə dьkə, bo-na hun hərrьn zavode.

II

Əm zь male dərçətьn, zavoda məzьn durva xьja kьr. Durva dənge cakuca, həsьn, vagonetka dьhat.

Қомәкә пәлә бәрсі бәр дәре заводә сәкәһбун.
Әwana һивја хәбатә бун, лә хәбат тунә—күррәкі дьгот
u дьбыланд,—wedere тьмә дьсәкьһһ, һьм һавинә, һьм
звьһстанә, һьм шәвә, һьм зи розе u бь wi сүррәји дьсә-
кьһһ. Ізна мә дан, әм сун һундырр заводә. Қомәк we-
дәре сәкьһи бу, сьмаәтә рә һшана гьһ дьготьһ. Машина
сүсәкь рәдә дьсу. Машина рәшбәри дәре совә сәкьһи.

Гәрм бу. Бина мәрһа дәрнәдәкәт, хуиданә маһинист
дьһатә хәре, wa күррәк гьһә мьдә кьрә гәзи, гот,—wa, баво
әw рәви һатә сәм маһинист, дәстә хwә зь гәрма бьr u
әһи.

Мьһ бина хwә қьшәнд u һьзәһһбу қи all бьһьрьһьм.

Маһинист рә дәстә тьштәк, тьштәк гот, күррәк өз қьшән-
дьһм u әм сун.

III

Әм сун мајә хьһина самавәре бу ль сәр тәхтә һән.
Сәр тәхтә һек һәбун, ьса зи шр, run u һанә spl.

Маһинист һат, мә сәлам да һәв, заррү һатьһ тьһи дора
тәхтә бун, һәма сәвә wanrra бәлү бу, wәкә әwana бьr-
сәһнә.

Маһинист қәләкә тәхтә runьшт.

Әwi бәре хwә зьһпәдә кьr u гот,—зьһнә қә сәә бинә.
—Nәдьһм, бәре әwһ һарьһнә бьхwә.

Әwi дәст рә кьr һек һарьһ u һәһьзи.

De гот,—Mitka, ty шьхуле хwә һьзәһи. Күррәк бәвә
хwә рәкьr u зәрра гот,—bаво we һәбә, рәһзәе тье бь-
хуји, рәшә рәзәји.—Әз, гәләкә кәсримә, әзә һәгьһьм вә-
ләзьһм, әзә сьбә бь wәrra хәбәрдьһм.

Һун сәм мә рәзән.

Әw сү оҗәхәкә дьһнә, бона рәзәнә.

Zarra däst däst carhylqe tæxte nañ gьртн u кьрнә gazi.

— Қане бьдә,... қане... қане...

De cu nane spi, hek u tæšte majin hьlda, bьr vә-
şart got,—kәrr bьn, әme naħa şive bьхун, bave wәji raza.
Әwe sackә dañi sәr tæxtә u кьvas tьzi кьr. Nañ bьrri,
rivaz tәмьz кьрн, zarra däst pe кьтн харн.

— Сьта mere tә тьме дьхәбьтә.

— Әre, тьме ysanә. Bona wi әjd u rozed lәda тьп-
нә. Әw 12 sәhәta дьхәбьтә, çarka бь sutka, zavodeda
zәf сәтнә мәрв бьхәбьтә. Мәрв дькарә se hәvtijada we
dәreda пәхwәş бьқәвә, әva wәxtәkә, рьške wi sәrmä
кьрбун, se lәda çida raza, раşe cu sәr хәbate, һәkim кь-
гә sәr, bona харнә бьхwә, le әwi пәдьхәр.

Hesьr зь сәве wi дь hatн хare.

Zarry gьnәnә, mәhe bist u dy manat pәrә tәra kyl-
fәt nakә.

Zarra nan харн u сун razan. Hәr je mәзьн sәкьпн
u gьh da sәr gьli gotьna.

— Lazьmә әm Mitja бьşinьн мәктәbe, bona hiñ be
Le әm wi дьşinьн дьқане.

Әwe disa däst pe кьr u gьrja.

IV

Sәndәki şunda әz disa cumә Juzovke, cum mala
nase хwә зьпәкә çahь, zarry ь myla бәр deri rastimьн
hat, got,—әw we ньha be.

Mьн sәbьr кьr. Pale çahь hat, syfәte wi зь агьr
pәгьti bu, қьмыli bu әre, le sawa, te bira мьн, кәгәmkә
rune. —Anjuta, cae бьдә мә.

Әva salәkә bave мьн мьrjә, әw hile bu, хәbata
mә бәre сәтн бу, roze hәta evare әm агьrda дьхәбьtin.

Ны́бет ны́ха нэ́ мина́ бэре́жэ, бэре́ э́выл ны́ха 7 сь-
нэ́та дьхэ́бьтн, we сунда́ ны́ха ро́за гэхэ́тбуна́ мэ́ хэ́жэ.
Ны́ха ла́р бь́ сурэ́ки дьне́жэ. Вады́һэ́ва ни́ бу, wэ́ки бу
ингла́б. Ны́ха э́м запы́л, бо́на мэ́ сь́ гы́ндэ. Wi сакл́ гэт
гума́на мэ́ тупэ́ бу, le на́һа э́м дь́ньһеггь́л сы́да хэ́р
ро́з һа́лэ мэ́ пак дь́бэ, ре́шда́суйн хэ́жэ хэ́рроз.

РЬРС

- Нь́висарка́р ль́ ке́ дь́гэ́ртја?
- Ма́шинист һа́лэки́ сава́да дь́хэ́бьтл.
- Ра́ше кырре́ wi һа́лэки́ сава́да дь́хэ́бьтл;
- Ны́ха па́лэ сава́ дь́зин и́ дэ́рбаз дь́кьл?

РОЕМӘК РЬСУК

Ортá bedəra məda,
Darəki tuča həbu
Mina buka gyl dьbu,
Gava ky bьnar vəдьbu.

wəxte bərf dьhəlja
Сьл и́ сја́ гыл дь́бун,
De gazi mьn дь́кьр,
— На карь́ке бь́серлн.

Карь́к дь́да ре́ша хва́,
Дь́сум дора́ bedəre,
Срь́нг дь́сьлнл́ wedəre,
Radbume səre dare.

Dar dь́həzand ы́ zore,
Зь́ dare дь́кьр gazi-wəre,

Gazi Lələ pənç salı
Kırde həvələ xəw dəkır.

Surət sor notla tuta,
Lələ dəhatə bedərə,
Minani təjr u tuja
Bedərə mə dəstəra.

Мың рһин дьда ы dare,
Тут дьһатьнə харе,
Əw дьбарин зь dare
Мина тəјрок-баране.

Lələ banzdьda dor dare
Тут бəрəв дькыг, əw зере,
Dora wi cуке bedərə
Тут дьрəвандьн зь dare.

* * *

Mə ha əbura xəw dəkыг,
Əm бь həvra əm бь qəпç,
Hər бьһара һəртьm wa
Мың тут dawdьşand зь dare,
Le roke zi бь kef u əşq,
Тут dawdьşand Lələra,
Denge gazi кыг—Şərrə,
Cong дькыта—Həј wəгə.

Мың сьqьle dare һəmez кыг
Бь һесьра əw pac кыг.
Зь du ynda bu gynde mə,
Lələ zi gria təvi mə.

Denge greda şəlka xəw,
Əz damə sər рьşta xəw,
U gynde mə, bedərə mə
Бь хун, һесьг u du ma.

Зь рьшта джа хвә хар bum,
Мьн кьг Lәlә мәзәкьм,
Дькьгә мькә-мьк karka мьн
Дьһа дьһәzand боҫка хвә.
Lәlә дькьг, дьбәзја,
Gazi мьн дькьг зь durva,
Peşeda tute sor
Destda рьнҫар u спьнг.

* * *

Әzize мьн Lәlә ҫан,
Дьһа әм гьнд гьһиштьнә,
Mәзьн bunә бь gotьna тә
Kәтьнә nava таqбura бь тәв.

Әм zary bun, тьfal bun,
Әw hat bun бь bomba,
Cijaed мә тәqандьн,
Gyuded мә һьлшандьн.

Әw gizme дәwlәмәnta bu,
Ky әrde мә реpәs кьг,
Kapital bu бь bomba
Cijaed мә тәв rakьг.

Ida зь dare gazi тә пакьм
Ida nabezьм wәгә bedere,
Вьнер, кьләме хвә дьбезьм
Gazi тә дькьм шәrrқari.

Әwana gynde мә һьдан,
Вь сәк-rәxte капитал,
Әme дьnjәe дәst биьн
Вь gotьna қьlama internasional.

BALLAD DƏREQA QƏLNEDA

Wəxte ky əz bьrьm kəle
Sьbə safi bu.

Мьн ь we dəre
Qəlnək həri dit.

— Qəlnə, gəlo ki?
Kə ty bir kьri
U sər tə hьstjə
Nьqьtkə xunə?

— Oh, əz qəlnьm,
Ja həvale tə,
Ky pe mьn dьkşand
Bь dьl u rəze xwə,

— Xydane tə qəln!
Gəlo cawa bu?

— Təv wəşərr dьkьr,
Bь zor u ina...

— Le, əw zi kət,
Ky tьm əfat bu,
Əz hьstьm vьra—
Mьnra bьrinək ma.

Əm anln ьha,
Bərbang bu. sьbə,
Xydane mьn dьxwəst
Qəlnə bьkşinə.

Le səhətəke şunda—
Jək kətə hyndyr,
Əwi bь dьlbьrin
Got, bь hənək!

— Gəlo cawanə
Lawьke balşevik?
Kərəm kə tətunə
Bьkə qəlyna xwə...

U bər bь çeba
Əwi dəste xwə bьr,
Zь we tьştəki cьrusk
Dərxьst, nişan kьr...

U bu qьrcin;
Gylə agьr bu,
Xьydane mьn əfat
Lь ərde xwar bu...

U əw bьryn;
Əz be xьdan;
Dəma we dəme
Mam tək, tənə.

— Xer, ty tənə nini,
Qəlyna mьnə həri,
Ty hogьre həvale mьnə
Zor u merxasi.

Əme zь kəle dərən;
Hьm ty, hьm zi əz;
Səbьrkə, ro ava dьbə,
Zь pənçərə əwe war bə.

Le nьha əz
Bь dьləki gəş,
Bь tə dьkşinьm,
Bь van leva xwəş-xwəş.

Dьkşinьm nьha,
U bь həşamkьrəna tə.

Дыле wi éfati
Дькьм çəбьг кьм.
Ды, ку дьхəбьти,
U awqas çərr кьг;
Вь inакьгьн
Вь mərd wəfat кьг...

VƏKƏRƏNA ÇƏWE.

Nəwal dьhəzə.

Iro éjda altkьгьн u şabunejə.

Зь carnьkale gynde Voskedzore, зь bazer, зь car u carnьkal бь mərkəva, бь həspa, бь hestьra ten u ten.

Зь hərdy bəre cəm hətani qynje, mərvə pəja ьрəj həv dyrez bunə: зьн, zary, ahь; həmuja зь bəг бь gəlije Tomaje dьçədand. Həг kəsəki mərəm həbu dor bəjraqe cьkandi çl hьгьгə. Həma wedərc zi; nava xəmla kылilke rəngawazi şьkle Lenin dani bun. Зь viali u wiali dənge dəf u zyrne te u əw dəng dь we nəwaleda disa u disa dьhətə wəkləndьne; dənge şabune əw gərra məzьn təmat gьrtbu; cja u baңja dəng hьldьda.

Çiki dьlizьn, çiki dьn—dora gylaşgira gьrtьnə; emiş-froş səpəta зь pьšta gyhdreza datinьn érde.

Əwana, jeku зь bərbanga sьbe érabə gьreda bun u hatbun: kycьk danibun; du qyloz dьbu; xarьna nava si-tyl u qazana dьkьгə qьlrəqьp.

Palə бь şabunəк merxasi; бь ruspiti tьvdarəke éjde dьkьn; demek qəgəwьla zi gəş dьbьn; wana зь allje mьle raste u cəpe gəli xwəj dьkьгьн.

Nivrojə. Nava nəwale, зьн u kəcьk, ку kьңçe éjde wərgьrtbun; dьstьran u əw dənge şaje car u carhьlqə hьngəvtbu.

Gəll kəm—kəmljə; zurnə dəkə turrə-turr, dəfci ysa zərp dəfe dədə, ky mərv t̄re, əvə, dəfe p̄rti-p̄rti b̄bə u z̄b we zi, dənge dəfe we vəm̄rə.

We dəmə b̄ əşq, nava kəflujada, b̄naṭara z̄nare-k̄dā Makic u k̄zir Karapet xwə k̄rbun qonçyk: mezə də-k̄r̄n. Əwana şa nədbun; həjfa wana d̄hat; cəvnəbari d̄k̄r̄n; heisāna d̄ xwəda d̄şəw̄t̄in, d̄ naljan.

Əwana çar d̄n sərhevdə buç qonçyk u d̄xəb̄t̄in xwə z̄ cəve ç̄maəte vəşer̄n, le həmə we dəme, koma Nojeme, ky z̄ z̄na bun, b̄r b̄ wana d̄hat̄n. b̄jraq dəst wanda—gund d̄hat̄n. Z̄ bazare O zi z̄n b̄ b̄j-raq xuja k̄r̄n: z̄ wan gələkə be carşəv bun, h̄n̄k zi həla he b̄ carşəv bun.

Nojem b̄ koma xwəva neziki wan bu u wəxte ky d̄b̄işt̄n Makic u k̄zir: Nojem jale z̄na p̄heri u dəmə əw hərdy qonçyk nask̄r, avru da-wan u b̄ kən aliki d̄ndā çar bu: t̄əv z̄na peşda cu.

Dy komed z̄na hət̄n peşja həv u z̄ned t̄rka u je ermənja b̄jraqed xwə jəkk̄r̄n, k̄r̄n urra, həv ramusan, k̄njan u şabun.

N̄şkeva d̄ngəki n̄rm hat, ky b̄rə-b̄rə nezik d̄b̄u.

Cənd mərvə sər həfa zner xuja d̄k̄r̄n. Əwana da-d̄k̄ət̄n gəli u b̄ wanra t̄əvajl; d̄nge şaje u əşqe gurr d̄bu. Z̄ çar u carn̄kal nezik d̄bun u dor l̄ wan d̄-ḡrt̄n. Əwana b̄rə b̄rə dad̄k̄ət̄n zere. P̄ala zi d̄lə-z̄and u d̄scun d̄gb̄işt̄n wan. D̄nge əşq u şaja gurr d̄ha nezik d̄bu. Ḡşk zi əşqlu bun, d̄ çije xwəda d̄rə-q̄sin.

Koma pala zi z̄ həfa gelli xuja k̄r̄n. Wana inziner Q̄ambarjan u hosta Ohaç d̄abunə sər dəste xwə.

Zere, ç̄maəst sər həvra d̄cu. Minani b̄ra həv k̄-ti: pel da, peşda u paşda həzja u durezə bun; b̄r b̄ koma pala d̄b̄ezjan.

Nava cənd dəqadā əşqək d̄ha b̄ got̄na t̄ə rabu, b̄ səda m̄ərv̄a d̄k̄r̄ə gazi, z̄b̄ d̄ənge wana eja u bani d̄-l̄əḡzin.

Hosta Oh̄an m̄əram həbu xəbər b̄da, le şabun u əşqa dəve wi hat̄ə ḡredan, z̄yman̄e wi nəḡerja, inziner Q̄ambarjan h̄m̄bez̄, k̄r̄ u an̄çax got̄e:

— Əva... əva... ylm̄ə u z̄b̄ z̄ərpa d̄yk̄ytane, h̄nd̄k̄ d̄ym̄a b̄inc̄k̄jaj̄i b̄b̄uja. H̄n̄əki hesa bu u gava ky h̄ş̄e xw̄ə b̄ərəvi s̄ər həv̄ k̄r̄: disa d̄əst̄ pe k̄r̄:

— Be Q̄ambarjan, be m̄əml̄ək̄ət̄e ş̄ewre, be ylm̄— m̄əram̄e m̄n̄ t̄uçara we nəhata seri. Nə m̄n̄, nə z̄l̄ m̄ə h̄əmuja b̄ h̄əvra c̄ətnaj̄e wa n̄kar bu alt̄ b̄k̄r̄a. H̄əna burzuaziā xw̄ell̄ u av je m̄ə ninbun, le je wan bu-je minani Voskan aqa, le z̄b̄ wanara çəwe t̄əz̄ə d̄əst̄ nəd̄dan, je həbun, b̄əsi wan bu, ky b̄w̄ərm̄n̄, nəv̄ d̄yl̄e wana b̄əz̄ b̄ḡr̄ə, xurt̄ b̄b̄n̄.

W̄əxt̄e burzuaziā d̄ərəqa c̄ek̄r̄na çəwada, ty k̄əs̄n̄ə d̄f̄k̄r̄i u k̄izane ky d̄f̄k̄r̄i z̄i, əw̄ gez̄—səwdas̄ər h̄ə-sab d̄k̄r̄n̄, t̄əne h̄uk̄ymata ş̄ewre m̄əram̄e m̄n̄ an̄i seri.

Gyndjed xəbatk̄ar j̄əkbun, min̄a m̄ərv̄əki d̄əst̄ b̄ vi ş̄x̄yle çabd̄ar k̄r̄n̄ u iro, əwana ḡərək̄e q̄are z̄b̄ xəbata xw̄ə b̄b̄in̄. Xw̄əş̄b̄ə h̄uk̄ymata Ş̄ewre, ky yim̄ da m̄ə, ky reja f̄r̄ə z̄b̄ bo m̄ə v̄ək̄r̄. Cljuz l̄əz̄əki ş̄unda we v̄əb̄n̄ u c̄əme z̄orin we be, van rast u b̄əst̄e xali b̄ k̄ar k̄ə, ş̄ən b̄k̄ə, xw̄əş̄ b̄k̄ə, q̄arək̄ m̄əz̄n̄ b̄d̄ə m̄ə.

Durva ḡrr̄ə-ḡrr̄a avto hat̄. Q̄ambarjan t̄ş̄t̄ək̄ gyhe hosta Oh̄anda got̄: Oh̄an s̄ərə xw̄ə b̄l̄nd̄ k̄r̄, d̄əmək̄e alije re mez̄ə k̄r̄, h̄ərdu avtoje k̄b̄ d̄h̄at̄n̄, əwi k̄r̄ş̄ k̄r̄ u got̄:

— Əw̄n̄... əm̄ h̄əḡn̄ p̄əş̄ja h̄uk̄ymata xw̄ə...

Z̄b̄ hafa gelli h̄ət̄a dəve c̄əm̄, b̄əjr̄aq̄e sor b̄l̄nd̄ bun. Muzika ky z̄b̄ bazer hat̄ bu »Internasional“ stra u ç̄ym̄aš̄-

ta sərǝqot, kərr, allkida meze dьkьrьn, mevana dьnerin, hivja axəftьna wan bun.

Jəki wan bь ǝlje pešьn pəsne inziner Qambarjan da, ky 15 roza zutьr plan dajə qədandьn. Dьrazja xwə gotə pala, wəki qəwaʔ u əšqa xwə nəhevšandьnə, le paše dərəq nəsa hosta Ohanda xəbərda. Gələki dərəq wida got u got kь hьkymate nave wi danjə sawa ky merxase xəbate.

Gəli, nəwal, zь dəst həvхьstьna сьmaəte, çardьn həzjan u wəxtək хьrt dənge „urra u xwəš bə“ nədьhate bьrrine.

Səhet cara dərbaz bu pənzdeh dəqə—disa bu rьng-rьngina muzike, çardьn сьmaəte stra u nəškeva hərtьšt kərr bu.

Inziner Qambarjan bь telephone, bь dьləki gələki əšq dьaxaft.

— Cljuza vəkьn...

— Cljuza vəkьn...

Paie ky rəx cljuza səkьni bun, dəng ɭ həv kьrьn:

— Cljuza vəkьn... vəkьn...

Wəxte ky pele əwlьn zь cem dərbazi çəwe bun, bu rьngina muzike u disa nəškeva hərtьšt kərr bu—s'əqьrri.. dəng u hьs vəmbri. Mərvə bina xwə ǝrtbun, kərr ulal, dьle wan davit: əvньherije bun. Dənge dьkьytane wana səh dьkьr..

Hər dəqək wanra nolani səhetəke bu...

Gьška zi jale geli dьnerin, dəqiqəke, hərtьšt çardьn lalmaji bu. Mərvь dьgot, əwana nə həqi səkьniə...

Disa be dəng u hьs, səred xwə bərzer u həvraz ǝrti, hərtьšt bir kьri: əwana əvньherjenə, mərvь nəzanə, əwana səbəbi сь ysa jale geli dьnerьn..

Hər kəsi dьxwəst əw bь xwə çara əwlь bьbinə...Сьqə dərəng kət. Mərvь hьngi əvньherije bun, wəstjan sьx-

сьх сәкьни bun, сәре хwә минани меҫәки gran, дьбьргьн..
danin.. кьфә сьмаәт аҫьзбујә.

— Fәsal, ыңge мьн...

— Ньҫ...

Ҙьfalәk һәmeza deda гьгја, vial-wiali готьне:

— Dәnge хwә бьбьргь.

— Tә бьһiss?...

— Bәle?...

— Avә...

— Ньҫ, һedi...

— Әz дьбьhem.

— Ньҫ, дәnge хwә бьбьргьн.

Қәlbәk қәt nav дәst u pija u ida reja хwә nәdit, ky-
dәre, дькьрә сәwkә-сәwk, viall wiali дьрәvја. Нәг кәsi дь.
ҫanga хwәda nav сәvada le дьхьst u дькьгьн dyrr-dyrr.

— Faҫol...

— Bәridьne...

— Oҫt, oҫt...

— Oro, ҫa дәnge хwә бьбьргьн...

— Sәbьr бькә, сәbьrkә...

— Olo, mәrv дьbe, әz сәh дькьm...

— Bәle, ysa дьхуенә...

Disa дәng—һьse хwә бьrrin.

Ньҫkeva гәlәka готьн:

— Pah...

ҫunda cun u сьмаәт=кьrrin кевьr дьhat, wana нә-
дьhat.

ҫarәk дьн, кәrr bun...

— Cәm... сәm..

Bu pırqә-pırqa jәki.

Зь һafa зьner, савә ky ҫer зь qәfәse aza бьbә, ysa.
zi pele qьler, кәfgьrti бәzzer дьbun u lәzәki ҫunda kem.

qawat bun. Pəj pele əwəl je dyda hat, je səsja u cəme dəv vəkəri xwə githandə érde geli.

Érd u kəvəre geli bə dlope ave şa kər u nava toz u xybara awəda kəskəsore şəwq wəda.

Cənd kaləmer wedəre bun, zə şabunə hesər cəva də-hatən, əwana kundəji érde bun; érd paekərən.

Dənge şabun u rəqase, həndək mabu, dənge muzike vəmərində: zə we şabunə cja u bani dəhəzjan.

ZYBEDƏ

Sərik dərəqa soqaqa * Rummi

Soqaqa Rummi gələki drəzə; dəkəvə jale Getarr—caje. Nava we taqəda soqaqa lapə baş ja Rummijə; We soqaqəda tək-tək maled bə kəvər cekəri u ysa zi avajəd dyqatani bişər dəbən.

Soqaqa Rummi zə kücəkə məkəzi bə rekə təng çy-da dəbə u te həta pəra sər Getarr—caje. Zə we həndə zi soqaqək dəne dəst pe dəbə, əva zi dəcə həjlo çiki bə-lyndçi, ky zera çije dəva dəbezən. Sər wi bəlyndçiji xan u manəd paşənən, le zə wana wedatər idi mal tynənə u pərre bazer kyta dəbə.

Soqaqa Rummi jəkə təngə, əgər fajtonək zə wəda be, jeky pəjajə, gərəke xwə ly diwer bədyrə, ky re bəde fajtone.

Sələd soqaqa Rummi disa gələki kembərən. Rewika-rə lyngəki xwə bəde sər, jək pe hərə.

Çija-çija dərgə u maled ysa tə dəqəsədən, ky mərv bə çərəkeva əcebmaji dəminə, şaş dəminə, nyzanə sawa

* Rummi soqaqək Rəwanejə-

hərə hyndyr. Dərged wi çələbi hındyk nının, əwana gələki nımzın, mərvn nıkarə sərə xwə teda bılnd bıkə.

Diwar disa ysa.

Mərvn zanə, ky əw dərgə u diwar bı dəsti zaryá. hatınə cekrın, minani holked baqvanaçın. Gava ky mərvn avajiki bı kəvır jan zı je dyqatani dıqəsıdın: hındyk dımınə ty wana kock u sərə həsab bıkı. «Zıngəzıngə» dərgəki bı həsın cənd çara hat, çar dın kırə zıngəzıng. We dəme qəratuki mərvna je we kuce bər pənçərəke diar bu.

Zı hyndyr dəng hat:

— Əw kijə...?

— Əmın.

Hyndyrda bu pıstə-pıst:— Osman hat.

Ləzəki şunda dəri vəbu u Osman bı dy se mərvvedınva hyndyrr kəın.

Dəri disa hatə dadane.

Zı səbəbja hatına wan, Zybedə əçeb ma. Əwe kətebe xwə bərəvi sər həv kırın u danın alikidın. We şəve sı şıxıle Osman həbu? Sər ədətə bərə he wira aqa dıgotın: cənd həb zı je dyru bı wira bun.

Dja Zybedaje neziki kəcka xwə bu u gote: Surətə xwə xellkə.

Gotına de Zybejidaje gələki cətın hat:— Sıra, disa carşəv hatə orte?

Dajke je vəgərənd:— Kəse, nə əz bı tərəmə, səbəb sı gyhdarja mın naki?

Le Zybejidaje gyhdari le nəkır u bərbı mevana cu; əwana zı keləka bave runıştın u məslıhət dıkrın.

Osman bave Zybejidaje pırs kır:— Qə hal— kəfe tə sına?

Əwi zi çabdaje:—Də əm se dəkən idi, bə zənde xwə nişan kər, ky diwer cawa datinən.

—Tu qə sawani?

Osman bəşəvə hat:—Əz zi datinəm, nişan kər ky cawa ərtili bə sər tərəkə qatli sər həv dəkən.

Həvaləd Osman kənan.

Ləzəki şunda Osman dəst bə plana xwə kər, dərəqa kooperativdə axaft, ky cawa „mala xəlcə xərab dəkən“ u got ky ve hene tənə mərvə minani wi xurt təjamiş dədən u zəngin zi dədən. Də sərja əwlən, Zybejidaje ty sərə dəro zə dərnəxəst... Nəzanbu gylje wana dərəqa cədanə... Şaş ma bu, ky peşəkzan Həsən u tuçar Osman ysa xwəş xwəş məsləhət dəkən... Təştək bən wanda həbu...

O hənəki şunda, gava ky Osman dərəqa zəwaçə u dərəq „kəcked“ nəha axaft; Zubejidaje hərtəşt fətm kər. Əw cu çəm dajke u kaşi aliki dən kər.

—Əv cə ojin bu, wə anli sərə mən...

De kərə xətmə-xətm. Le paşə got: Əz gynəkərninəm, sərli bəvə, gune mən tynə.

Mərvəkli Osman got: Çamərəkli başə, dəwləmənt. U zə we şunda cəvə Zybejidaje mezə kər, mərv dəgot we hivje bun, cəka Zybejida we cə bezə jan zi we xwə cawa bəyğə.

Zybejidaje zi bə hers got:

—E, he,... cəra zəmanə Nadər şahə u pəra-pəra kərr bu, hivja çaba wan ma.

Hənəki şunda Həsən gəzi Zybejidaje kər:

Zybejida bə mərdanə nezik bu.

—Səlame bədə, Osman.

Zybejida bəşəvə hat.

—Cə şəxylə mən bə wi həjə?...

Bave wəki pak zanbu dərəqa xəjsətə qıza xwə „ru vəkəri“, le disa mətəl ma.

Le əw kərbna qize Osman gələkl xwəş hat. Əw bə xwə-xwə fəkrī:—Ağrə kylejə, huri—pərijə, wi t̄rə idi Zybejida ja nəfsa çane wijə.

Osman bəşəvə hat u gotə Zybejidaje:

— Cawanə, mevana qəbulnaql?

Zybejidaje got:

— Mal ja m̄n ninə, mal ja bave m̄nə, ty mevane wiji, idi hun z̄b m̄n c̄b d̄xyəz̄n, ty mevane bave m̄n-
ni u duri wan cu.

Şək u şajış kət̄n d̄le Osman. Əşqa wi vəm̄ri u xofə əw həzand. D̄ybək b̄ rastije ş̄xyl x̄rab b̄bə?...
Bave we b̄ hers got: Zybejida?

Zybejida çar d̄n nezik bu.

- Ty zani Osman aqa bona c̄b hatjə?

Xer, nəzan̄m.

Hatjə, tə b̄stine.

- Çe... wə z̄b m̄n p̄rsjə... əzə c̄ra b̄stinēm..

Həsən b̄ hers qıza xwə mezə k̄r, paşə drane xwə c̄l̄rkand, hersa xwə-xwə ḡrt, b̄r xwədə t̄ştək aħaft u b̄b̄nd got

— Tuje b̄stini...

— N̄ stinēm, əzə hər̄m komita z̄na, nastinēm.

Bave dəma ky nave komita z̄na səh k̄r, idi xwə nəḡrt. k̄-la wi rabu:

Tuje c̄b b̄ki? Tuje həri komita z̄na? Komita z̄-
na we an b̄də tə?

Zybejida xwə kəri dərbazk̄r.

Həsən çar d̄n gərm bu:

— Tə xwəj nak̄m, tə f̄m k̄r. qıza səjbsana tə xwəj
nak̄m, tve c̄b b̄ki, ty m̄n nə l̄-z̄mi.

Ty qiza g'hiştiji, wərə şəxyl bə şirnaşi kyta bəkn. Gyra bave xwə bəke, hersa xwə dajna...

Zubejdaje ve çare idi, zə herse xwə ynda kər, sər u səfəte Osman mezə kər, je dən zi nəheri u bə dəngəki meranə got:

— Wəki hun bəmyrən zi, əz nastiym. Bave wəki dəxast bə təhərəkli qize bəde kərkəryne, hersa xwə-xwə gərt u hedika got:

— Zə mala mən bəçəhmə...

Zybedəe got:—Ve səhəte u təməzi gredə, cu dəvra. De xast, hərə pəj, le mere we zərə got:—Runədə... Bə lənge xwə cu, bə lənge xwə we be zi.

Osman u ysa zi həvələd wi ruje həv nəherin, pır-cuje xwə kərən.

Hələ bave Zybedəe zi kətə nav şək u şajışa, ky dəbə bə rastije, qizək vənəgərə.

Zybedəe dəri vəkər u dərkətə dəvra. Wədərə, nav kucedə əw gələki fəkyri.

— Sə bəkm... ve şəve kyda hərym...?

Əwe xast peşda bəlvə, le lə bər dəri bu rəsas. Le wəxtə jale dən mezə kər, dit ky sawa dy məryv bə mələkira tenə mala wana. Dəbək səba Osman ten?

Osman wədəki kənda gərəke şəxyle xwə kyta bəkn-ra u mələ də wəxtə xwədə dəhat.

Dy məryv bə mələva hatən u wəxtə bə derira hyn-dyr kətən; Zybedə zə çije xwə ləryti u ləz-ləz zə we durkət.

— Le kyda hərym...?

Zybedəe gumanə xwə da sər qəwata rə; bəra bəbən, kiali dəxwəzən.

Əw be həmdi xwə peşda dəsə u dəfəkyri: səbe we hərə komita zəna, we bezə, pəşe zə sədərta zəna we həryn mal, we bave wera bezən, ky həqe wi tynə qize zə mal bəqəwrinə u we disa be mala bave xwə.

Le mal bər cəve we rəş dəbu.

—Kyda hərə... Nə hətə sɛbe zi, starə we tynə bu.

Hərə çəm qize həvaləd xwə. Le nə de u bave wa-
na hənə u dɛbə əwana qiza zɛ mal qəwrandi qə çī nə-
kɛrana.

Həma we evare hər tɛşt təv bubu. Zɛ məktəbe dər-
kət; Ahməd tynə bu, çu klube — bər xwə kət.

Cəlo ki dɛ dɛnjajeda dərəqa weda dɛfɛkrə u we ba-
wərə?

Ki we həbu...

Əw bɛ xwə gəlo tənə ninə!

Klup hatə bira we, sədɛrtija zɛna, paşə Ahməd.

Əwe Ahmed bir anı.

Gəlo Ahməd bɛ dɛləki əşq we Zybedə hɛlinə....

Zybedə sɛpicoki bu, nə dɛxast nivesəve hətə dərə hɛz-
kɛrije xwə bɛkytə.

Sawəke əwe gɛrt, rɛçɛfi, le əw rɛçaf nə ja tərse bu.
Zybedə fɛkɛri.

— We bɛbə mərəv...

— Əze wi bɛkɛm mərəv, nə, əz zɛ wi xwənditɛrɛm u
zanɛm xəbərə dɛnjae.

Əze ali wi bɛkɛm.

Minəni baje brusəke cənd ɛkɛl bər cəve wera dər-
baz bun.

Əva əw bɛ xwə, sər sing u bərə Ahməd u wira tɛf-
təkə rənd dəbe, dərəqa dɛha ɛmɛrəki başda gɛli dɛkə.

Aha Ahməd hin dɛkə, ky sawa bɛkɛn, wəki zɛ pən-
çərə toz u xwəbar nəje hyndyr u malda pirhəvok bitər
nəbɛn.

Əw sər wan fɛkɛra bu, u fəlm kɛr, ky bɛ raste zi,
zɛ peşbəri we əw bɛ xwə te, Ahməd bu.

Zybedə nezik bu u əwe tərə ky Ahməd zi neziki
wi dɛbə.

— Zybedə...?

— Ahməd, Ahməd tyjl...?

— Əzъm, Zybedə, ve şəve kyda? Zybedə kərrbubu, dəqəke əw dь wi halida səkьni: mərv dьgot dəreğ tьştə-kida dьfьkьrə.

Ahməd zi kərr bubu.

Raşə Zybedəje dəste xwə bь mərdənə həzand, dəste Ahməd ցրt u bər bь rja male kьr.

— Əm hərvn!

— Kyda, Zybedəl

— Əm hərvn mal... bər bь əmьre təzə.

ТРАКТОР

Дьхəvьti, дьхəvьti,

Дьхəvьti, dci tej

Ty radьki, wəldgərini,

Ty ruje őrde zu rəş dki.

Вь palava dьci tej,

Zəmət nadl gej,

Dəwsa dy ga roze,

Radьki őrde səhətəke.

Rakə traktor, rakə,

Xwəllje, qalkə,

Əv zəvja mal tьfaqə.

AŞE MƏ

Aşe mə vədğərə bə toke,
Xəvata dəh roza dke roqə,
Xəvatcije aşe mə eğn,
Əw həbe nan pak dherın.

Dke şəqın, şəqə şəqə,
Maşına we rəqə rəqə,
Aşe ave bər wi hecə,
Əw nane mə hur dhərə.

Aşe mə je kolxoze jə,
Sıbə zu dənge wi cğas xyəş te.
Əw dxəvıtə bə toke,
Qar mərə zəf həjə.

XƏBATA DƏWREŞ

Dəwreş xortəki dəlali bərb cəvbu.

Bəzna Dəwreş, mina dara spindare rastə titalibu.
Dəwreş həla 20 sall; sfəte wi mina şıkle zə mume ce-
kəri spi u nərın bu u ruje wi nə hatəbun.

Wəxta Dəwreş qıncə xwə lə xwə dəkər, sərə, xwə şə-
dəkər, mərja həwas nəkər, bərə xwə ze bgyhastə. Pore
wi rəşi kırışk, tıje wi mumani, cəve wi mina ase dor
nəqşandı, byrje wi rəşbun.

Dəwreş də nəv günde Teçərlijədə dıhatə həsavə səwa xortəki zə bədəwa bədəw, dərbdara dərbdar, merxasa merxas, u zə hazır bunə hazır. Dəwreş we palze təzə məktəbə əskərje kytta kərribu, səwa ƒırqəvan, şandı bun günde Suse yzəka ƒırqe.

Gyndija yssa zə Dəwreş hıy dıkırın, dgotın,—kə ləme ky we lıngə Dəwreşra hərə, bıra səve mərə hərə. Nəmin ky qize gınd zi lı sər wi aqıle xwə ynda kırıbbun,

Le wəxta Dəwreş də ƒıvatada xəbər dıda? Mərja tre əjni kıtebe bədəwətje gırtijə dəste xwə dıxunə; yssa zu —zu u pırs lı həv dıanı u bı dəv leve xwə ƒəkıri bə sər vədıbu, dıkənja.

Wəxta Dəwreş səwa qədandına plana xwəndıne gındi bərəv dıkır u ƒıvat dıkırın, gındi bı zımanəkinərm u bı pırsnə kure yssa dıda sərweht kırıne, gələka həma lı wedərə dıgotın,—ax! Dəwreş xwəzıla ty bırae mə, jan tıştəki mə bujaji, bıra kırase sər ƒane mə həsrət-bja, hıneka zi dıgot,—zı wıra sədərta nəhije lazımə, səwa bıje, wəki əw şandıne sərkarə gındəki, Dəwreş, yssa bu, wəki sərkartja gındəki mina gındə Suse zera hındık dıhatə həsavkırıne.

Sımkı əwi bı we xəbərđana xwə, u xəbata xwəva, həmu plane gınd: plana sandıne, xwəndına borçlı u je majın, wəxtəda dıdanə qədandıne.

Yssa zi bın dəste yzəka komsomolada, təşkiləte ƒırrə-ƒırrə dabunə təşkil kırıne, „Mopr“, „Osoavjxim“ „Xace sor“ u je majın. Dəwreş spartbu həmu ƒırqəvan u komsomoled gınd, səba hınbuna sıxyle əskərje, sıjasəte u sıxyle doxtırtje hınbun.

Dəwreş 7 roza ƒərəke ƒırqəvan u komsomole gınd

Өөрөв дэкрэн, wanaра дэrsa гүлэ агыр кыргне, sijasete u doxtьrtije дэrbaz дэбу.

Wex̄ta gyndija дэditьн, Дэwреш̄ wana дэдэ цerge, hi-ni lexьstьна niшane u шyxyle majin дэкэ, hema wi caxi дэbgotyн:—Oro welləh əv diwana diwānekə zorə, hək kom-somol, ыргəci u хəbatқара hema дэ male wanda zi hэр тэш-ти дэдэ hin кыргне.

Le wex̄ta gyndija niшane wane дэrbdarije, fizkulture u гүлэ агыр кыргне дэditьн? Kal pira zi хуэзыла хwэ бь wan дьанin, дэxастьн бьбуjana тэvi тэшkiləted wan.

Hэрro wi caxi, qiza кəсibe gynd, Usьve Əvdo u cənd qize дэне 14—15 sall дэhatьн тəmaшə дэкрэн. Le lap нэдэhatьнə nāv wana, тəne durva meze дэкрэн.

Səjrana qiza Usьv, həvala хwэ Gylizerra дэgot,—Le-He, cьma naen əm zi бьбьнə komsomolka? Bave mə we cь bezə, nə brae məzi тэvi wanьн.

—Əz zi дэxazьm... Gylizərə got.

—Də wərə əm hərgьнə bal Дэwреш̄, ərze бьдэvisьн дэbdne.

—Nə əz дэtьrsьm.

—Zь cь дэtьrsi?

—Şex Şərrə u məllə Isa hэр-ro tenə malā mə bave тьнrra дэbezьн:—nəvə-nəvə, ty бьheli qiza тə hэрre бь-вə komsomol. Bave тьнzi edi teda мьтəhəjьr, ma got:—Na, тэшte ysa дэвə? Əz nahelьm. Iza қака wəki əz bem, ty wərə, səbā wana дьle bave тьн nəe u nəhele.

—Gylizər çan! Wərə əm cənd roza дэzi hərgьн çva-ta, u зь Дэwреш̄rra zi bezьн, əwe əssə de u bave mə дэbdə sərgwəxt кыргне. Cьmky хəbərdana ysada şex məllə дэькаргьн бər wi хəbərdьн.

Səjrane дэgot u mьlle we дэdьrt, бərb wana дэbьr.

Bəre Gylizərə hьnəki хwэ şunda дэdьrt, paşə hema

nyškeva got,—Də wərə əm hərən! Həlbə koməkə noli wan u xortəki noli Dəwreş we ləryšta məvən. Şəx Qəro-je ru dırez u mələ Isaje rışt kuz, we sə bəkn. I...bəra- tətə kətə bira mən, nə Əjšana Səbri zi cu xəwə nıvısı komsomol kətə nav yzəke, nəka zi bje sərkəra malə xwəndne.

Сь бь weja кьрн, wəki сь зь mə bəkn; wərə əm hərən.

—Le səwa? məryve ky bəxyəzə peşda hərə, bəbə mərv, zə dıne tıştəki hıldə, gərəke nətrə, şərm nə- kə, bər sətnja nəsekıçə, həla ky nəha ty sətnje yssa tynən, nə? Wərə əm hərən. Səjrane got, u dəste həv gırtın, kənjan, bərb wana cun, duz cunə bal Dəwreş. Dəma Dəwreş əwana dıtn,—oh!.. Sər səra u sər səva hatne, gəli həvale dəlal, jəqın hun hatne wəki təv mə bəxəbıtn, əre?

—Bəle... Le Dəwreş çan! Gərəke ty yssa bəki, hə- la kəs pe nəzanbə, u paşe zi de u bəve mə sərwəxt bə- ki, Səjrane got.

—Əw gli sər səra—sər səva, le hun həla dyse ro- za wəryne çvata, hune bə xəwə gıli—gotne ysa hinbın, wəki qə kəsək nəkarvə bər wə xəbərde, got u hanzuka zera ərzə nıvısı, anket tızi kər u da yzəka komsomolə.

Cənd roz dərbaz bun, Səjran u Gylizər qə zə çvata nədman, həta roza çvate, əwana epeçə hini gıli—gotne sıjasətije u tətə zi bun.

Wəxtə əwana dərbazi nav komsomolje dəkərən, Əloe komsomol rabu got,—gəli həvala! hun xwəndne zanın? Hun zanın wəki komsomoli səje?

Зь wana, Səjran rabu got,—Əre, hərəke mə se sala məktəba gyndda xwəndije, komsomoli zi, təşkilətəke qo- məkə (ymuda) ıyrqejə. Çav da u runışt. Həvala jək-jək.

рѣс дан — эвана зѣ еѣз пѣбуѣ ѣав дѣдан. Раѣе бѣдѣст
бѣлѣнд кѣрѣнѣкѣ бе мѣрѣабѣлѣ кѣтѣнѣ нав комсомолѣе.

Едѣ хѣрсе қѣза зѣ кѣрѣѣ комсомолка ѣ хвѣ кѣрѣбун;
тѣвѣ узѣка комсомола бѣ дѣл у ѣѣр дѣхѣбѣтѣн. Хортѣ
гунд гѣллѣка сѣва Сѣјране ақѣле хвѣ ундѣ кѣрѣбун у сѣр
ве дѣн — хар бубун. Сѣмкѣ Сѣјран ақѣле хвѣ, хѣбата хвѣ
у хѣмзѣ бѣдѣваѣа хвѣ зѣф зедѣ бу. Сѣјранѣ усса бу, лѣ
хорта ве сѣва ақѣле хвѣ ундѣ нѣкѣрана? Ѣарна вѣхте
бѣса мер кѣрѣна ве дѣбу; Сѣјране дѣгот, — ѣз мер на-
кѣм, хѣта хвѣндѣне дѣст нѣјнѣм. Лѣ де у баве ве дѣ-
хастѣн, хѣма ве гаве зѣра мерѣк бѣдѣтана у бѣдѣне.
Сѣмкѣ вана нѣдѣхаст, вѣкѣ қѣза ван хѣрѣ ѣѣе дур у
хѣрѣб кѣвѣ. Дѣготѣн, — Вѣра қѣза мѣ гундѣа мер-кѣ, зѣ мѣ
нѣрѣтѣ. Лѣма зѣ Сѣјрана бѣлѣнгаз бѣ ѣмоѣ кѣре ѣлора
готѣн кѣрѣбун, вѣкѣ бѣдѣне. Сѣјране ѣмо бѣгѣм нѣдѣкѣр
у нѣдѣхаст. Сѣмкѣ, ѣве ѣмо зуда насдѣкѣт, нѣ хвѣндѣ,
зѣ гѣл — готѣне ѣѣвре раѣда маѣѣ ѣѣв ѣ бѣн гѣхкѣтѣбу.

Лѣма зѣ Сѣјране дѣзмала вѣ ѣундѣ дѣзѣвѣранд у соз
нѣ дѣда, сѣва стѣндѣна вѣ. Мѣна Сѣјране тѣне бу ѣв,
вѣкѣ де у баве ве зѣ нѣ хѣјдѣн, дѣле хвѣ нѣкѣн, дѣ-
гот. — ѣз сѣва хвѣндѣне настѣнѣм. Сѣмкѣ ѣз дѣсѣмѣ
хвѣндѣне. Сѣјране нѣдѣхѣст хатѣре де у баве хвѣ кѣве.

Едѣ Сѣјране дѣст ванда дѣбур нѣдѣкѣт, дѣхастѣн вѣ-
кѣ бѣ дѣсте зѣре бѣдѣне, ѣвѣ кѣрѣ ѣѣв ѣ гѣх кѣтѣ. Сѣјра-
не едѣ дѣт, бе фѣјдѣѣ, гот, — хѣмѣн кѣ ѣзе бѣсѣѣама,
хѣм ѣа пак ѣвѣ, накѣва хѣрѣм, рабу, сѣ бал Дѣвресѣ
гот: — кѣдѣре у қѣзан мѣкѣтѣе?

— Вѣкуѣе, јанзѣ Рѣване, технѣкуме. Сѣма ве мѣн
хѣлнѣдѣн? Сѣјране гот.

— Ве тѣ хѣлѣн, хѣбата хвѣда дѣрбдар, у бѣ тѣрѣмѣ-
на мѣн гѣрѣке тѣ дѣ гундѣа кѣрса сара кѣта кѣрѣвѣ,
ѣре?

— Вѣле.

— Səjran çan! Wəki d̄s̄ci xuşka m̄yn Əjşe zi b̄x̄ȳ-
ra b̄b̄ə, b̄ȳra əw zi b̄x̄un̄ə.

— Əjşe t̄şt̄əki z̄b̄ xwənd̄ne zan̄ə? Səjrane got.

— Le cəwā, sər̄kara mala xwənd̄ne j̄ə. Əw zi mina
t̄ə komsomolkaj̄ə, h̄m̄ zi d̄ərsdara kyrsa z̄bnaj̄ə.

— Də wərə əm lro h̄ərḡn̄ə n̄əh̄je şyxyle mə duz-
k̄yn. Səjrane got, u h̄ər dy cun, şyxyl̄duz k̄yrḡn u v̄əgər-
jan̄ə, mal.

Wəxta d̄əst p̄e buna sala xwənd̄ne Səjran u Əjşe
cun, b̄ərə k̄ətḡn̄ə kyrsa h̄az̄r̄je, p̄əş̄ə zi k̄ətḡn̄ə kyrsa j̄ə-
ke u xwənd̄n.

Dəwreş zi ed̄i n̄ə d̄̄ xwəst, wəki ḡynd̄da b̄m̄in̄ə.
S̄m̄ky Səjran, u Əjşe cubun̄ə xwənd̄ne, əw zi ed̄i b̄-
r̄ə-b̄ərə m̄əz̄n̄ d̄̄bu, z̄b̄ wira zi xwənd̄na b̄l̄nd̄ laz̄m̄ bu;
d̄̄xwəst b̄x̄un̄ə.

Əw zi roke rabu cu n̄əh̄je şyxyl̄ t̄əslim̄ k̄ȳr u cu Tif-
lise k̄ət̄ə Instituta f̄ər̄q̄ə, s̄əwā xwənd̄ne. Əw. epeçə wəxt
—zəman bu, wəki mala Dəwreş xall̄ bubu, ed̄i k̄əs̄əki
noll̄ b̄ərə oda wi n̄əd̄̄x̄ətm̄land, u t̄eda govənd̄ n̄ə d̄̄-
ḡrt, wəki hort u q̄iz b̄ş̄v̄n̄.

Car sal d̄ərbaz bun, mə b̄h̄ist, wəki Dəwreş, Səjran
u Əjşe xwənd̄n̄ kyta k̄yrḡn̄ə u v̄əgərjan̄ə n̄əh̄je.

Wana xəbata ḡynd̄ dabun̄ə s̄ər̄ h̄im̄əki q̄əwin.

Dəwreş u Səjrane z̄əf̄ z̄b̄ h̄əv̄ h̄z̄ d̄̄k̄yrḡn̄.

SUCOK

Turgenev çar̄əke b̄̄ Ermalajva d̄̄s̄yn̄ w̄ərd̄əka b̄̄-
k̄uz̄yn̄. Çije ḡrt̄ȳna w̄ərd̄əka gol bu. Lodk̄ək̄ laz̄m̄i necir-
v̄ana bu. Ermalajl̄ got, —lodka Suçok h̄əj̄ə, ḡər̄ək̄ m̄ərḡv̄
b̄ər̄ b̄̄ wi h̄ərr̄ə.

Мън got,—çәм кe?

—Ахьг мeгьвeк вьга дьзи нaвe wi Sucokë.

Əw cu, ləzəki dьne бь həvгга hatьn. Sucok məгь-
vəki bərdəstbu, pexas dьgəria şəst sall həbu.

Мън got,—lodka tə həjə?

Əwi got,—lodkə həjə, gəгək be секьгьne.

—Le ty kiji?

—Torrçije aqemə.

—Le torrçiki cawani, wəki lodka tə xrav bijel

—Le cawa çəme məda məsi zi tьnnə nə.

—Мън Ermalajirra got—nu, də zuкə, həггə lodke
cekə.

Ermalaji cu.

Əz ь səг kəvьг ruпьştьm Vładimir hatə kələka мьн,
Sucok həla çije xwəda səkьni bu.

—Əz təwəqə dькьm мьнrra bezl, ty torrçije zuda-
ni jəne na?

—Əva həvt salə.

—Le tə bəre сь şьхyl dькьг?

—Bəre əz fajtonci bum.

Le ke ty зь şьхyle fajtoncə dajə. qəтandьne?

—Ханьма təzə.

—Kizan ханьm?

—Əwa ky əm kьггinə, əw Alena Timafeevnəjə, jə-
kə ysa qalьmə... nəçahьl.

—Əwe сь фькьri, ty kьri torrçil?

—Xwəde zanə, əw hat çəm mə, kьггə səг bəг də-
stijed xwə u hat vьг. Mə bəre əwьl dəstə we ramusa. Əw
bəre həггə nəbu, le paşə dəst pe kьг u jək jək pьггə kьг
сь qulьx kьгьne u gьljee dьne.

Сьггə gьhıştə мьн: „le tə сьдькьг? Мън got,—əz
bumə fajtonci;—Fajtonci, le ty fajtonciki cawani? həla ь
həle xwə mezə бькə! gəгək ty nəbi fajtonci. Wəгə çəm мьн

бъбә торрци у раҫе рује хвә кыrr кә wөхта һатъна мьн,
гөрәк ты мөсла һазьр дајини сәр тәхте аҫе, гьһдари дьки.

Дьһһерл, һама wi сaxидa әз бумә торрци.

— Le бәри wi сaxи тә сь ҫьхьл дькьр.

Бәре әз мираҫа Sergeја Sergeevic Pexterev бум, әм
ҫөҫ сала дәсте wидa бун.

Әз fajtoncije wi бум.

Le ҫаһьлтја хвәда һама ты fajtonci буји?

— На, әз бәре повр бум, нә баҫарда, le гьндда.

Тә ҫәм ке харьн һазьр кьр.— ҫәм Tatjana Василевна,
әм зь ҫәм баве we сунә ҫәм we, әм bist sali бьн бан-
durra weda бун:— Сава? тьме ты ҫәм we азpez буји?

Na әз ҫәм bufete дьсәкьним у мьнра дьготьн An-
ton, le нә Kuzmo, аҫе уса әмьр кьрбу.

— Nave тә пaha Kuzmөjә?

— Kuzmөjә.

— Le ты дьһа буји сь?

— Әз бумә artist.

— Rast дьбези?

— Le сава.

— Тә сь дькьр?

— E; сьта һун пьзаньн, ај кьңҫе ль мьн дькьн,
әз дьгөрьт, јап дьсәкьным, јап гудьнем, дьбезьн те
сь беzi, ај әз дьбезьт, ҫарна дьбьт мина мөгьве кор.

— Раҫе ты буји сь?

— Раҫе disa әз бум әзpez.

— Bona азpezije ҫарәкә дьне сьта гazi тә кьрн.

— Сьмки бьре мьн зь ҫәм мьн гөvi.

— Le wөхта аҫае бәре, һена баве тә, тә сь дькьр?

— Мьн гөләк ҫуррә гьльх кьр, әз бәре бум казасок,
bum баоьван, u je majin.

— Ты буји бәләд, бь кьскаrra дьсуйи?

— Bәle бь кьскаrra, ҫарәке zi бь һөспарра, le кә-

тым, һәсп сьл кьри бу, аҗае мәҗи бәре гөләки сәрт бу,
әви әз кытам, бона әз сьнәта сарозникije һин бьм.

— Ты wi wәxti сәнд салл буҗ?

— Бист салл бум, wi сәхи аҗае мә мьр, әз диса бь-
г. мә гьнд.

— Ну Кuzма, ты һати сьргьвандьне, кьлфәте тә һәҗе?,
ты рәwҗiji, јане нә?

— На хер, Татјана Василловна әмьр нәдајә ты кәси
(бә. ләстije хwә) бона бьзәwҗьн.

— Ле ньһа ты әбура хwә ре сь дьки? ајльҗе дьстini?

— Сь ајльҗ бь nano кьта бу сь, дьһа зедә нә ла-
зьмә, бьра хwәде һәма сьламәтije бьдә ханьме.

Е нәлаји вәҗерia.

Әл. Ы әви гот:—lodкә һазьрә lodкә слар бун u сун,
боңа wә тәкә бьдьрьн.

РЬРС

—Sucok кi бу?

—Turgenev ре ve сәрһатije сь дьхазә безә?

—Dәрһәҗа кә гөләки вьрда хәбәрдаң һәҗә? сьма?

RAZANE ДЬХАЗӘ

Varka гьзәкә сездәһ салл бу, әве бешк дьһәзанд u
рerra һедика дьстра:

Әз зь тәrra лuri дьбезьм,

Әз кьлame дьбезьм.

Zarrok дьдьри, әw zuda дьдьрија, le Varka дьхазә ра-
ze, сәве we дьһатьнә дьртьне, сәре we бәрзер дьбу,
стыije we деҗја.

— Əz zь tərri luri dьkьm; əwe ançax leve xwə zь həv vədьkьr u xəbərđьda.

Xwəje (aqaе) we oçaxa keləka weda raza bu. Varkaе dьxast raze, le əmьr tьnnə bu, wəki Varká raza, əgər Varka bьhenьzija, aqe we le xьsta.

Varka beşikə dьhəzine, dьhenьzə, əwe xəwneda de bave xwə, gьnd dьdit. Bave we nəxwəşxaneda mьrьbu.

Nьşkeva jək ledьxə, əw cəve xwə vədьkə, dьньherre aqajə.

Əw dьbe,—ty cь dьki?—zarrok dьgьri, le ty razaji?

Əw şamaqəke bьn gьhe we dьxə; Varka səre xwə dьhəzine disa xəwneda de bave dьbine, dьhenьzə, əwana bь həvrranьn, dьcьn baçer, bona bьhəq bьxəbьtьn.

De rəça dьkə—nan bьdьn.

Varka dəngəki nas dьbьhe,—қа zarroke bьdə mьn.

Disa əw dəngə, içar dьha bь hers,—қа zarroke vьr-dakə.

—Razaji?

Varka vədçenьqə, dьньherre əva zьna aqe, lь orçá male səkьnija, əw cьcьk dьdə zarre. Varka radьbə dьsəkьnə u lь zьna aqe dьньherre.

Zьньk dьbezə, zarroke hьlinə.

Varka Zarroke hьltinə, dьkə beşikə u çarəkə dьne dəst pe dьkə dьhəzine.

Le disa mina bəre əw dьxazə raze, xəwa we içar dьha pьrr te.

II

Aqa bər dəri dьkə gazi—Varka rabə sove dadə, wəki gьsanə hərdь rabunə, dьha wəxta xəbata wanajə.

Varka bər bь mərəkə dьbezə, bona dara binə, əw gələki şadьbu, cьmki wəxta mərvь radьbə re dьcə, dь-

gærræ, wi saxl xəwa məriä zéf nae. Əw dara tinə u sove-
dadədə...

Зьна аҗа дькә қиррин—Varka samavare dadə.

—Varka аҗа dave samavare.

—Varka kaloşe аҗе бьшо.

Əwa ь ёrde rudəne kaloša дьшо u дьфькьгә сьҗа
гьндә, wәki əwa sәre хwә бькә hyndyrre kaloşe u һәвә-
ki raze.

Varka pеrәlinkä бьшо.

Varka pеrәlinkä дьшо, sovәke дьne zi dadədə u бәг
бь дьқане дьбәзә, хәбат пьrrә.

Le сәтьнә мәрьв тьme бәг тәхте kartole kuxniје бь-
сәкьнә u тәмьз бькә.

Sәre we sәг тәхтәдә хar дьбә, сәве we тенә гьрть-
ne, кәг зь дәст дьқәвә ёrde.

Le зьна аҗејә қальмә бь һәrs te бәrra дәрбаз дьбә
u le дькә қиррин.

Сәтьнә мәрьв wa бәг харьне һәrrә be, сәтьнә мә-
рьв бьdru, сәкә.

III

Evare mevane аҗе ten.

Зьна аҗе дькә қиррин—Varka samavare бәве, sama-
vara аҗе суськә, ләзьмә сәнд җара сәmavare bavene.

Pәј сајerra емане сьһәтәке Varka сәг pia дьсәкьнә,
ь mevana дьньһәrrә u дьбе—ська we кәнге ётмьг-
кә, ська әзе сь биньт.

—Varka, zukә, һәrrә pivoe binә.

Varka banz дьдә, bona xəwa we бьrrәвә. Varka дь-
сә ave u сьхyle majln дькә.

—Mevan сun, аҗа вәдләзә, bona rәze.

Зьна аҗе дькә гazi—Varka заррок дьдьри, бьһәзинә...

Varka disá dëst pe dÿkë—luri, luri, luri çan.
Le zarrok disá dÿgÿri u nahelə, bona əw raze.

PËRS

Varkaə çəm aqje cawa dərəbaz dÿkÿr? aqje kəda we cawa dÿxar?

PLENE KAVKAZE

Əva jəka zuda qəwmijə. Wi saxi ɫ Kavkaze şərr bu. Nykymata Urÿsete dÿxast mərÿve əjaə aza bÿkra bÿn bandurra xwə, ləma zi ordija xwə şand Kavkaze.

Mərÿved əja nədxastÿn bÿkəvÿn bÿn dəste wan. Wana davitə sər u ofisere urÿs dÿbÿgÿn plen. Çarçara mərÿved əja gələk pərə zÿ afisere gÿrti dÿstəndÿn u bərrədan.

1. NAMƏ Zÿ MALE

Ofiserək ɫ Kavkaze qyɫx dÿkÿr, zerra dÿgotÿn Zilin. Çarəke zÿ male namək zera hat.

Dja wi pir zerra dÿbÿvisə,—dÿha əz pir bumə, əz dÿxazÿm bəri mÿrna xwə kyrre xwə bÿbinÿm. Wərə xatÿre xwə zÿ mÿn bÿxaz, mÿn əɫkə.

„Zilin dÿbÿkÿri,„ ja rast zi dja wi pir bu bu, dÿbə ky ɫ həv nəe dja xwə bÿbinə.

Əwi izna xwə xwəst, tÿvdərəke xwə kÿr hərə. Wi saxi Kavkazeda şərr bu.

Hy m şəve, hy m zi roze cujÿn hatÿn tÿnə bu. Tÿrka ɫ mərÿva dÿxÿstÿn jan zi dÿbÿgÿn əja*.

* Dÿbÿgÿn əja,—dÿbÿgÿn plen

Léde dy çara æskære nobëdar zь këlake dьsun këla dьn. Æskær lь peşije u paş, çymaát zi orta wanda dьsun.

2. ZILIN CAWA KƏTƏ PLENİJE

Əw jək havine qəwmt. Səbe şəvəqe aboz pəş kəle top bu. Æskære nobëdar dərəkətn u këlaka rerra cun, Zilin slari dьcu, le hur mure wi abozerra dьcu. 25 verst re peşja wan bu. Aboz hedika dьcu: æskær dьsəkьni, wəxta təkərəkə érəba ky ləq dьbu, jan zi həsp dьsəkьnin u gьşk dьsəkьnin, səbr dьkьrn. Səhət 12 həbu. Aboze ançax-nive re qədandьbu. Toz bu, gərm bu, tëve dьşəwtand, carhılqə colə, dar u təl tynənə.

Zilin peşda cu səkьni u hivije bu hətə aboz be dər baz bə.

Zilin wa dьfьkьri, —dьha rьnd ninə, əz be æskær, tənə hərrьm? həspre bьn mьda rьndə.

Əgər tьrk rasti mьn ben, əze banz dьm, bьrgəvьm. Ofiserəki dьne, nave wi Kostilin neziki wi bu, tьvьngə rerra u dьbezə, —əm hərrьn Zilin, həmin qəwət məda nəmajə, əmə bьrcinə, gərmə.

Le Kostilin mərvəki qalьni sorəkyri bu.

Xuidan zь wi dьkьşja.

Zilin fьkьri u got.

— Silьhə dağьrtijə?

— Dağьrtijə.

— Də, əmə ysə hərrьn.

U əwana reda peşda cun. Çəm şkəvte tьrka avitə sər wan, Kostilin rəvi, le Zilin hьlanin plen. Mərvə eja əw bьrn eije.

3. PLENİJEDA

Əwana sər gələk çjarra dərbaz bun, sər cəməkirra zi cun. Bu tari, əwana hatьn auləke. * Ləngə Zilin qəjd kьrn u bьrn mərəke.

* Aul—gynd.

Zilin dāvdan hyndyrre mərəke u dəri sərda dadan.
Zilin kət.

Zilin we şəve ranəza. Şəve kən bun.

Səbə bu. Zilin rabu qylykə vəkər, terra nəherri.

Əwi qylykerra re dədit, rja bər eijerra dycu.

Alije raste mala tətərəkı bu. Dy dar cəm mala wan
bu. Sə lə wedərə kətəbu, bəzən bə karəke xwəva dycun.

Zary rəvin hatən, bərəvi sər həv buq u cunə cəm
mərəke, wana darək hylanin u qylykerra dəkərən. Zilin
lə wana kərə qizin, zara kərə qarrin u rəvjan.

4. DINA

Zilin dıxast avəke vəxwə. Dərə mərəke vəkərən. Mərvəki
tərk hat, ruje wi zi hənə kəri—sor bun. Jəki dənə rəşək
zi perra bu. Zilin pe dəste xwə u leve xwə əw dan
sərwəxtkərənə, wəki ave dıxazə.

Mərvəve rəş zənbu Zilin cə dıxazə, kənja u kərə
gazi:

— Dina.

Qizəke banzda hat, əw sezdeh sali, zravok bu, qarr
bu, cəvnə rəşə le bun, bəxwə zi bədəw bu.

Bave we zerra' tətək got. Əw rəvi cu, disa vəgərli,
məsinək ani.

Disa məsine xwə hylanı u cu.

Tətəra dərə mərəke dadan u cun.

5. RƏVA KY LƏ HƏV NƏHAT

Kastilin zi kətə plenije. Kərən sər Zilin u Kastilin,
bona əwana male xwərra bənbvisən, səva male wana 500
manat pərə wanrra bəşinən.

Əwana mərəkeda grti bun. Xarən u vəxarəna wana
nəpak bu. Hər kyte garəs be xwe, jan zi nərvzjajl dəda-
nə wan.

Zilin məhəke ysa dərbaz kər. Roze əw nav gyndi
dığərria jan zi tışt sedьkьr, şəve həj diwar dьkəla,
bьn diwerda qylьkək vəkьr.

Zilin Kastilinra got,—lazьmə, əm iro bьrgəvьn, əwa-
na runьštьn, səkьnьn, bona həta dənge gynd be bьrrine.

Şьmaəta gynd gьşk kərr bun.

Zilin u Kastilin banьdan, bər diwer. Dəng hьs tьnnə-
bu. Hər nav qamişda хьşina dənge ave dьhat.

Əwana car versta cun. Meşəda duman bu. Kastilin
wəstia, lənge wi dьha zь çi nədьləqjan, axina wi bu.
Nьškeva rəpina lənge həspa lь peşja wana hat.

Əwana zь re dərкəтьn, кəтьn nav tьln e dara, xwə
vəşartьn u səkьnьn.

Nьherin tətərək hat, cələk dьbu bər xwə u dazot.
Tətər cu.

Zilin got,—də ravə əm hərrьn.

Kastilin kьr rabə sər xwə, le кəт.

Zilin kьr əwi rakə sər pija, le qirrina Kastilin bu.—
ax, deşə!

Zilin vəçenьqi.

—Сь qirrina təjə, axьr tətər we bьbьhen?, ravə,
əze kəməke bьdьm tə.

Əwi Kastilin hьlani u bьrə sər re.

Tətər dənge Kastilin bьhist, vəğərja u bь zьmanə xwə-
kьrə gazi, əwana disa кəтьn bər tuma, xwə vəşartьn.
Tətər gyllek adьrkьr u azot, kucьk lь peşja tətər, azotьn u ha-
tьn, əwana Zilin u Kastilin dьrtьn bьrьn u kьrьn cələkə kur.

6. DISA RƏV

Hale wana zəf xrav bu. Dьha qəjd zь lənge wana
vənəkьrin, əwana cələda dьman. Nəne nəpəti u pe mь-
sin zi av dadьxьstьn bьne cəle, dьdan wana.

Zilin p̄herri hale wani xraṁ. N̄karḡn b̄yrḡəȳn. Bina wi t̄əng bu.

C̄s̄leda runṣ̄tibu u d̄əf̄k̄k̄ri; ḡelo sawa b̄k̄k̄n?

Ṙar̄eke zi p̄herri, n̄ṣ̄keva tot̄k perra zorda avit̄ȳn u k̄ət̄ȳn s̄əg coke wi.

Zore p̄herri, Dina dit. Dina k̄ənj̄a u r̄əvi. Əw d̄əf̄k̄k̄ri „ḡelo Dina n̄kar̄ə“, əwi d̄əst p̄e k̄ȳr z̄ə h̄əria sor t̄ȳṣ̄te list̄ka zarra, z̄ə h̄ərije q̄əb̄xe m̄əḡəva, h̄əspa kuc̄ka c̄ed̄k̄k̄r.

D̄ȳgot, „K̄ənge ky Dinae be əze b̄d̄ȳm we. Zilin h̄əla zuda bona Dinae buk c̄ed̄k̄k̄r, Dinae zi d̄əwsa ave ṣ̄ir zerra dani.

Dina w̄əxt̄əke n̄əh̄at ṣ̄əm wan.

N̄ṣ̄keva d̄ənḡək z̄ə zore hat. Zilin b̄h̄ist, p̄herri. Dina bu, əwe z̄ə m̄ylke dy tot̄k d̄əḡx̄st u avit̄ə zere. Zilin got,—ty c̄ȳma n̄əj̄i han t̄ərra van l̄əj̄stoka.

Le əw s̄əḡə x̄w̄ə d̄əh̄əz̄in̄ə, w̄əki n̄ə laz̄ym̄ə, p̄əṣ̄ə d̄əbe:

—Ivan, d̄əx̄az̄ȳn t̄ə b̄k̄ȳz̄ȳn.

—K̄i d̄əx̄az̄ə?

—Bav̄ə m̄ȳn. R̄ispi zerra d̄əbez̄ȳn, m̄əḡəve Uṣ̄əə nez̄ik̄ȳn, ḡyne m̄ȳn b̄ə t̄ə te.

—W̄əki ḡyne t̄ə b̄ə m̄ȳn te, m̄ȳnra ṣ̄vdar̄ək̄ə d̄ərez b̄in̄ə.

Dinae got—na, n̄ab̄ə, we b̄bin̄ȳn, ḡȳṣ̄k̄ə l̄ə mal̄ȳn, p̄əṣ̄ə lex̄st cu.

Ṙəv̄ bu. Zilin ran̄ədza, d̄əf̄k̄k̄ri, ḡelo sawa b̄k̄k̄ə, ky b̄yrḡəȳə.

Le axina Kastilin bu, n̄əx̄ȳṣ̄i le gran d̄əbu. N̄ṣ̄keva zorda x̄w̄əli r̄əz̄ia.

Zilin p̄herri, Dinae ṣ̄vdar̄ək̄ə d̄ərez ani, dah̄ȳṣ̄t̄ə c̄əle.

Dinae got,—Ivan, Ivan, ḡȳṣ̄k̄ cun.

Zilin şabu u Kastillorra got, —Kastilin, rabə əm hərrın.
Kastilin gıhdarı nəkr.

— Əze kıda hərrım, nəkarım zə çije xə və bəlyrıtım.

— Də wəki ysanə bə xatre tə.

Zilin bəhələki cətn zə cəle dərkət, xatre xə zə
Dinae xast u cu.

7. GƏHIŞTƏ MƏRVƏD XWƏ

Zilin şəv pəda cu. Məşərra dıcu. Bərbanga səbədə
meşəkyta bu, kələka meşə rastək həbu. Zilin nəheri kələ
durva xuja dıkr. Ağrək durva dışxylı, le nezik bu. Səngy
dışrusın, əskər dısun dıhatın, Zilin qəwata xə çıvand
sər həv u bərbə raste cu.

Nəşkeva se tətərə siar Zilin dıtın u danə pəji.

Zilin krə həwar y gəzi gəll bəra, brano, brano.

Əskərə bəhistin, 15 qazaxa zorerra banzdan.

Tətər tırsjan u paşda vөгərjan.

Əskər tızi dora Zilin bun u qəjd zə lıngə wl dər-
xəstın.

Bə pəj werra Zilin nəcu mala xəw.

Le Kastilin, məhəke şunda pənç həzar manat pərə-
dan xlas krəb.

Ançax əw sax-slamət anin.

PƏRS

Hükumata ratşe sə dıxast bəkrə? mərvə kə lə əja dıman,
bə urşarra sawa dərbaz dıkrəb?

Zilin sawa gırtın? Tətəra, sawa bə wirra dərbaz dıkr? kə
arıqarı da Zilin? əw sawa dıfəkrı? sawa rəvi?

LAMPA ELEKTRIKE

Poçoſe gyndije Parnie cы sali bu; le bәle bazar nәdit bu. Çarәke, әw zi cawa qәwmi bu, postaki ruvjadәst хьst. Dьxast бьfрота, gynddә kәsi nәdьkьri. Çinarә zera gotьn ky бьbә bazer.

— Bazarda we бьhaki qәnç бьдьн, gotьne, rabә, hьldә u hәrә. Tьstәk zi, bazar awqa dur niñә; зь vra hә-ta Rәwane reja dy rozanә, hьm tye бь qimәtәki бьha бьfрoſi, hьm zi tye bona male kәl-mәle arzan бьstini.

Awha; poste ruvi bu mәnә, ky Poçoſos бьcуja bazer. Ras tie zi, nava dy rozada gьhiſtә Rәwane, bazerda post frot u әw bu, dьxast vәgәrja, kuceda rasti wәtanvan hat. Sәlam danә hәv, sәlәma hәv vәgьrtьn, зь hәv pьrs-pьrs-jar kьrьn u paſe, wәtanvan ky bazerda ſьxyle faitonvanie dьkьr; Poçoſos hьlda бьrә mala хwә.

Got;— Ёdi evarә, kәrәmkә әm hәrnә mal, tye ſәv razeji, сьbәtьre hәri.

Poçoſos әw jәk lajq dit.

Cunә male. Hәta ky хwә gihәndьn male; tarije dьha-әrd hьlәьni, бь wi tәhәri gava ky hyndyr. kәtьn, lәmpa elektrike dьxьyli u сьmavare lь sәр tәxtә dьkьrә qьlrә-qьlr. Зьna faitonvan tәxtә perә-perә hazьr kьr; nan caje ani u runьſtьn sәр ſlve.

Wәxta hazьrbuna tәxtә, Poçoſos lampa elektrike meze dьkьr. Dәv vәkьri le dьneri. Әcebmaji mabu u бь çarәkeva gyhdari lь hazьrkьrna tәxtә nәdьkьr.

Faitonvan got;— Poçoſose хьnaml, kәrәmkә sәр nan, сь tә qәwmiјә, ky бь wi tәhәri dьneri.

— Fьlanкәs, әz ve lәmpa wә dьnerьm. eicә ſüſәjә u awqa ronaje dьdә.

Faitonvan zi бь kybarbuji got;— Le ty lәmpa elektrike-ra хәbәrdьdi?

— Сьга əва саванə, һун нəфта сьда дадьдьрн, ја-
не рьта we гьндə?

Зьна фалтонван гот;—На хер, əм нəфте данадьрн,
нə зи рьта we хəјə: бь хwə-бь хwə дьшхулə, ьди...

— Сава сава, Роқос мətəлмaji ма, be нəфт u' be
рьтə...

Фалтонван диса қырə бу:—Бəлe, le сава, be нəфт u
be рьтə. Le ty бь лəмпа електрикera хəбər дьди...

Роқос диса лəмпе дьнєри u гот:—Тьште нəдити, нə-
бипажə... u гəлəки мезə кьр, le ньнєри бь əсєбмaji u рə-
сє, хwəст бьзанбија ська лəмпе wi тəхєри əсєббуји зь кє-
дєре кьринə.

Фалтонван сьabda:—Зь дьқанe.

— Зь дьқанe... Бьхəјə? Арзанə?

— Арзан: манетəк...

— Манетəк... Əва тьштəки бəшə. Роқос дьлe хwəдə
сєwри:

Јəке зи əзе бьстипьм, ьди нə əмe рəре нəфте бьдн,
нə je рьтe.

Уса зи кьр. Гавə ку сьбe зь мала wəтанван дəркəт,
зь дьқанəке лəмпəк електрикe стəнд u ре кəт бəрбь гьнде
хwə.

„Əва тьштəки гьнд бу, рева дьфькьри: əмe зь мəс-
рафа сьвьк бьбьн, зьна мьн зи we сə бьбə“.

Wəхтe ку гьһиштə малe; гьнди дora wi сьвьян, wana
дьхаст бьзанбуја, ська poste руви бь сь бьхəји хəрськьрјə,
базерда бьхəјə, арзанə, u јанe зи ська Роқос зь хwəга
сь стəндјə, анјə.

Гавə ку Роқос сьaba рьрс-рьрсјара да, ақрсонги зь
хурське лəмпа електрикe дəрани.

Гот:—Бьнєрн мьн сь анјə; лəмп ь сєг сəгe хwə
фьнд гьрт бу, ку һəму зи бьбипьн.

Gyndja ze p̄rsin:—Əw c̄ təvəjə, əw şuşə notlan̄i hyrmeə.

Roqos şrok̄r:—Lektraə.

Gyndja ty t̄şt f̄m nek̄r, ky c̄ka „Lektra“ cijə. Roqos we dəme şrok̄r, ky „Lektra“ l̄mpəkə ysanə, ky be nəft, be p̄ltə b̄ xwə-xwə d̄şxylə.

Gyndi kəna b̄əçin, wana d̄got:—Na, 'na, bezə struje we zi həjə ɣdi...

Roqos qyrə bu, got—N̄ha ky b̄şxylə, hune b̄bin̄n̄, struə jane l̄mp, u ɣm̄ri s̄r z̄na xwə k̄r ky s̄n̄x̄ki b̄d̄ə an̄ne.

U h̄ta z̄ne s̄n̄x̄ gihande, əwi b̄ s̄n̄x̄ki d̄ne-va l̄mp greda u bane maleda dardak̄r, b̄ wi q̄jd̄ji, c̄ q̄jd̄ji bazerda; mala faitonvanda hat bu dardak̄rne.

Wəxte ky wi ş̄xyle xwə kyta k̄r, got:—Hune n̄ha b̄bin̄n̄, c̄ka cijə?

Gyndi neziki l̄mpre bun, le n̄herin, bin̄ k̄rn̄ (bina nəfte nə d̄hat) u hivja ş̄maldajina (ş̄wqa) we m̄n.

J̄ki got:—Le c̄ra venəkəvə?

Roqos çabda, —Əw wəxte xwə zanə, gava ky wəxte we be, əw pera-pera ved̄kəvə.

—Əva zi ɣçeb... Le wəxte we k̄ngeje...

—Wəxte c̄ravex̄st̄ne. N̄ma c̄ra ky ved̄kəvn̄, əva zi d̄şxylə.

H̄ta c̄ravex̄st̄ne həla epeçə wəxt həbu, le çinar disa ze dur nek̄t̄n̄. S̄r wanda disa m̄rv̄ zedə bun u h̄mu zi b̄ həvra dora l̄mpre ç̄vjabun, s̄k̄nin̄ h̄ta c̄ra vex̄st̄ne.

Awqa s̄k̄nin̄, h̄ta ky l̄mpre gyndja j̄k p̄j j̄ki vek̄t̄n̄. Le „Lektra“ Roqos venək̄t̄n̄.

—Le əva cawa bu, wəxt ninə?

Roqos çabda:—H̄la na. R̄waneda tari d̄r̄ng d̄kəvə ɣrde. H̄n̄ki zi s̄br b̄k̄n̄, n̄ha we vek̄və...

Səhətək dərbaz bu, tari lap kət, malə Poqos zi nava şevə rəşeda ynda bu. Wəki nava tarieda nəmana zəne xwəst cəre vexə. Poqos nəhəşt.

— Nəfte badıhəwa zjan məkə, nəha sawa zi həbə we vekəvə.

Səhətəke zi səbr kərn, dy səhəta zi səbr kərn. „Ləktra“ venəkət.

Çinar gaznava bərə-bərə bəla bun.

— Mə zi zanbu—təştə.

Poqos fəkrı u got. — Nava wəda cəra vekəti zi vedəşə, ɣdı ky ma wəki ja təmbrı vekəvə u fəkrı wəki çinara nəzəri kərn. Əwi ərə, dəgotə zəne:—Əre, nəzəri kərn, əjnd nəzəri kərn...

XWƏJI U XYLAM

Xwədə xer bəke wərra zi, hər dy brarra zi.

Dərn nabrn dy bəre kəsib dərn. Duşərmiş dərn, ky sə bəkn, səwa bəkn, ky mala xwə xwəji kn. Qərar dəkn, wəki bəre cək mal bəminə, le bəre məzn hərre çəm dəwletiki bəvə xylam.

Xəbat həq bəstinə, bəşinə malerra.

Bəre məzn radbə dəşə çəm dəwletiki dəbə xylam.

Wədə kvş dəkn hətani bəharəkə dəle ky puru gazi kə. Əw dəwletı qərarəki nəditı datinə peşja xylam. Dəbezə:—„hətani wi wəxti ky ty hers bəvi“—ty həzar manat çərm bədi mən, hərke əz hers bəm—əz bədm“.

—Həzar manatə mən ky tynnə, əz zə kədərə bədm,—xylam dəbezə.

—Təşt nabə, boma we tye məra dəh sal behəq bəxəbtı.

Kyrək jək dьtьrsə zь əvi qьrari, jək zi dьşьrmiş dь-
bə, jane we сь bьqəwьtmə. Сь dьxwəzьn bьra bьkьn,
əzьm u hers nabьm, kyta bu cu. Le wəki əwana hers
bьbьn, bьra əwana сьrma qrare xwə, bьkьşinьn bь qrare
xwəva.

Dьbezə baş, əz qajilьm.

Qьrare gredьdьn u dьkəvə sər şьxyl.

Rozьra dьne xwəji sbe zu radьkə.

Xylame xwə u dьşinə zəvjje bьсьnə.

— Dьbezə hərrə hətani ro ronajlə bьсьnə, kənge təri
bu wəgə.

Xylam dьсə zь sbe hətani evare dьсьnə, evare wəst-
tija te mal.

Xwəjl pьrs dьkə:

— Ty сьma hati?

— Də ro cu ava, əz zi hatьm.

— Na, ysa ninə. Mьn təra gotijə hətani ronajlə ty
bьсьnə. Ro cu ava, le bьpьherə hiva bьra we dərқət.
Сьma əw kem ronaji dьdə?..

— Əw we сəwa bьbə...? Xylam mətal majl dьminə.

— Na əz hers nabьm... əz təne dьbezьm, əz wəstja-
jime... mьn dьxwəst, əz həkəki rət bьbьm... Xylam xwə
dьqьnçьllnə həv u disa dьсə сьnine...

Dьсьnə, dьсьnə hətə hiv dьсə ava.

Le hiv сawa ky dьсə ava, disa pera—pera təv dər
te. Xylam qəwał kəti zəvjeda vədləzə.

Waj, zəvja tə zi həram bə, nane te zi, həq dajina
tə zi... dəst bь сera dьkə gьman le bьri...

— Əre ty hers dьbi? serra dəwləti dьsəкьnə, də hər-
ke ty hers dьbi, qrare mə qrare. Edl nəbezl ky mьn be
zakon şьxyl kьr.

U bь qəwała qrare zore le dьkə. Xylam jane həzar

manat çyrma wi bьdә, jane zi dәh sal behәq bьхәbьtә.

Xylam dь nav aғыrda dьminә, hәzar manate wi tyn-
nә, ky bьda ryhe xwә aza bьkra, dәhsal zi mәrvь nьkar-
bu çәm mәrijе wa хәbat bьkra. Fьkьr dьkә, fьkьr dьkә
u aхьrijе veksile dьnьvisә bona hәzar manat dәjine xwә,
dьdә dәwlәti u por рошman vәdьgәrә te mala xwә.

— Нь, тә сь кь? бьге бьсук ze дьрьсә, бьге мә-
зын rudьni, сь ky hatijә sәri çyro vәdьkә, сәwa ky qә-
wьmi bu.

— Тьшт nabә, бьге рьсук дьbezә, dәrd nәkьsinә, ty
malda bьminә, nьha zi әze hәггьm.

Radьbә nьha zi бьге рьсук дьсә disa çәm wi dәw-
әti dьbьn xylam.

Dәwlәti disa wәdә kьvь dьkә, hәtani bьhare dәnge
ripurje be, u qrare datinә, ky hәрke xylam hers bә, hә-
zar manat çьrm bьdә, jane zi dәhsal behәq bьхәbьtә,
jane zi hәqe xwә hәг сь bә, hәzar manat bьdә u зь we
roze çundatьr xylam aza bә.

— Na, әw hьndьkә,—aqa mьqabyi dьsәkьnә; hәрke
ty hers bi, ty dy hәzar manat bьdi mьn, hәрke әz hers
bьm, әz dy hәzar manat bьdьm tә, jan zi bist sall behәq
bьхәbьtьm.

— Bьra ysa bә, dәwlәti ça dьbә. Qьrar gredьdә, u
nьha zi бьге рьсук qulьхе dьkә:

— Сьbә safi dьbә, әvә xylam зь çi ranabә. Xwәji dәг-
dьkәvә dәrva u te mal, le xylam hәla razajә.

— Oro, dә rabә, ro bu nivro.

— Нь ty hers дьbi, xylam sәre xwә bььnd dьkә.

— Na, na, әz hers mabьm, бь тьrs xwәji çabe dьdә,
tәne әz дьbezьm gәrәk ty hәri zәvijе bьcini..

— Әre wәki ty ysa dьbezi, зьrar nakә, әze hәггьm,
сьma lәz dьkәvi.

Xylasә, xylam radьbә, dәst pe dьkә сarьхе xwә dь-

kə pe. Xwəji dьсə dərva, te hyndyrr, əw həla sarьxe xwə dьkə pe.

Kyro də zu bьkə, tekə pe...

— Hь, ty hers rəbə?

— Wa, ki hers dьbə, mьn təne dьxwəst bьgota, əm dərəng dьkəvьn.

— Əre, əw tьštəki başqə jə, jane na qrara mə qrarə...

Hətani xylam sarьxe xwə dьkə pe, hətani dьсьnə zə-vije, ro dьbə nivro.

— Dьha сь wəxte сьninee, xylam dьbezə,—ty dьbi-ni gьşk xwəryne dьхун, əm zi xwəryna xwə bьхун paşe.

Rudьnin, xwəryne dьхун. Зь xwəryne şunda dьbezə, «əmə mərinə rençbəryн, gərək hnəki əm razen, rətə bьn, jane na» Sərə xwə dьkə nav gьhije u hətani evare radьze.

— Oro, rəbə, bu təri, xəlqe сьnin, zəvja mə ma... waj ke ky ty şandijə styje wi bьške, waj xwəryna tə zi hərəm bə, kьryna tə zi... əz kətyм nav сь ađry... Xwəji gьman le bri dəst bь qazəqaze dьkə.

— Əre, dьbə ky ty hers dьbi,—xylam sərə xwə dьkə bьni.

— Na ki hers dьbə?, mьn əw dьgot. wəki tərije, wəxte сьjina məleje.

— Əre, əw tьštəki başqə jə, əm həryн, jane na ty qrare mə zani, gьnə styje wi bə ki ky hers bə.

Tənə mal, dьbinьn ky mevan hatijə. Xylam dьşinьn ky hərə pəz şərzekə.

— Kizane?

— Kizan ky rast te!

Xylam dьсə. Ləzəki şunda çave tinьn dəwlətira, ky xwə bьđьhine, xylame tə surije tə təmam şərzekьr. Əva dəwləti dьbezə dьbinə rastə ky, сьqas pəze wi həje, xylam gьşk zi şərzekьrijə. Lь sərə xwə dьxə, dьkə qirin.

— Əva tə sə kərjə, be xwəde, malá tə xrab bə, səma tə mala mən xrab kər...

— Tə got kızan pəz ky rəsti tə be, şərzəkə, əzzil hatəm, gəşk rəsti mən hatən, mən zı gəşk şərzəkər-təştə-dəne zədə kem mən səkərjə? xylam bə rəti çava wı dədə.

Le əz təxmin dəkəm, ky ty hers dəbi?

— Wa, əz hers nabəm, tənə həjfa mən te, ky aqasə male mən puc bu...

— Fək ky hers nabi, dısa əze qullıx kəm.

Dəwləti duşərmiş dəbə, sə bəkə, səwa bəkə, wəki zə əvi xylami azá bə. Qrar gredajə hətəni bəhara dənə ky dənge pupue be, le əw ky təzə kətənə zəvəstane, le həla bəhar u pupu kədərənə.

Fəkərmiş dəbə, fəkərmiş, sərəkə dəbinə. Zəna xwə dəbə meşə, radkə sər darəki u təmine dədə, ky mina „pupue“ bəkə gazi.

Xwə zı te çəm xylam dəbezə, wərə əm həgən meşə necire. Səwa ky dəsənə meşə, zən zə sər dare gazi dəkə— „pupu, pupu.“

— Əre, səve tə roni, xwəji xylame xwərə dəbezə, kuku gazi kər, wəde tə kyta bu...

Kugək zə fele xwəji fəm dəkə.

— Na dəbezə, kə bəhistijə sale wəde nəhada, nive sale pupu gazi bəkə, wəki əva gazi dəkə. Əz gərək əve pupuji bəkuzyt, əva sə pupu jə?

Dəbezə u təvənga xwə bər bə dare dəkə.

Xwəji dəkə qirin, xwə davezə sər ləngə xylame xwə.

— Waj, ty le nəxə, xwəde həz bəki... əw roz rəş bə ky ty rəsti mən hati, əva sə hal bu, əz kətəme.

-- Əre, dəbə ky hers dəbi...?

— Əre, bəra, bəsə, wərə sə çərmə, əze bərdəm, wərə bərdəm, zə tə xlaz bəm.

Qardaria mənə — əz zi gərək çərme bəksinim. Nə-
ha təzə fəhm dəkim, əw pərsa kəvn, ku „məri sə bəke,
we səre xəw bəke“.

Dəwləti wa mēluk dəbə, le bre peuk kaqəze bəre
məzən dəqələşnə, həzar manatı zi çərme həltinə, vəd-
əgərə te mala xəw.

PAZAR ZAVODA NƏVTEDA

(Şəklək zə əmre pələd Bakıje)

1

— Aqa zavod dəşəwtə.

Ivan Grigoric Marutjan mərvəki çahıl xurti ortə bu,
kənçə mərvə Avrope rəşə le bu. Əwi ku əw jək bəhist,
rəngə sifətə wi gyloveri, sori kyrrkəri ze cu. Əwi təba
xəw nə ani, zu pərsi, got, — kəngə? sənətə cənda? pazare
kızan aliye zavode gərtijə?

Əw mərvə ku xəbər ani bu, dətərsja, paşda vəd-
kəşja u dəngə wi lal dəbu, got, — əvə 40 dəqə həjə, wə-
ki ağər bə zavode kətljə. — Əw bu, mən şəxylə xəw kuta
kərbu, mən dəkər əz razem, nəşkeva dəngə təştəki hat,
dəngi bəynd bu, mərv dəgot zavot kazo — vazo kərbn,
xray də bu...

Əz cənd dəqə mətəl mam... Mən nəzanbu sə bə-
kəm?, kyda banz dəm?

Paşə əz fəkrim u mən banzda dəvə, həma wi sa-
xi, wəxtə mən dəxast əz peşda həgəm, mən nəheri aliye
səre, zə nav dəreçə sityla, du y alav həvra bəynd də-
bə... mən got, sawa həbə, sityləkə nəvte məzən qələşijə.
Ağər bər bə çije runtəmzkygəne dəcu. Pələ bə xəw həs-
jar bun, hənəkə təzi, hənəkə zi kənçə xəw lə xəw kərb-

bun, əwana bər b̄ aḡr d̄s̄un, bona peşja şewəte b̄d̄ḡ-
r̄n. Əz z̄i rabum, be izna şxyldar hat̄m, bona əlamə-
tije b̄d̄m̄ə t̄ə. Ivan Grigoric bina xwə zu-zu h̄ld̄k̄şand
u dad̄k̄şand, singe wi f̄r̄ə b̄l̄nd d̄bu u disa d̄ḡh̄i-
t̄ə həv.

Əw cənd dəqa d̄b̄k̄ri, p̄şe v̄ḡerja b̄rb̄ pala, wa-
n̄a z̄i dəve xwə v̄k̄r̄bun u l̄ wi d̄b̄n̄herin.

— Ve l̄ze fajtuna m̄n saz k̄n, ḡr̄ək əz d̄r̄enḡi
n̄k̄əv̄m, b̄d̄h̄iz̄m zavode.

Xylam cun, bona ḡl̄je aq̄e b̄q̄ədin̄n.

— Aq̄je əwana we mala m̄n xrab b̄k̄n, we m̄n
b̄l̄ngaz b̄k̄n, lap f̄q̄ir b̄k̄n, əva h̄aramana we ysa
b̄k̄n, nane roze z̄i d̄st n̄k̄əv̄...—ja xwədəjə, aq̄a, əm
cawa b̄k̄n, xwə əm q̄əstika aḡr b̄ zavoda t̄ə nax̄n,
naşəwtin̄n...

Əwe ky xəbər an̄bu ysa xəbərda, ky mi d̄std̄a xwə
d̄a bər diwer.

Ivan Grigoric mina şere h̄ar d̄k̄r̄ə q̄irrin,—m̄şak
b̄ xwə cij̄? got̄na wi z̄i c̄ b̄.

Xwədə palə tynn̄ə, xwədəə wi dar̄ə.

Əḡr xwədə wə həbija, saləkeda dy çara aḡr b̄
zavoda m̄n n̄d̄k̄ət, əḡr r̄yh u r̄əhma wə həbj̄a, wə
əmr̄e xwə b̄da u n̄d̄h̄şt zrar b̄d̄h̄iz̄ə aq̄e wə, n̄n-
dae wə.

Xylam banzda hyndyrr, got, aq̄a fajton haz̄r̄ə. Aq̄e-
b̄r̄e xwə xəbər an̄lda k̄r̄, z̄era got,—əz d̄s̄m, ty z̄i
ve dəq̄e b̄rr̄əv̄ə w̄r̄ə zavode.

Cənd dəqa şund̄a dy həspe baş l̄ fajtona r̄nd̄əgre-
daj̄i, Ivan Grigoric kyrke ḡr̄mda p̄caj̄i b̄r b̄ zavode
d̄b̄r̄.

Zavoda ky d̄şəwti se versta z̄ b̄açar dur bu. M̄-
r̄v̄e xəbərani k̄s̄ə k̄ləka b̄r̄erra d̄su.

Şpina pele bəre şəv tarijeda ysa dьkьr, mərvь xof
ze dьkьşand.

Ль келəка бəре ть rəwre binbər u тьşte mājln хуја
пəдькьr, хен зь əwl, je ky mina sja mərvьva lьnge wi qu-
meda dьcum хare u peşda dьcu. Əw пьškeva səkьnl, mə-
rvьv dьgot тьштək kətə bira wi u hər dy dəste хwə lь ən-
ja хwə хьst, emane dəqəke çida səkьnl.

— Oh хwəde, бьre мьп u kyrre мьпni сук һьпəki
bəri pazare vələzja bun, bona razen... le əwana kədere
razaji bun... əre, əre kətə bira мьп, һəma lь wedere, çi-
je ky sitьl təqja... əwana kanselara mə sarda təjamiş пə-
bun, işəv cubun çije sitьla, bonə wedere çəm sova (pec-
ka) razen. Ax, хwəde, сь we be sərə wan, əgər əwana
wəxteda һəşjar пəbunə.

Nəvta ky dьşəwti һəma bərbь wan dьcu...

Мьп əw пəditьn.

Ba dьhat, pele alave dьcun u dьhatьn.

Başare rəş duda ynda bubu. Mərvьke хəbər ani zor
da lьnge хwə wəstjaji.

2

Ivan Grigoric ky dьhişte çl, ançax zavoda duda yn-
da buji nəs kьr, çьmaəta başare rəş carьlqe zavode (pa-
zare, mina хələqa gylovərr dьrtьbun, орта wanda kura
adьrə tərki dьşəwti. Carьlqe adьr mərvьv dьcun dьhatьn,
dьbəzjan, əwana gələk pazare ysa ditьbun.

Ivan Grigoric bəre əwьl kьrə gazi, got,—bьdьn ха-
тыre хwəde, wərnə nezik, kəməke bьdьn mə... пəтьrsьn,
əze pəra bьdьm kəməkdara, əw nav çьmaətera bəg bь
adьr—alave dьbəzja.

Зь nav çьmaəte dəng hat u aqə paşda vəgərandьn,
dьgotьn,—aqa, nezik пəbə, zrərə.

Dy čia alav bu, čiki ađyr bь avaje jekqat kətьbu, alave pənčərə u banrrā dərđkət, čije dьne avaje runtə-tьzkyrne bu, čьmaət tьzi həjata zavode bubu. Čije mərvь lьnge xwə danja, tьnnə bu.

Ivan Grigoric pešja čьmaəte səkьni bu, əmr dьkyr. Cənd həba zь pav čьmaəte širət le dьkyrn.

Jəki dьgot,—bь wi čurreji nabə, lazьmə mərvь zь zavoda Nobele rezine mina lula binə, je ađyrvesandьne.

Jəki dьne dьgot,—bəle, bəle hər hačəte Nobele dьkarьn əvi ađyri altьkn.

Əwana, je ky ysa dьgotьn, zavode wanə nezik həbun, əwana bona, Ivan Grigoric aqasi nəđьfьkyrn, sьqas dər-həqa zəvode xwə, dьtьrsjan, wəki dьbə ađyr—alav bьrəkə zavode wan kəvə.

Ivan Grigoric gyrra wana nəđьkyr, əw əvi ali, wi ali dьbəzja u palarra dьdā xəbərə, zu bьkyr.., kəməke bьdьn... əze pərə bьdьm... ave bьđьhinne, hun sьma səkьriņə, bekerno... wə mala mьn xrav ky, gəll dьza, talancja...

Xen zь paled zavoda Ivan Grigoric, paled zəvode majn u mərvьe dьne zi ali ađyr vesandьne kьrn.

Cənd paled Ivan Grigoric be həši xwə ysa neziki ađyr bubun, wəki təvьzi čane čьmaətera dьcun. Gərme əw dьšəwtandьn, ađyr čane wani tьzi dьpərytand. Priske ađyrə gyrr mina barəne sər sərə wānda dьbarjan. Mərvь dьgot əwana qət bь xwə nahьsn. Čarna əw bu, dьbuku pьriske ađyr bь kьnčə wanə nəvt kətana u ađyr bь wan zi kəta.

Cənd paled majn, bona zrar nəđьhižə wan bələng əza, pe lula av dьrrəšandьn sər wana. Alav pьrr dьbu.

Čьmaəte həvəki xwə tьpi sər həv kьrn, pašda və-kьšjan, dьgotьn,—bьrrəvьn, dur hərrьn, diwar hьdьšə.

Gyrrina dængæki kur hat, dængæki ysa, mærv dægot gælæk tævng b̄ hævrra avit̄n, emane sekuntæke bu tari u hær tæst dumaneda ynda bu.

Du, alav, tæni u toza diware h̄l̄sjaji tæv hæv bun, palæ nav xwæda ynda k̄rv̄n.

Z̄b nav dumane dæng d̄hat,—wæji sære m̄n...wæj... wæj p̄šta m̄n škæst, of xwæde... komæke b̄d̄n m̄n... çiki d̄ne zi wa d̄k̄rv̄n gazi,—l̄nge m̄n škæst̄n... wæe... wæe, of æz x̄n̄q̄im, ja ræbi, m̄n z̄b v̄ra dærv̄n, æz t̄stæki nabin̄m.

—Dæste m̄n... dæste m̄n... aj!... aj!... aj!... hun xwæde, neziki m̄n næb̄n... dæste m̄n d̄şæwtæ... of!... of!...

Halæki xrav bu. Əw mærvæki kal bu, agyr b̄ k̄rv̄ce-wi pærv̄ti kæt̄bu, çane wi sax-sax d̄şæwti.

Ivan Grigoric bære xwæ wæda k̄r, d̄le wi t̄mul nê-d̄da, wæki æwi ş̄k̄ldit, tæjax b̄da.

H̄n̄ek z̄b nav ç̄maæte bæzjan, peşda cun. Jæki b̄ qæwat xwæ ḡhlandæ kale u b̄ dærbækera əw avit̄ ærdæ, je ky alav pe kæt̄bu, jed maj̄n dæstre k̄rv̄n, xwæli anin avit̄n sær.

Kale b̄n xwælijeda d̄k̄rv̄e gazi, of!... of!... æz şæwtim. Syfete wi ysa bubu, mærv væd̄k̄şjan, nædx̄yest̄n b̄ditana, dæst d̄dan bær ruje xwæ.

Néline şæş pala kur d̄hat, d̄le mæjja d̄rv̄rti.

Əw dy mærv̄e d̄rv̄rtin, kær bun, çan dan. Əw ru rænge wani şæwti d̄ha mina rænge mærv̄a nibu, çæve-wana dærv̄rt̄bun, mina rænge xwæljja tændure bun... Muje sære wana, byrja u ruje wan nêtabun. Sære wana ysa bu, mærv̄ dægot k̄rbabe goşt̄n z̄b nav agyr dærv̄st̄næ.

Çar mærv̄a mæjte wana d̄k̄rv̄sand̄n aliki.

Hævæki z̄b wan mæjta durt̄r jæki çah̄l sær ærde ru-n̄ş̄t̄bu, dæste xwæ d̄k̄rv̄ nav xwæljje u d̄k̄rv̄ gazi.

Of!... of!... dəste mьn ʃəwьtin, pərrьtin, zь eəve wī
hesьr hatьn хare, əwī dəste xwə da bər eəve xwə, mə-
rьv dьgot бь wī ʃurəji dьxast ʃane wī dьle wī rəhet
bьbə.

ʃьmaət ysa ʃopi sər həv bubu, dьha əwana gyh-
nəbьda sər aɢr u alave. Ivan Grigoric dьkьrə gazi,—
Bьdьn хatare xwəde... kəməke bьdьn mьn... pazare bir-
nəkьn... hun paʃe zi dьkarьn wan brindara ʃopi sər həv
bьkьn, ахьr zavoda mьn zь dəst mьn dьsə.

Le hьndьka gyhdarja Ivan Grigoric kьrьn. Pəle xwə-
je zavoded majin dьxəbьtin, xwəje wana əmr dьkьr sər
wana, bona əwana zь zavode dur nəkəvьn, bьxəbьtьn,
həta aɢr kem dьbə, bona nьʃkeva zrar, nəɢьhizə zavo-
de wan zi.

Hьnəka bəre xwə Ivan Grigoricda dьkьr u dьgotьn,
—əm nьkarьn van bələngaza bьhelьn be xwəji u beхy-
dan, bona pazare bьfьkьrьn, əɢər aɢas məɢv əlaveda
dьmьrьn, bьra əw aɢr tə zi, zavoda tə kəvəzi, bьʃəwь ti-
nə, сьmki ruje wədanə, wəki əw bələngaz ysa dьbьn.

—Əre, əre. Əwana ruje təda dьʃəwьtьn, əɢər tə wəx-
teda sitle nəvta xwə u sovaba cekra, əva jəka hana nə-
dьhat sərə tə u van bələngaza.

Xylaməki Ivan Grigoric, wəki mina sije dabu pəji wī,
bəre xwə peda kьr u zera got,—təmtə mьn lь tə Ivan
Grigoric, ty zь wan nəpaka durkəvi, əwana həvaləd pale-
mənə, ki zanə, zrarəkə cawa bьɢьhinne tə; əwana naha
har bunə, xwəde zanьbə, сьka əwana nahə сь dьfьkьrьn!

Le Ivan Grigoric nə ɢьlije xylam, nə zi xofa ʃьmaəte
dəwsa tьʃtəki həsav nə dьkьr, neta wī hər sər pazare bu.

Əw бь ʃaɢva dьlərzi dьgot, jəkə, nahə aɢr we bь-
ɢьhizə kилera bocke fotogenejə tьzi, we dərə бь həzara-
bocke tьzi danibun.

Le əw badyl həwa ysa dəfəkyri, səmki ağyr mina
bərə gəş nibu.

3

Ba nədəhat, mina bərə alav əvi ali, wi ali nədçu,
nədəhat, hedika hərváz dəçu.

Wi saxi nəşkeva mərvəki bəynd bəzja hat nəziki
şməəte. Əw gələki bər xwə kətbu, syfəte wirra kəvş bu,
wəki əw həvəki tırsjaji bu, coke wi dəşkəstən, mərv
dəgot gurre nakən.

Əva əw mərv bu, je ky xəbər ani bu.

— Bəhelən... bəhelən... bənherrəm lə kədərənen?...
kənən bəra, kurre mən... öfl xudəje mən... əwan lə ky-
nə?... dəbə gəlo əwana şəwtinə, kyta bunə...

Şməəte re vəkər, əw cu orçə.

— Hun, lə kynə?, kədərənə?, xəbərən... Sərgis, Gə-
sar... ax!, əva Bəjrutə?, kurre bəre mən?... ax?, səmə ty
zi? ty zi şəwti?— Bəjrut...

— Əz... əze... həla ja mən həc... bəve mənə bələn-
gazi kal... əw mər... əva əwə... əw mər, həta hətəje və-
nəgərrə... əwi nəve kəlfəte xwə bir ani...

Məhrab nəziki kurre xwə bu, le cəve gədə təzi he-
sər bun, əwi məjte Sərgise bəre wi nişan dae.

Əmanə ləzəki Məhrab bu kəvr səkənə.

Cəve wi zəhə bubun, əwi lə Gaspar u dəste wi şəw-
ti, dənherrə, jan zi lə mələ Bəjruti raste təzəkəri dənh-
heri.

Le şməəte lə wi dənhheri.

Əwi pe hərdy dəste xwə lə səre xwəjl vəkəri xəst u
got,— gune keje...? əvana ruje kədə wa dəmərən... əz
həjfe zə ke hələnəm?... zə ağyr hələnəm...

— Həj wəx... əz cəwa çəva əvləde tə bərdəm... əz

сəwá çavá zьná tə pír bьdьm?... nahá cəve we ɫ rejə...əw
ɫ hɪvja mere xwəjɫ kələ, bona baçardá pəra qazьnç kə... le
te qazьnç nəkɪ...

Ivan Grigoric ky əw dəng bьhist, emane dəqəke ne-
ziki çьmašte bu.

— Diңko, ciјə? ty vьra dьki qalmə qalm... nьha cь
wəxta qirrine, gaziјe јə?.. zavoda mьn zь dəste mьn dь-
cə, le vьra qirre qirra təјe, zu bьrrəv, hərrə kəməke
bьdə...

Dəng nədhat, Mehrab, xwə dəvьry avitьbu sər məј-
te bьre xwə dьğrja...

Bona we gotьna Ivan Grigoric, wəki qət nəlazьm
bu bьgota, çьmašt bər xwə kət, hersa wana hat.

Cənd həba mina məгьve sər xwəş zь nav çьmašte
kьrьnə gazi,—bьre wi şəwtijə, biјe kəmьr, dəste kyrre wi
bunə kьbab, dəste kyrre bьre wi zь şəwate qьnçɫnə sər
həv, le nьha ty zь vana kəməkdariјe dьxazi?. Beisafe
bexwəde, əw wi hallda cawa dьkarə kəməke bьdə tə u
zavoda tə?

Əw bər bь Mehrab wəğeria, pe pozka sola xwə le
xьst u got,—jəkə, dьha kər zь orrina wi nae. Bьra āđr
vesə, wi saxɫ cьqasi dьxazə bьra bьkə qazə-qaz, əz dь-
vem rabə.

Mehrab be həşi xwə sərə xwə hьlbьrri, mora zəmət
keşije ɫ ənja wi kətьbu. Cəve wi dьbьrьqin, məгьv ky
ɫ ruјe wi dьnьherri, dьgot əvi harə, ysa kəle dabu qьr-
rьke, əw wi saxɫ mina şerəki harbuјɫ bu. məгьv dьgot
dьxazə mərja bəla-bəlaјɫ bьkə.

Emane ləzəki əw ysa çidá ma, nədьlьrьti. Ivan Gri-
goric hьm hers buјɫ, hьm zi dьtьrsja, mətəl mabu u le
dьnьherri.

Mehrab nьşkeva zь çije xwə rabu sər pía.

Bəle... bəle... aqa rast d̄beze, əw s̄ ky d̄beze
gərək be qədand̄ne, gərək kəməke b̄dne, əz boçdar̄m
b̄xəb̄t̄m...

Əwl d̄xast peşda b̄s̄ia, le l̄nge wi perra n̄d̄s̄un.
Sərə wi l̄q bu, b̄n le s̄kia, l̄ b̄r l̄nge Ivan Grigoric
k̄t̄e s̄r m̄j̄te b̄re xw̄ji r̄ş buji.

Ivan Grigoric d̄k̄r̄e gazi,—hun b̄d̄n xatre xw̄de,
zavoda m̄n! zavoda m̄n! mala m̄n x̄rav bu.

P̄RS

Везьн, Ivan Grigoric sawa b̄ pale xw̄ra d̄rbaz d̄k̄r̄?

—Xw̄je zavoded maj̄n s̄ma k̄m̄k d̄dan Ivan Grigoric?
əwana b̄r Ivan Grigoric d̄k̄t̄n jan na?

ҚЫЛАМ КОЛХОЗВАНАРРА

Kolhozvane həval,
Kolhozvane şərdar,
U ty t̄k̄male m̄
Vi şerre gymryhida
B̄ şəwqa kommunīzme
Tu sek̄rdare m̄z̄n̄
B̄b̄he q̄lama m̄n
V̄d̄r̄m b̄ got̄na t̄.

B̄ həzar sala s̄nge xw̄
T̄ dabu xw̄l̄je be f̄jd̄e,
Tu x̄b̄t̄ji hər d̄m
Le be k̄d ty maj̄:
X̄b̄ata t̄ h̄rt̄m
X̄udanxw̄li d̄x̄war.

Əwl dəxwar tər-ter,
Zə tərə nədbəhəst ty-təst.

Le ki tə həbuje?

Qəcək xəll jan qə:

Xərç bubu bəhr,

Le nəəburbun be həd,

Padə də xəwəst,

U zorba dəstənd,

Tə dəjn dəkər,

Ərsawıl dəbər.

Xwəlije — xə, zə xələje,

Cə dabu tə, cə?

Ty dəməji hərçar

Cəve tə lə kəri nan,

Ty bə xə — bə xə rut-tazi,

Cawa ky qərane rəqərut,

Həsire tə runəsti

Lə sər ərde bərcl.

Qibu gəlo təne,

Bərə bə dəwlət dəbu,

Qi ty talan dəkəri,

Həbuna tə dəbər,

Qe qəda tə dəmet,

Xəbata tə dəstənd

Tə bə çotra dəzot

Cawa ky gyhdrezək məluk.

Le hat Oktjabr, hat;

Hət bə zora şərra,

Hat bə neta pala

Bə şur u ağər:

Dəwləti azot

Bь xwə sor wərgərt,
 Hat bь reja Lenin
 Zuda kəfş kəri...

Bь təhre sor hat,
 Bь ađre şəwq-şəmal
 U zavod u xwəli
 Bunə je həmujan...
 Zь gynd xwəji xwəli
 Mьkədar rəd bun,
 Le lь çije wida
 Zorbə kulak man...

Tu dьşxyji,
 Le disa be əmək,
 Xəbata tə dajmə
 Kulaka hьldьda...
 Xwəlja wi zuda həbu,
 Bь kam bь kətan bu
 Bo rakьrьn—cьnide
 Bь ga u nirkeş bu.
 U cьqa təkmal həbuna?
 Həla he bьmanə—
 Hьkymate cьqas zi
 İmdad lь tə bьkьra—
 Disa be carə buji
 Tu bь nьce xwəlijeva
 Peşbəri kulake
 Zьkter u har.
 U sərkar awa
 Şьхуlkьre Lenin
 Təmi da ky hun
 Dəst bь əbura nu kьrь;
 Kulaka rəd bьkьn

U bь həvra rakьn,
Bь həvra bьсьpьп
Cьпine bəgəkət кьп.
Ky bь həvra rəbьп
Bo kolhoz sekьгьпe,
Bьbьп dərbdare
Şərrкьre kommuniste,
Ky bь ymre kollektive
Əbura nu saz кьп
U təv tьfaq rəbьп
Bər bь nu əbure.
Həvale kolhozvan,
Kolhozvane şərrdar,
Bь dəste tə rəşandk
Hər lьvək təxьm;
Lь rəx gigante
Bь dəste mə sekьri
Zь şəwqa kommuniste
Əw zi parçəkə.
Şərrdare kolxoze,
Həvale dərbdar
Hər həbək aviti
Ky bьbьnd dьbə —
Əw tənə sьmlək ninə,
Ky zь ərde bьbьnd dьbə
Le əw həjə şure dəste mə
Reşbəri dьzтьп...
Zь Norka mə təzə
Həta çənube dur,
Zь Leningrade həta
Ələgəze u Ararat,
Wəlate mə məzьnda,

Дьнја мѧ бе хѧдда,
Әм җова радькьн
Сандьн, сьнине дькьн.
Ньһа гоавajeda,
Ль wan wәlata, ль кy
Сәрwerә kapital
Нѧла полани рьнга,
Зь бьрсибuna дьмьгьн
Мѧрьве бе җьхыл хәрҗар,
U җәгг hazьr дьбѧ,
Je кy раҗьнѧ u зор.
Әw мѧ дьнһегьн,
Җәггdare kolxoze,
Кy рабьн сьбе
Җәгге тәwри раҗьн,
Әw мѧ дьнһегьн
Җьхыле мѧји мѧзьн,
Кy зь кьрна мѧ iro
Қар бькьн сьбе.
Әme һьм бьбьн бь дәwлѧт.
Ньм қәwat u зор
Ньм кyбар u мәрд,
U дьһа мәрд хәгьн
Ль рәј рәҗикәре мѧзьн,
Бь реја сәрқәре хwә
Кy коммунизме секьн
Nav дьнјaje һәму.
Реја мѧ мѧзьн әвѧ,
Кy әм teda дьсьн
Реја ниҗанкьри
Бь готьна сәркар,
Зь завод—мәдәна

Зь зəвије һəмујан
Нəвалє дəрbdар,
Колхозванє җəггдəр.
Нəбунa мə бь қыламе мə ну,
Сава ку қарəк мəзын;
Дь нəв җовед вə бє һəd,
Вьльнд бьбə гo бь гo:
Нəнə тақбурє мə тəзə,
Қарһəбунa poeti
Дəште дь колхозе
Қыламед коммунизме.

NAVNİŞE MIQALA

Ru-

1. Gərək mərvn hin bəbə, [Stalin, zə urəsiye tərç. Ə. Əvdal . . .	3
2. Lenin Carents — „ —	4
3. Çəm İlic tərç. zə urəsiye Ə. Əvdal	5
4. Lenin u Lican tərç. zə Erm Ə. Əvdal	7
5. Internasional tərç. — „ — Ə. Əvdal	11
6. Məme Əjse ja çmašte H. Çəndi	12
7. Dəve tərç. zə Erm. Ə. Əvdal	14
8. Lenhərrandəna peşən tərç. zə Erm. Ə. Əvdal	18
9. Rə Arazi, zə Erm. tərç. Ə. Əvdal	22
10. Nəeira hərəe Tumanjan, tərç. Çasəme Çəlil	24
11. Şəbəqe H. Hakobjan, tərç. Ə. Əvdal	30
12. Nikitin Serafimovic, zə urəsiye tərç. Ə. Əvdal	30
13. Kyrgə mən Çasəme Çəlil	32
14. Calank S. Zorjan, tərç. Ə. Əvdal	33
15. Sə u pəşik Tumanjan, tərç. Çasəme Çəlil	38
16. Bəzdo, [zə eposa kyrm. cekr H. Çəndi	41
17. Dəgəwin Tumanjan, tərç. Çasəme Çəlil	45
18. Zəmbilfroş, zə eposa kyrm. cekr Ə. Əvdal	46
19. Mələte Təvaqa Şewre zə urəsiye Ə. Əvdal	48
20. Zine Çasəme Çəlil	50
21. Gikər Tumanjan, tərç. Həçi—Əmin	52
22. Merke tərç. zə Erm. Ə. Əvdal	58
23. Dəve zənaqe Ruşane N. Zarjan	63
24. Bəxte Cəto H. Çuoqurjan, tərç. Ə. Əvdal	64
25. Myhbəti W. Nadr	67
26. Bərbə gynde [kolxozvanije Ç. Genço	70
27. Həfa geli B. Muradjan	75
28. Rəwan Nuri	77
29. Kərk Tumanjan. tərç. Çasəme Çəlil	78

30. Їыык	Tumanjan, тәрç. Çаыме Çәлил	89
31. Pioneer	Ө. Әвдәл	81
32. Dy byzned sәrhәšk,	О. Аоqajan, тәрç. Ө. Әвдәл	82
33. Nәhe kanune, M. Gorki, тәрç. Ө. Әвдәл		83
34. Zәvi		86
35. Biranin dәрhәqa Lenin, Krupskaja, тәрçмә зь Ерм. Ө. Әвдәл		89
36. Zәvja xwәdьxanije	Әмин	94
37. Сараев	Furmanov, тәрç. Ө. Әвдәл	97
38. Кос	Mirakjan тәрç. Ө. Әвдәл	104
39. Çомәrrde быга, Şahbazjan, тәрç. Ө. Әвдәл		106
40. Бьhar	Ө. Әвдәл	115
41. Dyazo	Arab Şamilov	119
42. Dy һызкьгьн	Vştuni, тәрç. Н. Çьнди	118
43. Гьг	Tumanjan, тәрç. Н. Çьнди	122
44. Dy ruvi	зь eposa кьрманча cek. Н. Çьнди	131
45. Androgles u şer зь inglisi	тәрç. Н. Çьнди	132
46. Кәвгьгьг	D. Demirejan, тәрç. Н. Çьнди	136
47. Јәке gylane	M. Gorki, тәрç. Ө. Әвдәл	139
48. Zavodeda	Serafimovic, зь urьsije тәрç. Ө. Әвдәл	143
49. Poemәk рьeuk	X. Daštents, тәрç. Çьнди	146
50. Balad dәрhәqa qәlneda	Tarontsi тәрç. Н. Çьнди	149
51. Vәkrna çәwe	M. Manveljan, тәрç. Н. Çьнди	151
52. Zybedә,	M. Armen, тәрç. Н. Çьнди	156
53. Traktor	Ө. Şerro	162
54. Aşe me	— — —	
55. Xәbata Dәwreş, Wәzir		163
59. Sucok	Turgenev, зь urьsije тәрç. Ө. Әвдәл	168
57. Razane dьxazә,	Сexov, тәрç. зь urьsije Ө. Әвдәл	171
58. Plәne Kavkaze L. Tolstoj, зь urьsije тәрç. Ө. Әвдәл		174
59. Lampa elektrike St. Zorjan, тәрçмә Н. Çьнди		180
60. Xwәji u xylam	Tumanjan, тәрç. Ç. Çәлил	183
61. Pazar zavoda nәvteda, Şirvanzade, тәрç. Ө. Әвдәл		188
62. Kьlam kolxozvanarra Carents, тәрç. Н. Çьнди		196

Qimət 3 m. 50 k.
Ru 50 k.

663

ՔՐԴԻՆԵՆ ԼԵՋՎԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

IV դասարանի համար

Կազմեց՝ Ա. Ա. Գևորգյան

Հայպետհրատ, Յերևան 1936 թ.

УЧЕБНИК КУРДСК. ЯЗЫКА

IV класс

Составил А. Авдал

Армгиз, Эривань 1936 г.